

Sup. N. Nilsen
Beretning

om

**Norsk arbeidsmandsfor-
bunds virksomhet i 1911**

Ved **Rich. Hansen** og **Gunnar Sethil.**

**ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV
OSLO**

Kristiania 1912 — Arbeidernes Aktietrykkeri

Forbundets utvikling.

Aaret 1911 har været et særdeles bevæget aar for arbeidsmandsforbundet. Allerede ved aarets begyndelse hang truende uveirsskyer i horisonten. Det var arbejdsgiverne som hadde opsagt overenskomsterne i bergverksindustrien for at benytte sig av de daarlige konjunkturer til at faa presset bergverksarbeidernes mindsteløn ned. Tarifferne inden en række andre større industrier, saasom jernindustrien, tekstilindustrien, papir-, cellulose- og træmasseindustrien. Ved siden herav forelaa nye lønskrav og tarifrevisjoner fra en mangfoldighet av mindre grupper inden forbundet.

Det varslede saaledes storm og spørsmålet blev om forbundet var sterkt nok i sine sammenføyninger til at ride en storm av.

Efter en voldsom vekst i nogle aar gik forbundet i 1909 tilbake i medlemsantal og nogen tilbakegang var det ogsaa i 1910. Denne tilbakegang blev av arbejdsgiverne notert med den største tilfredshet, og det er ikke usandsynlig at de tænkte som saa at nu er tiden inde til at tilføie forbundet et alvorlig knæk. Den tilsyneladende svakhet inden forbundet kom dog mere til syne paa papiret end i virkeligheten. De 20 000 medlemmer som nu var igjen i forbundet var medlemmer med forstaaelse av organisationens betydning. Dette kom jo tydelig og klart til syne under aarets kampe og under utligningen av ekstrakontingen. Medlemstallet sank ikke mere. Det holdt sig vedlike i den første del av aaret, og i sidste halvdel begyndte medlems-tallet atter at stige.

Ved aarets begyndelse hadde forbundet 20 256 medlemmer i 287 avdelinger. I aarets løp er tilmeldt 38 nye avdelinger og utmeldt eller nedlagt 33 avdelinger, saaledes at ved aarets utløp hadde forbundet 292 avdelinger med et medlemsantal av 20 556. Blandt de uttraadte avdelinger er 13 foreninger av sag- og høvleriarbeidere, hvilke fra 1. september dannede Norsk sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbund.

Hovedstyret og forretningsutvalget.

De paa landsmøtet i 1908 valgte hovedstyremedlemmer fungerte til landsmøtet 25. mai, nemlig: Rich. Hansen, Gunnar Sethil. Kr. Tørres, P. Fjeld, fru Anna Pleym, H. E. Engebretsen, Bernh. Eriksen, O. K. Sundt, Lars Tørres, A. Kalvaa, Oluf Amundsen, Thomas Veber, A. P. Helland, Joh. Gudmundsen, Joh. L. Andersen og Joh.s Bergersen. De 7 første forretningsutvalget.

Efter landsmøtet indtraadte den forandring med hensyn til de utenbys hovedstyremedlemmer, at O. K. Sundt, A. P. Helland og Joh.s Bergersen uttraadte og istedet blev indvalgt som nye Peder Berntsen, Gustav Johansen og Thor Sæterbraathen.

Der er i aarets løp avholdt 42 forretningsutvalgsmøter og 2 landsstyremøter, hvor 714 saker er behandlet. Desuten er der avholdt en del konferanser og representantmøter til drøftelse av foreliggende situationer.

I aarets løp er ankommet til hovedkontoret 4 667 almindelige breve. Der er avsendt 10 673 skrivelser og tryksaksforsendelser, 901 banko- og værdibreve, 834 pakker og 406 telegrammer. For indbetalt kontingent er der utskrevet og ekspedert 4 035 kvitteringer.

Forbundets fagblad „Arbeidsmanden“ er utkommet med 12 numre med et gjennomsnittlig oplag av 23 750.

Hovedkontorets personale har i aaret deltatt i 296 forhandlingsmøter med arbeidsgiverne. I flere av disse har samtidig 2, undertiden 3 deltatt.

Til reiser i anledning konflikter eller agitation er for samtlige funksjonærer ialt 236 reisedage.

Foruten de møter som allerede er nevnt, har funksjonærene deltatt i en rekke andre møter som foreningsmøter, styremøter, komitemøter o. s. v., saaledes at tilsammenlagt har funksjonærene i aarets løp deltatt i 760 møter. Heri ikke medregnet Karlgrens reiser eller møter i Nordland.

Forbundet har i aaret hatt en samlet inntægt av kr. 822 811.78 og en samlet utgift av kr. 879 975.30. Av forbundets forsikringskasse er utbetalt kr. 22 100 som forsikringsbeløp og 1 250 kroner som begravellesbidrag. Til „Arbeidsmanden“ i trykning og porto er medgått et heløp av kr. 3 930.63. Andre trykningsutgifter kr. 2 928.25. Til agitation er medgått et beløp av kr. 12 234.79 og i streikeunderstøttelse er utbetalt ialt kr. 562 138.38.

Sekretæren paa Nordland.

Joh. Karlgren meddeler, at han i aarets løp har sendt 233 breve, 38 tryksaker og 174 telegrammer og mottatt 254 breve og 33 telegrammer. Organisationen i Nordland har i 1911 bestaaet av de samme foreninger som i 1910 og er dertil kommet som ny forening Fauske arbeiderforening, bestaaende av arbeidere fra de derværende marmorbrud og sliperi. Av andre grupper, som er blitt organisert, kan nævnes arbeiderne hos L. A. Meyer, anlægsarbeiderne ved Anfiskaaens vaskeri og arbeiderne ved Mo trævarefabrik. Disse 3 grupper er tilsluttet Mo arbeiderforening.

I aarets løp er avdelingen i Harstad blitt oppløst.

I aarets løp har sekretæren hatt forhandlinger angaaende forskjellige forhold ved Sulitjelma, Salangen, Birtavarra og Sydvaranger, ialt 10 forhandlinger.

Til reiser er medgått 218 dage inden Nordland samt 3 dage paa reise til Meraker og 8 dage til Malmo. Alle avdelinger i Nordland

er besøkt tildels flere gange og flere foredrag har været avholdt for samme forening til forskjellige tider. Ialt er avholdt 79 foredrag, som har været paahørt av 6 935 tilhørere. Men da flere foredrag er avholdt paa samme sted, har der delvis været de samme folk ved flere anledninger.

Den væsentligste industri i Nordland er bergverksindustri og sildoljefabrikker. Ved de sidste er arbeidet svært variabelt, hvorfor der er liten utsigt til at faa nogen stabil organisation andre steder end i bergverksindustrien.

Representationen.

Den 25. mai til 1. juni avholdt forbundet sit 10. ordinære landsmøte. Der var fremmøtt 114 valgte representanter samt hovedst. rets 16 medlemmer. Desuten var fremmøtt som inndbudne gjester Ole O. Lian fra arbeidernes faglige Landsorganisation, Lyngsie og Jens Larsen fra dansk arbeidsmandsforbund og kasserer Bengtson fra svensk grov- og fabriksarbeidareforbund samt Chr. H. Knudsen som representant for det norske arbeiderparti.

Angaaende landsmøtets forhandlinger skal vi henvise til landsmøtets protokoll.

I landsorganisationens hovedstyre har forbundet været representert ved Kr. Tørrer, P. Fjeld, Anna Pleym, H. E. Engebretsen, Alb. Sunde, Johs. Bergersen, Thomas Veber, Joh. Dokka, Joh. Gudmundsen og Lars Tørrer.

Den skandinaviske gjensidighetskomité hadde møte i Kristiania under den store lockout. Som representanter for vort forbund møtte Rich. Hansen og Kr. Tørrer.

Agitationen

har i aarets løp været drevet i den utstrækning som der har været anledning til, idet forretningsutvalget har søkt at tilfredsstille saa at si alle krav om agitation som er inkommet. Som agitarorer har foruten de fastlønnede funksjonærer været anvendt H. Berntsen, A. Kalvaa, Joh. Johnsen, A. P. Helland m. fl.

Foruten den agitation som har været planlagt fra hovedkontoret har der ogsaa været drevet et omfattende agitationsarbeide gjennom de stedlige styre og avdelingerne. Bevilgningerne til de stedlige styre har øket fra aar til aar. Av de kr. 12 234.79 der er medgått til agitation er kr. 5 850.00 bevilget til de stedlige styre.

Syke- og hjelpekassen.

Den av landsmøtet vedtagne beslutning, at sykekassen skulle fortsætte for de medlemmer som ikke kom med i kredssykekassene og som tillægsforsikring for de der kom ind under sykeforsikringen har vist sig, for de der har benyttet den at være en god hjelp for mange, men desværre har størstedelen ikke tænkt over den ting, idet

kun en liten del endnu staar tilsluttet den nye hjelpekasse, ti av forbundet over 20 000 medlemmer staar kun ca. 700 i kassen med omtrent halvdelen i hver klasse. (1 og 3)

Vi henstiller derfor til avdelingene at ta saken op paa møterne og agitere for kassen, da ved større tilslutning den bedre kan fylde sin oppgave.

At sykekassen er en god støtte at ha i sykdomtilfælde vil vel ingen bestride, og at den anlites av dens medlemmer, viser derved at til en enkelt avdeling er utbetalt kr. 440.00 i sykebidrag i 1ste kvartal 1912.

Det er tiden 3. juli avsendt 103 banko og værdibreve, 49 pakker og 158 almindelige breve og tryksaker.

I samme tid er ankommet 141 almindelige breve og 145 bankobreve.

Indtægten, kontingent og innskrivningspenger utgjorde fra 3. juli kr. 3 311.55 og utgiften i sykebidrag, løn, portoutgifter og revisionshonorar kr. 2 835.25.

Lønsbevægelser og konflikter.

Som før nævnt har 1911 været et kampens aar. Foruten den store lockout som i særlig grad har sat sit merke paa aarets begivenheter har der ogsaa været en række andre konflikter og tarifrevisjoner.

I aarets løp er gjennomført 48 overenskomster omfattende 8360 arbeidere. Dertil kommer papir-, cellulose- og trømasseindustrien med sine 8400 arbeidere, hvorom der var forhandlet i 1911 uten at være bragt til endelig avslutning.

Fra foreningene er innsendt og av forretningsutvalget godkjendt 49 lønskrav og tarifopsigelser. I 6 tilfælder har arbeidsgiverne op sagt overenskomsterne, deriblandt i papir- og celluloseindustrien.

Foruten lockouten har forbundet hat 14 konflikter omfattende 1150 medlemmer.

Den samlede streike- og lockoutunderstøttelse i aaret utgjorde kr. 562 138.38. Derav til lockouten, hvori 9358 av forbundets medlemmer deltok, kr. 548 933.63.

Vi skal hermed gaa over til nærmere at omtale de enkelte konflikter og lønsbevægelser.

Bergverkskonflikten og storlockouten.

I beretningen for 1910 omhandles arbeidsgivernes opsigelse av tariffene for:

A/s Røros kobberverk,
The Foldal copper and Sulphur co. Ltd.,
The Bear metal and chemical co. Ltd.,
Meraker gruber A/s,
Glomsrudkollens zinkgruber,
A/s Nordiske grubekompani,
til utløp 1. januar 1911.

Forhandling blev først optat paa Røros den 24. oktober, fortsattes i Kristiania den 17., 18. og 22. november og i Trondhjem den 5., 6., 7., 8., 9. og 10. december.

I Trondhjem foreslog arbeidsgiverne en inndeling av bergverkerne i 3 grupper med specificerte lønssatser for de forskjellige arbeidere. De gikk ogsaa med paa princippet mindsteløn i akkord, men i en saadan form, at den nærmest blev uten betydning. Mindstelønnen skulde nemlig være garanti i akkordarbeide, der utføres mellem de 2 maanedlige hovedutlønninger.

Forbundets forhandlere gikk med paa, at der blev opprettet en fællesoverenskomst for bergverkerne, hvilken skulde indeholde de bestemmelser, der kunde være fælles, men at der i forbindelse med fællesoverenskomsten blev opprettet særskilt lønstarif for hvert bergverk og begrundede dette med, at forholdene var saa forskjellige, at man vanskelig kunde faa en ensartet lønstarif gjældende for alle bergverk.

Dertil kom, at ved Salangen og Stord var parterne allerede enig om lønstarif.

Da arbeidsgivernes forslag indeholdt baade utvidelse av arbeidstiden og nedsættelse av mindstelønningene, foruten endel andre uantagelige bestemmelser, fandt forbundets forhandlere det nytteløst at fremkomme med forslag til lønsatser.

Arbeidsgivernes forhandlere fremholdt, at de ved at antyde en gruppeinndeling, allerede hadde tat hensyn til forskjelligheten av de stedlige forhold. Da Arbeidsmandsforbundets forslag § 3 inneholder en forkortelse av arbeidstiden og organisationsmessig fastsættelse av 8 timers skift ved alt arbeide i gruben og de fleste avdelinger i dagen, og forslaget desuten indeholdt flere for arbeidsgiverne uantagelige bestemmelser, som forbundets forhandlere var uvillige til at frafalde, fandt man for nærværende ikke at kunne fortsætte forhandlingen.

Forhandlingene blev derpaa atter utsat og gjenoptoges den 20. december, dennegang i Kristiania.

Arbeidsgiverne gikk nu med paa det av os, fra først av foreslaaede grundlag.

I møtet 20. december enedes forhandlerne om følgende:

1. „Oprette en fællesoverenskomst, hvori indtages de bestemmelser, der er like for alle bergverker, saasom varighet, overtidsprocenter, arbeidstid og lignende.
2. Der opprettes særskilt lønstarif for hvert bergverk, hvori indtages øvrige bestemmelser, som angaar forholdene ved de enkelte bergverker, idet disse overenskomster ogsaa skal indeholde fællesoverenskomstens bestemmelser.“

Da overenskomsterne utløper 31. december, blev følgende beslutning indtatt i prokollen:

„Direktør Getz paa bergverkernes vegne og Norsk arbeidsmandsforbunds forhandlere er enige om, at de nuværende arbeidsvilkaar bibeholdes ved de bergverker, hvor overenskomsterne i skrivelse av 30. september 1910 er op sagt, saalænge forhandlingene paagaar, og

indtil der fra en av parterne gives 14 dages varsel for pladsernes vedkommende.“

Forhandlingerne paagik siden i overensstemmelse med det vedtagne grundlag.

Møter blev avholdt 21. og 22. december, derefter var der ophold til 11. januar. De fortsattes til 27. januar og paagik indtil de avbrøtes av arbeidsgiverne.

Under disse forhandlinger opnaaedes enighet om de fleste punkter i fællesoverenskomsten. Tilbake stod endel angaaende arbeidstiden og varigheten.

Da man ikke blev enige om varigheten, idet arbeidsgiverne fastholdt 5 aar, mens forbundets forhandlere principalt holdt paa 3 aar, utsattes dette, og man paabegyndte gjennemgaaelsen av lønstarifferne. Under disse forhandlinger deltok for endel grubers vedkommende repræsentanter for saavel arbeidsgiverne som arbeiderne.

Man begyndte med Sulitjelma, som den bedrift, der er mest omfattende, og fortsatte saa i følgende rækkefølge: Foldals verk, Rustvangen gruber, Killingdals gruber, Røros verk, Glomsrudkollens zinkgruber og Fosdals grube.

For Sulitjelma blev tilbudt nogenlunde de nuværende mindstelønsatser; men for endel pladser vedkommende blev tilbudt adskillig reduktioner, likesom alle procent- og produktionstillæg, som man hittil paa enkelte steder har hat, skulde bortfalde. De gjældende fragsatser for varetransport fra Fineide og op til Sulitjelma vilde verket ikke gaa med paa, da de tapte penger paa denne transport. Verket forlangte at satserne skulde utgaa av tariffen; saa de kunde ta hvad de ansaa for tilstrækkelig betaling.

For Foldals verk tilbødes 10 % reduktion paa de nugjældende satser, for Rustvangen noget høiere; idet der her tilbødes væsentlig de for Foldalen gjældende satser; for Killingdal blev tilbudt som for Foldalen paa betingelse av, at arbeiderne skulde betale hus og brænde.

For Røros verk blev tilbudt 2 øres forhøielse paa de nuværende mindstelønsatser, Glomsrudkollen 10 % reduktion, og for Fosdal væsentlig de gjældende satser, dog var der for endel satser ogsaa her 10 % nedslag.

Behandlingen av lønstariffen var kun av foreløbig art og der blev intet ført i protokollen av de stilte krav eller de gjorte tilbud. Forutsætningen var, at man siden skulde opta dem til behandling.

Da man hadde gjennomgaaet de ovenfor nævnte tariffer, forlangte arbeidsgiverne, at man skulde opta Salangen og Stords tariffer til behandling, paa samme maate som de øvrige.

Forbundets forhandlere foreslog derimot, at man først skulde færdigbehandle de allerede paabegyndte tariffer.

I møtet 9. februar var der en længere procedyre angaaende dette.

Arbeidsgivernes forhandlere fremholdt, at samtlige tariffer maatte ses i sammenheng, og maatte forlange et bestemt svar paa, om arbeidernes forhandlere vilde opta satserne ved de 2 bergverker til

behandling i likhet med de øvrige verker. Hertil bemerket forbundets forhandlere, at da der ved disse bergverker var enighet mellem parterne om lønsatserne, fandt de ingen grund til at forhandle om satser, hvorom der var enighet. De vilde dog gaa med paa redaktionelle forandringer for at faa tariffernes form mest mulig i overensstemmelse med de øvrige.

Arbeidsgivernes forhandlere bemerket yderligere, at det var Arbeidsmandsforbundet vel bekjendt, at de 2 bergverkers direktioner hadde tat det nødvendige forbehold, og desuten uttrykkelig ønsket at være med i forhandlingerne. Likesom det var arbeidsgivernes forutsætning for forhandlingerne, at Salangen og Stord skulde medtages. Derom var forbundet underrettet i skrivelse av 13. oktober 1910, uten at dette hadde sendt nogen protest derimot. —

Arbeidsgivernes forhandlere fandt derfor, da arbeidernes forhandlere ikke vilde gaa med paa deres forlangende angaaende de 2 bergverker, at det var nytteløst at fortsætte forhandlingerne. De vilde derfor foreslaa at forhandlingerne overtages av hovedorganisationerne.

I anledning ovenstaaende fremholdt forbundets forhandlere, at de var fullstændig ubekjendt med noget forbehold fra direktionernes side; idet tariffen for Salangen endog var underskrevet paa selskaps vegne. Det eneste som forelaa var, at tarifferne var indsendt til approbation og at arbeidsgivernes organisation hadde negtet dette.

Angaaende forhandlingernes forutsætning, saa var denne vistnok, at Salangen og Stord skulde medtages, hvad fællesoverenskomsten angaar. Dette er ogsaa gjort, idet man er enig om at fællesoverenskomsten ogsaa skal omfatte Salangen og Stord. Derimot har det ikke været nogen forutsætning om, at forhandlingerne skulde omfatte lønsatserne; tvertimot er forutsætningen den, at der skal opprettes særskilt lønstarif ved hvert bergverk. Det var tidligere fremholdt og protokolert, at man ansaa det unødvendig at behandle tarifferne for Salangen og Stord, da disse var vedtat av parterne. Arbeidsgiverne var saaledes fuldt bekjendt med dette forbehold. Hvad arbeidsgivernes skrivelse av 13. oktober 1910 angaar, saa maa denne anses for bortfalt, idet grundlaget for forhandlingerne senere er forandret, som av os foreslaat. Og en av grundene for vort forslag var netop at disse 2 tariffer var vedtat av parterne.

Overfor disse faktiske opplysninger kunde arbeidsgivernes forhandlere kun fremholde, at de ikke var enig i vor opfatning, hvorfor de negtet at fortsætte forhandlingerne, forsaavidt ikke vi vilde gaa med paa deres forlangende. Forbundets forhandlere fremholdt likeledes, at man for at lette eventuelle nye forhandlinger skulde færdigbehandle de paabegyndte tariffer. Arbeidsgivernes forhandlere vilde imidlertid ikke ta noget hensyn til dette og avbrøt forhandlingerne den 11. februar.

I disse forhandlinger mellem forbundet og Bergverkernes landsammenslutning var avholdt ialt 29 forhandlingsmøter. Som forhandlere for forbundet Gunnar Sethil, A. Juell og O. K. Sundt og for bergverkerne direktør Getz og Worm Lund og ingeniør Swensen.

Saken blev nu fra begge sider oversendt hovedorganisationerne, der kom overens om at fortsætte forhandlingerne.

Fra sekretariatet valgtes som forhandlere Sverre Iversen og Rich. Hansen og fra centralstyret W. R. Pihl og Aksel Krefthing.

Forhandlingerne gjenoptoges 27. februar og varte til 5. mai. I denne tid avholdtes ialt 12 forhandlingsmøter. I de 3 sidste møter deltok M. Ormestad istedetfor Sverre Iversen.

Under disse forhandlinger, om man idethele kan gi disse sammenkomster denne benævnelse, var centralstyrets forhandlere villige til at gaa op til de gamle satser i sin store almindelighet. For enkelte posters vedkommende holdt de dog fremdeles paa nedslag, mens de for andre poster hadde gaat til $\frac{1}{2}$ eller 1 øres forhøielse. En undtagelse herfra dannede Røros verk, hvor der allerede under de første forhandlinger var tilbudt ca. 10 % forhøielse.

Hertil kom saa den omstændighet, at arbeidsgiverne forlangte overenskomsterne gjort gjældende til 1916, og at alle fremtidige grubetariffer, i dette tidsrum skulde fastsettes paa grundlag av de samme lave mindstelønsatser, at de ikke vilde gaa med paa nogen fast regel for arbeidstiden og redskabstrækken, men at disse ting skulde avgjøres efter hver arbeidsgivers forgodtbefindende.

Paa møtet den 5. mai blev derfor protokollert følgende:

„Da der efter gjennomgaaelsen av saavel fællesoverenskomsten som av de enkelte tariffer viser sig at være vanskelig at opnaa enighet i mange punkter, fandt man paa begge sider at maatte forelægge saken for sine organisationer, som i tilfælde faar avgjøre, hvorvidt og paa hvilket grundlag forhandlingerne skal fortsættes.“

Saken blev derefter behandlet av sekretariatet, der i betragtning av at krav og tilbud laa noksaa langt fra hverandre, henstillet til forbundet at utarbeide et nyt moderert forslag, for muligens derved at bevæge den anden part til ogsaa at gjøre endel indrømmelser.

Denne anmodning blev derpaa etterkommet i den utstrækning forretningsutvalget fandt det forsvarlig, hvorefter det nye forslag blev oversendt arbeidsgiverforeningen gjennom sekretariatet.

I oversendelsesskrivelsen, der er datert 16. mai, erklærte sekretariatet sig villig til at opta nye forhandlinger — det var altsaa ikke noget ultimatum — men forutsatte at disse maatte være tilendebragte inden 8. juni.

Der 26. mai mottok sekretariatet følgende svarskrivelse:

Kristiania den 20. mai 1911.

Arbeidernes faglige landsorganisations
sekretariat,

Folkets hus.

Vi har mottat det ærede sekretariats skrivelse av 16. ds. tillike med Norsk arbeidsmandsforbunds forslag til fællesoverenskomst og de av arbeidsmandsforbundet for hvert bergverk opstilte oversigts-skemaer, som bl. a. inneholder forbundets nye krav.

Av disse forskjellige bilag vil der nu bli sendt kopier til hvert enkelt bergverk.

Sekretariatets skrivelse blev behandlet av centralstyret i møte 18. ds., hvor man besluttet at oversende saken til bergverkernes sammenslutnings styre og anbefale, at forhandlingerne gjenoptages.

Selvfølgelig vil endel forhaandskonferanser og et møte av bergverkernes landssammenslutning bli nødvendig, og det maa derfor være indlysende, at de eventuelle forhandlinger ikke godt kan tænkes avsluttet inden 8. juni, saaledes som sekretariatet har forutsat i sin skrivelse av 16. ds.

Da forhandlingerne hittil har foregaat meget grundig og har strakt sig over et tidsrum av 7 maaneder, er det heller ikke let at forstaa, hvortil et saadant hastverk netop nu skal tjene, medmindre det skal ses i forbindelse med en meddelelse, som vi nylig har faat. Vi er nemlig fra paalidelig hold blit underrettet om, at Norsk arbeidsmandsforbunds styre har henvendt sig til sin avdeling ved Salangen gruber med forespørsel, om avdelingen er villig til at gaa til streik om 14 dage.

Centralstyret finder det at være sin pligt paa forhaand at gjøre opmerksom paa, at dersom det skulde bekræfte sig, at arbeidsmandsforbundet virkelig for tiden foretar den slags manøvre, og resultatet herav skulde bli en lokal streik ved Salangen eller noget andet bergverk, vil centralstyret bli nødsaget til straks at træffe de nødvendige forføjninger.

Ærbødigst

Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

Harald Bjerke.

Som man ser allerede trusler paa dette tidspunkt, fordi vi hadde tillatt os gjennom et sirkulære at underrette vore medlemmer ved bergverkene — ikke bare ved Salangen — om sakernes stilling og avæske deres standpunkt angaaende arbeidsnedleggelsen, som allerede i lang tid forut gjennom talrike skrivelser baade til forbundet og landsorganisationen var forlangt iverksat. Vi forlangte nu skriftlig og hemmelig avstemning over dette spørsmal. Besvarelserne gav til resultat, at kun 17 mand hadde stemt imot arbeidsnedleggelse, mens 1560 hadde stemt for.

Foranstaaende skrivelse blev av landsorganisationen oversendt forbundet til uttalelse, hvorefter saken atter behandledes i sekretariatet, der tiltraadte forbundets opfatning av forholdet.

Den 31. mai mottok forbundet fra landsorganisationen følgende skrivelse:

Til

Norsk arbeidsmandsforbund.

Bergverkene.

I sekretariatets møte 30. ds. forelaa til behandling forhandlingerne inden bergverksindustrien.

Sekretariatet var enig med forbundet i, at det ikke maa tillates. at der fra arbeidsgivernes side nu iverksættes en yderligere forhaling av saken, og besluttet at tilskrive arbeidsgiverforeningen at man maa fastholde den tidligere omskrevne forutsætning, at forhandlingerne maa være avsluttet inden 8. juni førstkommende.

Skulde enighet om et forslag til overenskomst inden nævnte dato ikke opnaaes, har sekretariatet bemyndiget forbundet til at opsi pladsene for samtlige arbeidere ved de bergverker, som omfattes av forhandlingerne, idet det er forutsætningen, at forhandling eventuel kan paagaa under opsigelsesfristen.

Ovennevnte beslutning er idag meddelt arbeidsgiverforeningen.

Med solidarisk hilsen.
Arb. fagl. landsorganisation.
Sekretariatet.
Ole O. Lian.

Arbeidsgiverne gav sig god tid med sit svar. Først den 8. juni mottok sekretariatet følgende skrivelse:

Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat,
Folkets hus.

Vi tillater os herved at meddele, at bergverkernes landssammen- slutning har hat møte bl. a. til behandling av det ærede sekretariats skrivelser av 16. og 31. mai d. a.

Herunder blev der enstemmig fattet den beslutning, at man ikke finder at kunne gaa med paa de av det ærede sekretariat ved skrive- lse av 16. mai d. a. oversendte krav og ikke kan gaa til høiere lønssatser, kortere arbeidstid o. s. v. end allerede tilbudt.

Saken har derefter været behandlet av centralstyret, som var enig i bergverkernes beslutning. Under forutsætning av, at den av sekre- tariatet i skrivelse av 31. mai d. a. antydede streik ved bergverkerne ikke blir iverksat, er centralstyret dog villig til at fortsætte forhand- lingen for at søke disse bragt til en endelig avslutning. Efter foranstaende maa det imidlertid være indlysende, at forhandlingerne ikke kan ske paa grundlag av yderligere indrømmelser fra bergver- kernes side.

I tilfælde at streik iverksættes, vil de av centralstyrets forhand- lere under de sidste forhandlinger gjorde tilbud bli trukket tilbake, da disse blev fremsat i den hensigt at undgaa arbeidsstans.

Ærbødigst
Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre
Harald Bjerke.

Da denne skrivelse ankom til sekretariatets kontor, var allerede opsigelsen fra forbundet avsendt.

Forbundets skrivelse er saalydende:

Kristiania, 8. juni 1911.

Til
Norsk arbeidsgiverforening, Rosenkrantzgaten 7, hersteds.

Som bekjendt avsluttedes forhandlingerne vedrørende bergverkerne den 5. mai, uten at enighet var opnaadd paa noget væsentlig punkt. Forhandlerne var dog enig i at forelægge saken for sine hovedorga- nisationer, der saa fik avgjøre, hvorvidt og paa hvilken maate for- handlingerne skulde fortsættes.

Den 16. mai blev der fra Arbeidernes faglige landsorganisation oversendt den ærede forening et nyt forslag til overenskomster med tilbud om nye forhandlinger, hvilke forutsattes tilendebragt inden 8. juni.

Da der imidlertid endnu ikke er gjort skritt til at gjenopta for- handlingerne, maa vi gaa ut fra, at den ærede forening ikke ønsker videre forhandling.

Av den grund har forretningsutvalget, efter at vore avdelingers og sekretariatets bemyndigelse hertil er indhentet, besluttet at opsi samtlige vort forbunds medlemmer ved de bergverker, der har været omfattet av forhandlingerne til fratredelse den 21. ds., hvilket herved meddeles.

I tilfælde der inden opsigelsestidens utløp skulde ønskes optat forhandling er vi fremdeles villig hertil.

Ærbødigst
Norsk arbeidsmandsforbund
Rich. Hansen.

Endelig var tiden og anledningen kommen for arbeidsgiverfor- eningens centralstyre til at iverksætte den lockout, som de saa ofte i tide og utide har truet med. Ifølge „Aftenposten“s utsagn har planerne hertil ligget færdig i længere tid.

De ventet dog i det længste ogsaa med at gi meddelelse om lockoutbeslutningen. Lørdag eftermiddag den 17. juni mottok Arbei- dernes faglige landsorganisation følgende skrivelse:

Kristiania, 17. juni 1911.

Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat,
Folkets hus.

Centralstyret har i anledning av Norsk arbeidsmandsforbunds op- sigelse av arbeiderne ved flere bergverker indkaldt arbeidsgiverfor- eningens repræsentantskap til at træffe avgjørelse angaaende den her- ved opstaaede situation.

Repræsentantskapet har i møte idag anmodet centralstyret om at opfordre det ærede sekretariat til at sørge for, at opsigelsen tages tilbake og at medvirke til løsning av konflikten paa grundlag av arbeidsgivernes sidste tilbud.

Ifald en tilfredsstillende ordning paa denne maate ikke opnaaes, har repræsentantskapet enstemmig bemyndiget centralstyret til at opsi arbeidere ved bedrifter, som tilsammen sysselsætter ca. 32 000 arbeidere.

Det ærede sekretariats svar utbedes inden onsdag den 21. ds. kl. 12 middag.

Ærbødigst
Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre
Harald Bjerke,
formand.

Efter avholdt møte sendte sekretariatet 21. juni følgende skrivelse:

Kristiania den 21. juni 1911.

Til
Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

Konflikten ved bergverkerne.

Det ærede centralstyres skrivelse av 17. ds. erkjendes mottat.

Som svar paa nævnte skrivelse skal meddeles, at sekretariatet fremdeles er villig til ved forhandling at medvirke til løsning av konflikten ved bergverkerne.

Det ærede centralstyre har imidlertid i en tidligere skrivelse av 8. juni sterkt præcisert, at det „maa være indlysende, at forhandlingerne ikke kan ske paa grundlag av yderligere indrømmelser fra bergverkernes side,“ og dette standpunkt pointeres yderligere i skrivelser av 17. ds. med den tilføielse, at ifald en tilfredsstillende ordning paa denne maate ikke kan opnaaes, er centralstyret bemyndiget til at opsi arbeidere i et antal av ca. 32 000.

Nogen frugtbringende forhandling kan efter sekretariatets mening ikke føres, naar det av den ene part paa forhaand erklæres, at der ingen indrømmelse kan gives. Sekretariatet finder derfor, at forhandlingerne paa det grundlag som av det ærede centralstyre i skrivelser av 8. og 17. ds. nævnt, ikke kan føre til nogen løsning av konflikten.

Arbeidernes faglige landsorganisation, sekretariatet.

Ærbødigst
Ole O. Lian.

Kristiania den 22. juni 1911.

Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat,
Folkets hus.

Man har mottat det ærede sekretariats skrivelse av 21. ds. og ser derav, at sekretariatet finder, at en frugtbringende forhandling ikke kan føres paa grundlag av arbeidsgivernes sidste tilbud.

Centralstyret beklager, at sekretariatet har avslaaet vor opfordring og ikke har villet medvirke til en ordning av konflikten paa det foreslaade grundlag, men har latt arbeiderne gaa til streik ved bergverkerne.

Denne fremgangsmaate er endnu mere paafaldende, hvis det forholder sig, som det er os meddelt, at arbeidsgivernes sidste tilbud ikke har været forelagt grubearbeiderne til avstemning, men er avslaaet av arbeidsmandsforbundets styre, uten saadan avstemning har fundet sted.

I henhold til repræsentantskapets beslutning finder centralstyret under disse omstændigheter at maatte iverksætte den bebudede arbeidsstans og har derfor idag git paabud om opsigelse med 14 dages varsel fra 24. ds. av de landsorganisationen tilsluttede arbeidere ved en række bedrifter. Fortegnelse over disse vedlægges. —

Ifald en ordning ikke inden 1. juli er opnaadd, vil endvidere de landsorganisationen tilsluttede arbeidere ved en række andre bedrifter bli opsagt.

Ærbødigst
Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre
Harald Bjerke.

Lockouten blev saaledes iverksat. Opsigelsen skedde i 2 avdelinger, eller som det het 1. og 2. opbud.

1. opbud, som blev opsagt med 14 dages varsel fra 24. juni, omfattet følgende grupper:

De bergverker, hvor der ikke var streik.
Cellulosebranchen.
Papirbranchen med undtagelse av avispapirfabrikkerne.
Træmassebranchen.
Høvellastbranchen.

De bergverker, som nu blev lockoutet, var følgende:

1. Aamdals verk.
2. Traag mines Ltd. ved Porsgrund.
3. Aktieselskapet Birtavarre gruber.
4. Aktiebolaget Ofotens malmfelt.
5. Aktieselskapet Altens kobbergruber.
6. Dunderland Iron Ore Co.
7. Porsanger kobberfelter.
8. Madmoderen bergverksaktieselskap.
9. Aktieselskapet Norsk amerikansk kobber-, mine- og smeltekompani, Trondhjem.
10. Norska magnesitaktiebolaget, Snarum.
11. Aktieselskapet Sydvaranger, Kirkenes.

Denne fortegnelse over lockoutede bedrifter maatte nærmest fremkalde et smil. Aamdals verk har været nedlagt i 2 aar. Ved Traag mines er vistnok en stiger, men ingen arbeidere. Ved Ofotens malmfelt kun uorganiserte. Altens og Porsanger gruber har vistnok været nedlagt en mandsalder og ved Madmoderen har ikke været drift

siden 1908 og blir vel aldrig mere, da man holder paa at rive op jernbanen og transportere bort materiellet. Det var kun ved Sydvaranger og Birtavarre at lockouten virket, ti ved Dunderlandsdalen blev der ogsaa foretat saadanne lempninger at lockoutens virkning blev av mindre betydning.

Man maa saaledes si, at det var en egen maate arbeidsgiverne lavet lockout paa ved bergverkerne, idet de lockoutede de bergverk, som er nedlagt, men lot et av de største bergverk, nemlig Løkkens verk, fortsætte uforandret. Men de øvrige bedrifter, som skulde ut i lockout, for at støtte bergverkerne, maatte vel indrømme, at repræsentantskap og centralstyre ikke hadde evne til at beslutte noget angaaende Løkkens verk.

Opsigelserne foregik ved følgende opslag (nr. 1 blev brukt ved de fleste bedrifter, nr. 2 ved de øvrige).

Hver av disse blev benyttet eftersom organisationsforholdene var og eftersom arbeidsgiverne forretningsmessig fandt det hensigtsmessig og mest økonomisk besparende. Der hvor man ikke kunde skaffe beskjeftigelse til dem, blev de uorganiserte ogsaa opsagt.

Bekjendtgjørelse nr. 1:

„Paa grund av streiken ved bergverkerne og efter paalæg av Norsk arbeidsgiverforening opsiges herved alle de organiserte arbeidere, som staar i forbund, som er tilsluttet Arbeidernes faglige landsorganisation, til fratredelse lørdag den 15. juli, forsaavidt ikke længere opsigelsesfrist er avtalt.

De uorganiserte arbeidere er saaledes ikke opsagt og vil kunne fortsætte arbeidet. Arbeidsgiverforeningen vil sørge for, at disse beholder sine pladse efter konflikten ophør.“

Bekjendtgjørelse nr. 2:

„Paa grund av streiken ved bergverkerne har arbeidsgiverforeningen paalagt os at opsi alle de organiserte arbeidere, som staar i et forbund, som er tilsluttet Arbeidernes faglige landsorganisation, til fratredelse lørdag den 15. juli, forsaavidt ingen længere opsigelsesfrist er avtalt.

Saadan opsigelse gives herved.

Da vor bedrift kun kan holdes igang, naar en væsentlig del av arbeidsstokken fortsætter arbeidet, opsiges herved samtidig med samme varsel de uorganiserte arbeidere. Disse vil dog kunne fortsætte arbeidet, ifald et tilstrækkelig antal melder sig paa kontoret inden

..... dag, den

Arbeidsgiverforeningen vil sørge for, at de uorganiserte arbeidere, som inden den dag melder sig, vil beholde sine pladse efter konflikten ophør.“

Imidlertid hadde arbeidsgiverforeningen lavet en hel del hallooi om at grubearbeiderne ikke hadde været forelagt arbeidsgivernes

sidste tilbud. Der blev referert i aviserne telegrammer fra gruberne med erklæringer fra arbeiderne, som skulde bekræfte dette. Og i forhandlingerne holdt arbeidsgiverne paa at grubearbeiderne nok var tilfreds med tilbudet.

Fra sekretariatet blev tilstillet aviserne følgende redegjørelse:

I anledning av arbeidsgiverforeningens sidste meddelelse til aviserne om avstemningen ved bergverne skal opplyses følgende:

Da bergverksforhandlingerne den 5. mai blev avbrutt, enedes begge parter om at forelægge saken for sine organisationer, som skulde avgjøre, hvorvidt og paa hvilket grundlag forhandlingerne skulde fortsættes. Norsk arbeidsmandsforbund omsendte da til samtlige interesserte grubearbeiderforeninger et sirkulære datert 9. mai. I ovennævnte sirkulære redegjøres for de førte forhandlingerne og for den stilling, bergverkernes landssammenslutning og arbeidsgivernes forhandlere har inddat overfor de av arbeiderne foreslaaede lønsatser. I store træk anføres, hvilke lønninger arbeidsgivernes forhandlere har foreslaaet, idet der trekkes sammenligninger mellem de bestaaende lønsforhold. Endelig forelagdes i sirkulæret spørsmålet om at gi forbundet fuldmagt til at opsi pladsene. Kun 17 mand stemte mot opsigelse. Videre skal opplyses, at Norsk arbeidsmandsforbunds landsmøte, som avholdtes 25. mai og følgende dage, indgaaende behandlet saken. Paa møtet var representanter for samtlige grubearbeiderforeninger tilstede. Landsmøtet vedtok enstemmig en henstilling til sekretariatet om at bringe grubearbeidernes sak til avslutning, eventuelt ved arbeidsnedleggelse, og grubearbeidernes representanter pointerte under sakens behandling sterkt, at de foreliggende tilbud fra arbeidsgiverne var uantagelige. Der kan saaledes ikke være nogen tvil om arbeidernes vilje i denne sak.

Kristiania, 25. juni 1911.

Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat

Ole O. Lian.

Arbeidsgiverne vilde gi det utseende av, at der skulde være gjort saa store indrømmelser ved det sidste tilbud. Saken var imidlertid, at der var ikke gjort større forandringer, end at arbeiderne ved sirkulære var gjort bekjendt med indholdet, selvom detaljerte forslag ikke var oversendt til avstemning, og arbeiderne hadde mot 17 stemmer git forbundet bemyndigelse til at opsi pladsene.

Det hele var av arbeidsgiverne sat iscene for at vildlede. For saa at slaa alle skumlerier til jorden og fjerne alt snak under forhandlingene om at arbeiderne ikke hadde stemt over tilbudet, lot forbundet arbeidsgivernes tilbud i detaljert form forelægge grubearbeiderne til avstemning. Resultatet var, at da man den 10. juli tallet stemmerne var der avgit 1630 stemmer imot og 15 stemmer for tilbudet.

Efter dette maatte det bli slut med snakket om, at det ikke var arbeidernes vilje organisationen forfegtet.

Den 26. juni kaldte statsminister Konow landsorganisationens formand Lian og arbeidsgiverforeningens formand Bjerke til en konferanse. Resultatet blev, at de to formænd skulde gjøre et forsøk med en ny forhandling. Forsøket førte imidlertid ikke til noget resultat.

Den 1. juli mottok sekretariatet følgende skrivelse:

Til
Arb. fagl. landsorganisations sekretariat,
Folkets hus.

Under henvisning til vor skrivelse av 22. juni tillater vi os her ved at meddele at paabud om opsigelse ved de bedrifter, som omfattes av 2. opbud, nu er utgaat. Ogsigelsen omfatter ialt 130 bedrifter, nemlig jernindustrien og følgende fabrikker inden papirindustrien:

Unionc o., Skien.

Aktieselskapet Klosterfossen, Skien.

Aktieselskapet Embretsfos fabrikker, Modum.

Hunfos fabrikker, Kristiansand.

En fortegnelse over vedkommende bedrifter inden jernindustrien vil senere bli sekretariatet oversendt.

Ærbødigst

Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

Harald Bjerke.

Den 8. juli utløp opsigelsesfristen for 1. opbud. Foruten de organiserte viste det sig ogsaa at en hel del uorganiserte gjorde fælles sak med de organiserte og nedla arbeidet.

Det samme viste sig ogsaa at være tilfældet, da 2. opbud den 15. juli stanset arbeidet. Dette opbud var adskillig vægtigere end det første. Organisationsprocenten var her større og omfattet desuten en industri, hvor der var travl virksomhet, nemlig jernindustrien, og dertil de store avisfabrikker, der antagelig heller ikke hadde godt for at stanse, siden de ikke blev medtat sammen med den øvrige papirindustri. Av borgerbladene kunde man skjønne, at der begyndte at ytre sig nervøsitet. De som før hadde frabedt sig „brandslukkere“, hadde nu intet imot mægling og den overlegne tone var nu blit en del dæmpet. Uforbeholdent blev det fremholdt, hvor store tap der vilde bli ved at hvalfangerekspeditionerne ikke kunde faa sin utrustning færdig, og mange utenfor arbeidernes rækker fik nu ogsaa forstaaelse av arbeidsgivernes brutalitet, men paa samme tid at disse hadde gjort op en feil beregning. Paa arbeidernes side viste sig ingen nervøsitet, kun ro og fast beslutomhet. Med korte mellemrum, ved hver forandring, blev der fra landsorganisationen utsendt længere manifest og oprop, og baade gjennom aviserne og ellers hadde man anledning til at merke, hvor stor sympatien var paa arbeidernes side.

Den 8. juli blev hovedorganisationernes formænd paany tilkaldt til statsministeren, som foreslog, at mægling skulde forsøkes. Begge

parter gik med herpaa og statsministeren opnævnte derpaa til mæglere d'hr. stortingspræsident Magnus Halvorsen og stortingsmand dr. Alfred Eriksen — de samme som var mæglere under konflikten i jernindustrien.

Forhandlingerne avholdtes i Stortinget og tok sin begyndelse den 11. juli. Foruten mæglerne deltok ingeniør Bjerke og direktør Holm Holmsen (Sulitjelma) paa arbeidsgivernes vegne og Ole O. Lian og Rich. Hansen paa arbeidernes vegne.

Paa det første møte forelaa til avgjørelse spørmaal om hvilke tvistepunkter mæglingen skulde omfatte. Fra arbeidsgivernes side blev anmodet om at mæglingen maatte omfatte de tvistespørmaal som da forelaa, nemlig bergverkskenflikten, Kr.a spikerverk, elektromontørerne og murerne i Stavanger. Om dette opnaaddes enighet og under forhandlingerne blev repræsentanter for saavel arbeiderne som arbeidsgiverne indkaldt og avgav forklaringer. Fra bergverkernes repræsentanter blev det spesielt lagt an paa at bevise, hvor daarlig grubernes økonomiske stilling var, og at de derfor ikke kunne øke lønningerne yderligere. Naar forholdene er saa daarlige, er det i det hele tat rart, at nogen kan sette penge i grubeforetagender og at man kan faa folk til at lede og forestaa bedrifter i en branche, hvor utsigterne er saa daarlig. Man hadde jo ikke andet at paavise end tap og underskud. Der er aldrig tjent penge paa bergverk, men store kapitaler er nedlagt, og tiltrods for at de gaar med underskud er denne virksomhet en grundpille for landet, og derfor var det i særlig grad opfordring for arbeidsgiverforeningen at rykke ut til forsvar for bergverkerne. Og til undsætning for bergverkerne, som tar omtrent alt sit materiel fra utlandet, rykket vor jernindustri. Den lockout sine arbeidere og lot de ordres den kunde faa gaa til utlandet — forat støtte bergverkerne naturligvis.

Mæglingen førtes fra 11. til 19. juli. Man beskjæftiget sig næsten udelukkende med bergverkstarifferne og arbeidsgiverne fremsatte herunder følgende forslag:

„Arbeidsgivernes forslag til fællesoverenskomst gjøres straks gjældende. Arbeidsgivernes sidste tilbud med hensyn til satser og øvrige bestemmelser om husleie osv. træder straks i kraft og gjælder indtil en konjunkturstigning, hvorefter et procenttillæg til de tilbudte satser gives. For at et saadant tillæg skal gives, maa konjunkturstigningen ha varet mindst 6 maaneder. Derefter arbeides der med de for stigningen fastsatte tillæg saalænge indtil konjunktturen i like stort tidsrum har været under den notering, som betinger tillægget, hvorefter de nu tilbudte satser gjælder indtil lignende stigning skulde intræde, hvorefter der fremgaaes paa samme maate som ovenfor nævnt. For kobber og kisgruberne fastsættes tillægget til 5 %, naar noteringen av chilibars er steget til 65 ltrl. og for jerngruberne det samme tillæg, naar prisen for bedst rubio, Midlesborough, er 22 sh. 6 d.“

Dette kunde arbeidernes forhandlere ikke akseptere, men fremla istedet saadant forslag:

„Arbeidernes forslag til fællesoverenskomst gjøres straks gjældende (alternativt: Paragraf 1 utgaar av overenskomsten). De mel-

lem parterne tidligere omforente overenskomster ved Stordø og Salangen gjøres gjældende i hele overenskomstperioden. Ved de øvrige gruber gjælder arbeidsgivernes sidste tilbud indtil utgangen av 1911 (dog saaledes at ingen tidligere satser reduceres), hvorefter der indtræder en forhøielse, som fastsættes ved nærmere forhandling. Indenfor rammen av dette grundlag maa der være adgang til at drøfte enkelte satser og specielle forhold av lokal betydning for de enkelte bedrifter.“

Dette forslag blev avslaat av arbeidsgiverne, hvorefter mæglerne den 19. juli fremsatte følgende forslag:

„Da det har vist sig, at der ved mæglingen ikke har kunnet opnaaes enighet mellem parterne, henstiller undertegnede mæglere til parterne at la konflikten om bergverkerne og de 3 andre spørmaal, som skulde medtages under mæglingen, med bindende virkning avgjøres ved voldgift. Det er forutsætningen, at bergverkstreiken og lockouten indstilles, naar begge parter har vedtat voldgiftsavgjørelse, og at voldgiftsrettens sammensætning og reglerne for saksbehandlingen fastsættes ved nærmere forhandling.“

Man blev enige om, at begge parter skulde behandle dette forslag og avgi svar samtidig. Till den fastsatte frist forelaa følgende svar:

Fra landsorganisationens sekretariat:

„De ærede mæglers henstilling om at la bergverkskonflikten, konflikten ved Kr.a spikerverk, overenskomsten for elektromontørerne og overenskomst for murerne i Stavanger med bindende virkning avgjøre ved voldgift, har været forelagt sekretariatet for arbeidernes faglige landsorganisation.“

Efter sekretariatets opfatning er de omstridte spørmaal saa omfattende og ligger saaledes an, at en voldgift ikke kan tiltrædes, idet man finder at de hittil førte forhandlinger ikke har skapt et akseptabelt grundlag for en saadan.“

Fra arbeidsgiverforeningens centralstyre:

„Det av Dem fremsatte forslag om at la konflikten om bergverkerne og de 3 andre spørmaal avgjøre ved voldgift har været behandlet av arbeidsgiverforeningens centralstyre.“

Centralstyret fandt enstemmig ikke at kunde gaa ind paa forslaget, da man anser de foreliggende saker ikke egnet for voldgiftsavgjørelse.

For det tilfælde, at motparten skulde indgaa paa voldgift, har centralstyret under den nuværende situation dog fundet at ville forelægge saken for en større forsamling og æske repræsentantskapets avgjørelse.

Mæglerne erklærte derpaa forhandlingerne som avsluttet uten resultat.

Det blev sterkt kommentert i pressen, at forhandlingerne var avbrutt og flere venstreaviser samt enkelte andre blade angrep par-

terne, fordi de ikke hadde akseptert voldgiftsforslaget. Sorenskriver Castberg oversendte Stortinget følgende skrivelse:

Til Stortinget!

Den store lockout som nu paagaar, maa betegnes som en landsulykke. Den kræver at der gjøres hvad der gjøres kan til dens bilæggelse eller begrænsning og til hindring av gjentakelser i fremtiden. Der foreligger som bekjendt forslag fra en departemental komite til lov om mægling og voldgift i arbeidstvistigheter. I denne komite sat ogsaa repræsentanter for arbeidernes og arbeidsgivernes faglige organisationer, d'hr. Lian og fabrikeier Myhre. Forslaget er fremlagt for Justitsdepartementet i november 1909 og har siden da foreligget tilgjengelig for almenheten. Dette forslag, som er enstemmig angaaende tvungen mægling og angaaende ordning av en fast voldgiftsinstitution i arbeidstvistigheter, er endnu ikke forelagt av Regjeringen for Stortinget. Men under de nuværende omstændigheter er der al grund til straks at ta saken op til gjennomførelse. Som den, der i sin tid som chef for Justitsdepartementet hadde det nærmeste ansvar for den departementale komites nedsættelse, saavel som i egenskap av formand for arbeiderdemokraternes landsorganisation, tillater jeg mig i ærbødighet at henstille til Stortinget nu uopholdelig at gjennomføre en lov om mægling og voldgift i arbeidstvistigheter. Den lovgivende magt faar avgjøre, i hvilken utstrækning en saadan lov kan og bør gjøres anvendelig paa den allerede igangsatte lockout. Samfundet kan hverken nu eller fremtidig staa vergeløst overfor det anarki, som nu hersker pa dette omraade.

Toten, 23. juli 1911.

Johan Castberg.

10 stortingsmænd, hvorav repræsentanter for alle partier, fremsatte forslag om nedsættelse av en specialkomite, som skulde faa i opdrag at fremkomme med et lovforslag til mægling og voldgift. Meningen var, at denne lov skulde gjøres anvendelig paa det nærværende tilfælde. Under stortingsdebatten om komiteens nedsættelse blev det dog fra flere av arbeiderpartiets repræsentanter advart mot at fremtvinge nogen paniklov i denne vanskelige sak, men at komiteen kunde overveie foranstaltninger sigtende paa kun at løse den foreliggende konflikt. Der uttaltes tilslutning til denne opfatning fra flere hold og komiteen fik saaledes det friest mulige mandat. Specialkomiteens sammensætning blev efter valgkomiteens opnævnelse saadan: Konow (H.), Magnus Halvorsen, Alfred Eriksen, J. B. Sælen, J. Bratlie, Thore Foss og Chr. H. Knudsen.

Statsminister Konow hadde imidlertid for 3dje gang tilkaldt hovedorganisationernes formænd, nemlig den 27. juli, og der blev foreslaat et nyt mæglingsforsøk. Sekretariatet og centralstyret indvilget heri og de 2 tidligere mæglere blev anmodet om at fungere som saadanne. Den saaledes gjenoptagne mægling begyndte den 29. juli.

Under dette hadde arbeidsgiverforeningen sammenkaldt ekstraordinær generalforsamling, der avholdtes 28. juli. Dette møte hadde vel en dobbelt oppgave at løse, nemlig at opstramme arbeidsgivernes solidaritet, ti denne var nu sat paa en haard prøve, og det hørtes ut til at knirke baade her og der, og dernæst skulde der besluttes om de forholdsregler, der skulde tages for fremtiden. Selv 2. opbud var ikke nok til at tilbakedrive fagorganisationens seiersikre rækker og det var derfor nu tale om 3. opbud, der som bekjendt er landstormen. Fra medlemmer av arbeidsgiverforeningen var gjennom pressen kommet anker mot lockouten og bygningsmestrenes sammenslutning i Kristiania hadde bedt sig fritat for at komme med i landsstormen. Fra arbeidsgivernes generalforsamling blev der tilstillet pressen følgende meddelelse:

Norsk arbeidsgiverforening avholdt idag ekstraordinær generalforsamling i Kristiania i anledning den paagaende konflikt. Til generalforsamlingen var i henhold til arbeidsgiverforeningens love indkaldt 143 delegerte, repræsenterende landets samtlige distrikter og forskjellige bedriftsgrene. Derav fremmøtte 129 delegerte, som med 128 mot 1 stemme vedtok følgende resolution: „Generalforsamlingen beslutter, at lockouten eventuelt skal utvides. Centralstyret bemyndiges at iverksætte dette paa den maate og i den utstrækning, som findes paakrævet.“ Tilslut uttaltes der under almindelig tilslutning en varm tak til formanden, hr. ingeniør Harald Bjerke, for hans arbeide under konflikten.

Hvad der desuten hadde været behandlet og vedtat fik man en forstaaelse av siden, da arbeidsgiverne kom med sit voldgiftsforslag.

Sekretariatet offentliggjorde den 28. juli et kort manifest til arbeiderne av følgende indehold:

Meddelelse fra sekretariatet.

Rækkerne er ubrutt. Med tilfredshet kan vi fastslaa, at den lockout, som nu har paagaat i 3 uker, ikke paa nogensomhelst maate har rokket ved arbeidernes solidaritet og samhold. Den faste holdning, som har præget arbeidernes optræden fra første stund av, er fremdeles urokket. Fra alle distrikter meldes, at stemningen er den bedste. De lockoutede søker at anvende tiden paa bedste maate ved landophold og ved at søke en eller anden midlertidig beskæftigelse. Familierne synes overalt at staa den lockoutede forsørger trofast bi med den varme sympati og forstaaelse, som er saa nødvendig i denne tid. Alkoholstreiken har hat stor og god virkning. Den hele understøttelse bringes til familierne og anvendes til de nødtorfte behov. Et lysende træk i den store kamp er enkelte kommuners forstaaelsesfulde holdning ved at igangsætte ekstraarbeider, ved bevilgning til laan etc. Møter og stevner har været avholdt i et overordentlig stort antal og maa fortsættes for at tilbakeslaa arbeidsgivernes stadige forsøk paa at vildlede publikum. Arbeiderpressen har i denne tid sin store mission. Spred den overalt. Laan den til din nabo, saa flest mulig faar læse den. Den frivillige innsamling er

omfattet med overordentlig sympati og interesse. Kupongbøker, repræsenterende et beløp av ca. 100 000 kroner, er allerede rekvirert fra de forskjellige landsdele. Arbeiderne har svaret paa lockouten med et glimrende samhold og en eksemplarisk holdning. Dette svar har git gjenklang ikke bare blandt alle de fagorganiserte i ind- og utland, men blandt hele den norske arbeiderklasse, ja ogsaa utenfor denne.

De solidariske uorganiserte, hvis klassefølelse var saa sterk, at de forlot de lockoutede bedrifter sammen med sine utkastede organiserte kamerater, har likeledes holdt stillingen. De har vist, at de ikke vil være streikbrytere. De erkjender det beklagelige og feilagtige i, at de ikke har tilhørt fagorganisationen, og de har avlagt en prøve paa, at deres følelser som arbeidere dog er med og for den kjæmpende fagorganisation. Efter opfordring fra flere distrikter har derfor sekretariatet besluttet, at av de frivillige bidrag skal de vanskeligst stillede av de uorganiserte, som har gjort fælles sak med fagorganisationen, erholde understøttelse. For at faa en fuld oversigt over disse forhold og en praktisk form for utdelingen av denne understøttelse, maa der paa hvert arbeidscentrum, som er berørt av lockouten, nedsættes arbeidskomiteer for at ordne med utdelingen. De solidariske uorganiserte, som ønsker at komme i betragtning ved utdelingen, maa straks henvende sig til disse komiteer, som indsender fornøden fortegnelse til sekretariatet. Komiteerne vil da faa beløpene tilstillet fra sekretariatet. For at utdelingen skal kunne foretages allerede i næste uke, maa komiteerne søke at faa indsendt de nævnte fortegnelser til sekretariatet inden onsdag 2. august. De frivillige innsamlede bidrag vil saaledes ogsaa bli benyttet til at støtte de vanskeligst stillede uorganiserte (familieforsørgere etc.). Sæt derfor øket fart i innsamlingen og la budskapet om, at organisationen vil strække sin sterke beskyttende haand ogsaa utover disse, naa det hele folk.

Ny mægling er efter hr. statsminister Konows initiativ paabegyndt, idet de spørsmål, som den tidligere mægling ikke rak at behandle før den blev avbrutt (Kristiania spikerverks tarif, tarif for elektromontører, tarif for murerne i Stavanger) nu skal gjennomgaa og forhandles om ved siden av bergverkstarifferne. Stortinget har nedsat en specialkomite, som skal søke at bringe i forslag noget, som kan hitføre en løsning. Hvad disse samfundsinstitutioners forsøk fører til, er det ikke mulig at uttale sig om.

Hvad det gjælder nu mere end nogensinde er, at de utelukkende og streikende staa sterkt og ubrytelig sammen og at hele arbeiderklassen samler sig om dem med sin rike sympati og al den støtte, som kan ydes.

Fagorganisationen hadde saaledes midt under den store kamp set sig istand til av de frivillig innsamlede midler at støtte ogsaa de uorganiserte, som ved lockoutens begyndelse gjorde fælles sak med sine lockoutede kamerater. Dette var vistnok en strek i arbeidsgiverforeningens plan, idet denne hadde regnet med de uorganisertes svake økonomiske motstandskraft og at disse ved sin til-

bakegang til arbeidet skulde svække solidariteten hos de øvrige. Ved den økonomiske støtte fagorganisationen kunde gi, blev ogsaa de uorganisertes solidaritet styrket ved siden av at de vandt den lærdom for livet, at det kun er fagorganisationen, som beskytter arbeiderklassen i fred som i strid.

Under den fortsatte kamp paagik mæglingsforhandlingerne. Man tok nu fat paa elektromontørernes tarif, konflikten ved Kristiania spikerverk og tvisten om murer tariffen i Stavanger. Da der ofte maatte konfereres med parterne tok forhandlingerne adskillig tid. Grubetarifferne blev gjennomgaat i detaljer. I den første mægling var det væsentlig kun hovedspørsmålet, den almindelige forhøielse av mindstelønnen, forhandlingerne hadde dreiet sig om. Der blev i dagene fremover utfoldet et intenst forhandlingsarbeide. Arbeiderne hadde ved sin glimrende holdning vist sig som kampdygtige tropper, som avtvang respekt, og man forstod vistnok nu paa den anden side, at det var det bedste at komme til en fredelig løsning med fagorganisationen.

Endelig var man da kommet saa langt, at der var opnaadd enighet mellem forhandlerne om elektromontørernes, spikerverkets og murerne tarif. Hvad grubetarifferne angaar, saa var de gjennomgaat og nogle enkelte smaaforbedringer opnaadd ved siden av at lønsatserne for Salangen gruber var godkjendt. Tilbake stod saa spørsmålet om almindelig tillæg til mindstelønnen utover arbeidsgivernes sidste tilbud. Da var det, at arbeidsgiverforeningen foreslog dette spørsmål løst ved voldgift paa den maate, at voldgiften skulde velge mellem arbeidernes og arbeidsgivernes forslag. Det var egnet til at forbause, at arbeidsgiverforeningen stik imot sine tidligere prinsipper fremsatte et saadant forslag. Det kan kun begrundes deri, at den ansaa dette at være den eneste maate, hvorpaa den kunde undgaa selv at gi et tillæg til mindstelønnen. Dette fandt den nemlig mer ydmygende og kanske ogsaa dræpende for sin stilling til grubeselskaperne. Den valgte derfor voldgiftsforslaget som utvei til at redde sig ut av den prekære situation, selv om den der ved skulde akseptere hvad den tidligere hadde avvist.

Arbeiderne ansaa ikke en voldgiftsavgjørelse som den heldigste løsning, endskjønt man jo ikke definitivt hadde afslaat den ved det første tilbud, men kun uttalt, at slik som sakerne den gang stod, ansaa man ikke at kunne overlata alle de resterende spørsmål til en voldgift. Etter hvad der var foregaat i Stortinget, hvor man hvert øieblik kunde vente en paniklov, og etter hvad der var opnaadd paa de øvrige punkter, som alle betegnet fremskridt for arbeiderne, fandt sekretariatet dog ikke helt at ville avslaa voldgiftstanken, men tok avstand fra den form, som arbeidsgiverne hadde git voldgiftsforslaget. Der blev saaledes fra arbeidernes side foreslaat, at mæglerne skulde fremkomme med et forslag til løsning av det gjenstaaende tvistespoørsmål, som saa organisationerne skulde anbefale for medlemmerne. Da arbeidsgiverne imidlertid ikke kunde akseptere dette forslag, fremsatte mæglerne et voldgiftsforslag, som

blev vedtat av begge parter. Mæglingen hadde saaledes resultert i, at forhandlerne var blit enig om en løsning av alle stridspunkter.

*

Om stillingen blev der fra mæglerne foreløbig utsendt saadan meddelelse gjennom pressen den 17. august:

„Der er opnaadd enighet mellem forhandlerne om forslag til overenskomster for elektromontørerne, Kristiania spikerverk, murerne i Stavanger og bergverkerne. Forslagene vil bli undergit avstemning. Utfaldet av avstemningen vil antagelig foreligge førstkomende tirsdag, hvorefter arbeidet eventuelt straks sættes igang.“

Den 19. august offentliggjordes følgende meddelelse fra mæglerne om forhandlingsresultatet:

I møte fredag den 11. august var enighet opnaadd mellem forhandlerne om alle tvistepunkter, som var gjenstand for mægling, med undtagelse av mindstelønnen ved bergverkerne.

Herom forelaa der da fra arbeidsgiverne følgende forslag:

Samtlige mindstelønssatser for: 1. Sulitjelma aktiebolags gruber, 2. Røros kobberverk, 3. Foldals verk, 4. Killingdals gruber, 5. Glomsrudkollens zinkgruber, 6. Nordiske grubekompani, 7. aktieselskabet Røstvangen, 8. aktieselskapet Stordø kisgruber, gjælder indtil der indtræder en konjunkturstigning, hvorefter et procenttillæg til de tilbudte satser gives. For at et saadant tillæg skal gives, maa konjunkturstigningen ha varet mindst 6 maaneder. Beregningen utføres paa basis av gjennomsnittsprisen for hver maaned og lægges noteringsene i den engelske „Mining Journal“ til grund. Derefter arbeides med de for stigningen fastsatte tillæg, saalænge indtil konjunktoren i et like stort tidsrum har været under den notering, som betinget tillægget, hvorefter de forannævnte satser gjælder, indtil lignende stigning skulde indtræde; derefter fremgaaes paa samme maate som ovenfor nævnt. For kobber- og kisgruberne fastsettes tillægget til 5 %, naar noteringen av bedst selected kobber er steget til pund 65 og for jerngruberne det samme tillæg, naar prisen for bedst rubio, Middlesborough er 22 sh. 6 d.

I motsætning hertil fremsatte arbeidernes representant følgende forslag:

De omforente mindstelønssatser for: 1. Sulitjelma aktiebolags gruber, 2. Røros kobberverk, 3. Foldals verk, 4. Killingdals gruber, 5. Glomsrudkollens zinkgruber, 6. Nordiske grubekompani, 7. A/S Røstvangen, 8. Aktieselskapet Stordø kisgruber, gjælder indtil 31. december 1912, hvorefter der indtræder en forhøielse av mindstelønssatserne med 2 øre pr time.

Videre blev der av arbeidsgiverne fremsat følgende forslag:

I betragtning av, at der her foreligger to konkrete oversigtlige forslag til løsning av det gjenstående spørsmål, overlates det til de to mæglere, d'hr. stortingspræsident Halvorsen og dr. Eriksen, paa grundlag av de under mæglingen fremkomne opplysninger at avgjøre saken. Forinden de to mæglere i den anledning træder sammen, blir der av den norske regjering at opnævne en opmand. Forsaavidt de

to mæglere ikke blir enige tiltræder opmanden, og spørsmålet avgjøres derpaa paa samme grundlag som ovenfor nævnt av den saaledes sammensatte voldgiftsret, for hvilken saken isaafald paany utredes av organisationerne i den utstrækning, disse finder nødvendig; denne voldgiftsret sammentræder senest 2 maaneder fra dato. Avgjørelsen som er bindende for parterne, kan dog gaa ut paa, at et av de fremsatte forslag skal uforandret bli gjældende.

Arbeidernes representant foreslog derimot:

Da der nu av de tvistepunkter, som mæglingen har omfattet, gjenstaar lønsspørsmålet ved bergverkerne, hvorom der foreligger to forskjellige forslag fra parterne, og da man finder at det av hr. Harald Bjerke fremlagte voldgiftsforslag ikke er en heldig form for avgjørelse, henstilles til de to mæglere, d'hr. stortingspræsident Halvorsen og dr. Eriksen, at fremkomme med et forslag til overenskomst. Mæglerens forslag vil av organisationen bli anbefalt arbeiderne til vedtagelse.

Saken blev tat under fornyet overveielse av arbeidsgivernes centralstyre, som derpaa avgav følgende uttalelse:

Arbeidsgiverforeningens centralstyre finder ikke at kunne anta det av hr. forretningsfører Lian fremsatte forslag av 12 ds. Bergverksarbeidernes lønninger er som tidligere paavist blandt de høieste i landet, hvorfor arbeiderne under de nuværende slette konjunkturer ikke med rimelighet burde kunne kræve nogen forhøielse. Istedetfor at fastholde de oprindelig forlangte reduktioner, er bergverkerne gaat med paa i det væsentlige at bibeholde de tidligere mindstelønssatser og er ved nogen gruber endog gaat med paa betydelige forhøielser. Naar hertil kommer, at der saasnt konjunkturerne tillater det, tilbydes et yderligere tillæg, som omtrent tilsvare arbeidernes seneste krav, finder centralstyret, at bergverkerne har strukket sig til det yderste. Det spørsmåal, som maatte finde sin avgjørelse er derfor, om bergverkene under de nuværende slette konjunkturer og med sine høie lønninger kan binde sig til en yderligere fast forhøielse av mindstelønssatserne. Dette spørsmåal avfinder centralstyret at kunne henskyte til avgjørelse ved voldgift. Hr. Lians forslag, som ikke er noget voldgiftsforslag, sikrer ikke en klar og endelig avgjørelse av saken. Centralstyret finder derfor at maatte fastholde sit voldgiftsforslag av 11. august 1911.

Efter anmodning av arbeidernes representant blev mæglingen derpaa utsat for at arbeidernes organisation paany kunde ta situasjonen under overveielse.

Da det derefter blev meddelt mæglerne, at der fra arbeidernes side intet nyt forslag kunde fremkomme, fremsatte disse følgende forslag: Spørsmålet om, hvorvidt og eventuelt hvilket tillæg til mindstelønnen ved bergverkene skal gives, overlates til avgjørelse av de to mæglere, stortingspræsident Halvorsen og dr. Alfred Eriksen, paa grundlag av de under mæglingen fremkomne oplysninger og under hensyntagen til de foreliggende forslag. Før de to mæglere i den anledning træder sammen, blir der av mæglerne, eller dersom disse ikke enes om valget, av den norske regjering at opnævne en

opmand. Forsaavidt de to mæglere ikke blir enig om avgjørelsen av saken, tiltræder opmanden, og spørsmålet avgjøres derpaa paa samme grundlag som ovenfor nævnt av den saaledes sammensatte voldgiftsret, for hvilken saken isaafald paany utredes av organisationerne i den utstrækning disse finder nødvendig.

Denne voldgiftsret sammentræder senest 2 maaneder fra dato. Avgjørelsen er bindende for parterne.

Efterat dette forslag var drøftet av begge organisationer, blev det i møte den 17. august vedtat av forhandlerne.

Resultatet av mæglingsforhandlingerne blev forelagt grubearbeiderne, elektromontørerne og murerne i Stavanger til avstemning. Det vedtoges med 1257 mot 432 stemmer. Dermed var den store konflikt avsluttet og sekretariatet offentliggjorde i pressen følgende meddelelse:

Avstemningen over forhandlingsresultatet viser, at dette er vedtat med 1257 mot 432 stemmer. Den store konflikt er saaledes avsluttet. Bedrifterne vil bli igangsatt saa snart det lar sig gjøre og samtlige arbeidere — organiserte som uorganiserte — indtages i sine tidligere pladse. Ved de bedrifter, som ikke straks kan beskjæftige alle, skal de tidligere arbeidere ha fortrinsret i de første 5 uker fra bedriftens igangsættelse. Man maa melde sig hurtigst mulig og senest inden 7 dage fra dato. Mulige tvister ved gjenindtagelsen skal avgjøres ved forhandling og voldgift i henhold til overenskomsterne. Ved papir- og cellulosefabrikkerne gjælder de gamle overenskomster indtil videre. Da meddelelse fra forbundene ikke kan naa alle arbeidere saa hurtig, meddeles dette til underretning paa denne maate.

Kristiania, 23. august 1911.

Sekretariatet for Arbeidernes faglige organisation,

Ole O. Lian.

Norsk arbeidsmandsforbund, Norsk jern- og metalarbeiderforbudd,

Rich. Hansen.

Jørgen Borgen.

Norsk formerforbund,

Norsk træarbeiderforbund,

M. Nygaard.

H. Petterssen.

Norsk møbelsnekkerforbund,

Norsk malerforbund,

P. Aarøe.

J. M. Winge.

Angaaende arbeidets gjenoptagelse oprettedes følgende overenskomst:

1. Samtlige bedrifter igangsættes efterhvert, som det lar sig gjøre.
2. Samtlige arbeidere — organiserte og uorganiserte — indtages i sine tidligere pladse. I tilfælde av, at bedriften ikke straks kan beskjæftige alle de tidligere arbeidere, skal disse dog ha fortrinsret i de første 5 uker fra den dag bedriften sættes igang.

For at opretholde sin fortrinsret maa de tidligere arbeidere melde sig hurtigst mulig og senest 7 dage fra dato. For dem, der under konflikten har faat andet arbeide, der ikke kan forlates uten opsigelse, skal pladsene saavidt mulig holdes aapne under opsigelsesfristen, dersom dette lar sig gjøre uten skade for bedriften,

3. Saavel arbeidsgiver som arbeider — organisert som uorganisert — skal gjensidig søke at opretholde et godt forhold.

Saavel arbeidsgiverforeningen som Arbeidernes faglige landsorganisation og disse foreningers underorganisationer skal medvirke til, at denne overenskomst haandhæves ved de midler, som staar til deres disposition.

Enhver tvist angaaende denne overenskomst og organisationernes haandhævelse av samme skal løses ved forhandling og eventuelt voldgift efter de regler, som til enhver tid er gjældende inden jernindustrien.

Onsdag 23. august undertegnedes avslutningsoverenskomsten. Torsdag og fredag gjenoptoges arbeidet. Grubearbeiderstreiken hadde da paagaat i 9 uker og streiken ved Kr.a spikerverk i 8 uker. 1. opbud av lockouten hadde varet i 7 og 2. opbud i 6 uker.

Fællesoverenskomst for bergverkerne.

§ 1.

Saalænge denne overenskomst gjælder, skal den være gyldig for alle til enhver tid værende medlemmer av Norsk arbeidsgiverforening og de hos disse beskjeftigede arbeidere.

Ældre avsluttede overenskomster, som endnu ikke er utløpne, blir gjældende til utløpsdagen.

Ifald en bedrift, som nu staar utenfor Norsk arbeidsgiverforening, indmeldes i samme i den tid overenskomsten gjælder, kan overenskomsten forlanges gjort gjældende for nævte bedrift.

Spørsmålet om lønstarif for nyindmeldte bedrifter eller for tidligere indmeldte bedrifter, hvor overenskomst ikke findes, men ønskes, avgjøres ved forhandling mellem organisationerne. Avgjørelsen bygges paa en sammenligning mellem lønssatserne og forholdene ved de bergverk, hvor overenskomsten er gjældende, og vedkommende bergverk. Hvis forhandlingerne ikke fører til noget resultat, avgjøres spørsmålet ved voldgift.

Hvis der ved en bedrift finder utvidelser sted, saaledes at der forekommer arbeider, for hvilke der før ikke er fastsat satser, gaes der frem paa samme maate.

§ 2.

Hvis intet andet ved særskilte overenskomster er fastsat, er den ordinære arbeidstid 10 timer daglig inklusive anfaringstiden, Lørdage slutter arbeidet kl. 2. Hvor der arbeides med 8 timers skift med

stans søndag slutter arbeidet kl. 6 lørdag eftermiddag og begynner paany søndag kl. 10 aften.

Ved skiftarbeide regnes skifttiden for ordinær, hvad enten den falder om dagen eller natten, eller paa hverdage eller søn- eller helligdage. Arbeide utover den ordinære arbeidstid betragtes som overtidsarbeide, hvorfor betaling erlægges med 25 % av timelønnen for de 2 første timer og 50 % for den øvrige tid. For reparationer og andet arbeide, som nødvendiggjør arbeide paa søn- og helligdage, betales et tillæg av 100 %.

Som helligdagsarbeide regnes tiden fra kl. 6 lørdag aften eller aften før helligdag og indtil kl. 10 sidste helligdags aften, hvor flere helligdage falder paa hinanden.

Dersom arbeidsgiveren eller hans representant i enkelte tilfælde midlertid vil anvende 8 timers skift, er arbeiderne ved vedkommende bedrift berettiget til den ordinære skiftbetaling. Ved overgang til ordinær 8 timers skift skal der forhandles om timelønnen.

§ 3.

Verket har ret til at anvende arbeidere, mænd eller kvinder, uten hensyn til, hvorvidt vedkommende er medlem av en fagforening eller ikke, og kan streiker ikke iverksættes med det formaal at tvinge nogen ind i organisationen.

Paa sin side skal heller ikke verket kunne negte at anvende nogen arbeider av den grund, at vedkommende er medlem av fagforeningen.

§ 4.

Arbeidsgiveren har frihet til at bestemme antallet av de arbeidere, der skal anvendes ved hvert arbeide, liksom han uhindret skal kunne anvende de maskiner og de arbeidsmetoder, som han finder tjenlig. Likeledes skal han ha frihet til at anvende de arbeidere, som han anser skikket til at utføre foreliggende arbeide.

§ 5.

Det er arbeidernes pligt ikke uten gyldig grund at forsømme den gjældende arbeidstid. Endvidere er det enhver arbeiders pligt at utføre saa meget og saa godt arbeide, som hans evner og duellighet tillater, og at utnytte arbeidsmaskinerne fuldt ut.

§ 6.

I arbeidsgiverens og arbeidernes ret til opsigelse skal ingen organisation kunne gripe ind. Dog har organisationerne gjensidig paataaleret, forsaavidt der forekommer opsigelser, hvis foranledning formenes at stride mot nærværende overenskomst.

§ 7.

Verket forpligter sig til ikke at ansætte nogen arbeider til verkets regelmæssige arbeide paa ringere betingelser, hvad løn, akkordarbeide og arbeidstid angaar, end hvad der i overenskomsten er fastsat.

Arbeiderne erholder ved antagelsen et bevis, hvorpaa anføres kvittance for indleverte attester. Likeledes erholdes ved lønningen et paa norsk ført lønningsopgjør, hvor saavel træk som dagverk og fortjeneste anføres.

§ 8.

a. De tillidsmænd, som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere.

b. Tillidsmændene er forpligtet til, saavel overfor sin organisation som overfor verket, at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.

c. Tillidsmændene skal, naar de har noget at fremføre, henvende sig direkte til verkets bestyrer eller i hans fravær til den, han dertil bemyndiger.

d. De arbeidere, der er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved verket; dog forutsættes, at tillidsmænd ikke avskediges, medmindre saglige grunde herfor er tilstede.

§ 9.

Naar en arbeider forlater verket, enten dette sker efter eget ønske eller han blir opsagt, uanset av hvilken grund, erholder han en bevidnelse for, hvortil han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn.
2. Naar begyndt paa verket.
3. Naar sluttet (uten anførelse av aarsak.)
4. Fag.

§ 10.

a. Akkordarbeide skal uhindret kunne anvendes, hvor verket finder, at dertil er anledning.

b. Akkordprisen fastsættes eller forandres gjennom fri forhandling mellem verket eller dets repræsentant og den eller de arbeidere, hvem de paagjældende akkorder tilbydes, uten at dette skal forhindres ved avtaler i hovedorganisationer, klubber eller andre samlinger av arbeidere. Det er dog akkordtageren eller akkordtagerne tillatt at konferere med sine arbeidskamerater om prisen.

c. Akkordprisen skal saavidt mulig fastsættes førend arbeidet paabegyndes og senest den 4. arbeidsdag i hver maaned. Er den ikke fastsat til denne tid, kan arbeiderne fortsætte paa den gamle akkordpris, om de saa ønsker. Ved nye akkorder, naar parterne derom er enige, kan dog akkordprisens fastsettelse ske nogen tid efterat arbeidet er paabegyndt.

d. Arbeiderne er ved alle akkorder garantert den for arbeidet stipulerte mindsteløn.

e. Ved avslutning av enhver akkord skal der utfærdiges en akkordseddel, hvor det omforente arbeides omfang saavel som prisen og mulige andre særbestemmelser skal være tydelig angit.

f. Hvis en arbeider, der indehar en akkord, eller som arbeider i fællesakkord, opsiger sin plads eller blir opsagt, har han ret til mulig overskud i forhold til sin timeløn og anvendt tid. Saadant overskud betales dog først, naar akkorden er færdig og opgjort.

g. Ved akkordarbeide trækkes arbeiderne i gruben for forbrukt ammunition, materialer for lys (dog ikke for faste elektriske lamper i gruben), som hittil, borsraal, borhævsning, for saavel haand- som maskinbor. Træk skal opføres paa akkordsedlen.

§ 11.

a. Med mindsteløn forstaaes den laveste løn, som kan betales en arbeider i vedkommende gruppe.

b. Dygtigere og mere betrodde arbeidere kan betales høiere løn end mindstelønnen. Lønnen for disse bestemmes efter nærmere avtale mellem verket og hver enkelt arbeider.

c. Bestemmelsen om mindsteløn gjælder ikke arbeidere under 19 aar, forsaavidt ikke vedkommende gruppeløn er beregnet paa mindre-aarige og som saadan fastsat i tariffen. Undtagelse fra mindsteløns-satserne kan ogsaa finde sted for arbeidere, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sygdom eller vanførhet, er nedsat. For disse fastsættes lønnen efter nærmere avtale mellem verket og vedkommende arbeider.

§ 12.

Den inden jern- og metalindustrien til enhver tid gjældende overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter gjøres gjældende mellem Norsk arbeidsgiverforening og Bergverkernes landsammenslutning paa den ene side og Arbeidernes faglige landsorganisation og Norsk arbeidsmandsforbund paa den anden side, saalænge nærværende overenskomst staar ved magt.

§ 13.

Nærværende overenskomst gjælder fra underskriftens datum til 1. januar 1916.

Ønsker nogen av parterne forandring i overenskomsten, maa dette meddeles den anden part inden 1. september 1915.

Saafernt ikke saadan meddelelse gives, er overenskomsten fremdeles gjældende et aar ad gangen. Hvis der fremkommer meddelelse om, at forandring i overenskomsten ønskes, skal parterne snarest efter 1. september træde sammen til konferanse. Skulde denne konferanse ikke lede til noget resultat, kan opsigelse ske inden 1. oktober. Saafernt ingen opsigelse gives, er overenskomsten fremdeles gjældende et aar ad gangen og med samme regel for eventuelle forandringer eller opsigelse som ovenfor nævnt.

Ifald nogen av de overenskomster i bergverksindustrien, som utløper samtidig med nærværende overenskomst, opsiges av en av parterne, gir dette hver av organisationerne ret til inden en maaned derefter at opsi de øvrige overenskomster.

Mindstelønssatserne ved Killindals gruber.

	Øre pr. time.
1. Mineringsarbeide	30
2. Fordring og lempning	30
3. Scheidning	27 ¹ / ₂
4. Grubeforbygning:	
Nybegyndere de første 6 mdr.	30
De følgende 6 mdr.	35
Fuldt utlærte	40
5. Maskinister	40
6. Taugbanearbeidere	27 ¹ / ₂
7. Sjau og diverse i gruben	32 ¹ / ₂
Sjau og diverse i dagen	28
8. Borhvæsning	40
9. Takrensning (utenfor løpende akkord)	50
10. Indtagere	30
11. Taugbaneformænd	35
12. Kran- og heiskjørere	30
a) Den ukentlige arbeidstid fastsettes til 50 timer inklusive anfangstiden.	
b) Arbeidstiden er:	
Mandag kl. 1—6.	
Tirsdag, onsdag, torsdag og fredag kl 6—11 og kl. 1—6.	
Lørdag kl. 6—11.	
Natskift anordnes mellom kl. 6 aften og 6 morgen.	
c) Arbeiderne kan — efter overenskomst med arbeidsgiveren — for at kunne gaa hjem (faa fri lørdag) indarbeide de 5 lørdagstimer utenfor de her bestemte arbeidstider, saaledes som det maatte falde bekvemt for driften og uten at saadan indarbeidelse regnes som overtidsarbeide.	
d) Arbeiderne erholder, naar taugbanen gaar, fri transport med denne for sine matvarer, dog uten ansvar for gruben.	
e) Forholdet med hensyn til ferie praktiseres som før.	
f) Brakkeleien skal være kr. 2.50 pr. maaned for hus og elekt. lys.	

Mindstelønssatser ved Nordiske Grubekompani.

	Øre pr. time.
1. Minering, fordring, lempning og stenslagning	30
2. Tommeboring	33
3. Borhvæsning	40
4. Opslagere	27
5. Grubeforbygning:	
Nybegyndere de første 6 mdr.	30
De følgende 6 mdr.	35
Fuldt utlærte.	40
6. Scheidning	30

	Øre pr. time.
7. Takrensning og brytning	50
8. Reparation av skinnegang o. l.	35
9. Taugbanearbeide	27 ¹ / ₂
10. Sjau og diverse arbeide i gruben	30
Sjau og diverse arbeide i dagen	28
11. Skibslastning og losning	32 ¹ / ₂
12. Skyttere	40
13. Scheideformænd	40
14. Snekkere og tømmermænd	40
15. Maskinpassere	40

- a) Skibslastning betales med 20 øre pr. ton.
 Opgjør sker efter sertifikat for den utlastede vegt. I forskud betales 35 øre pr. time. Akkordoverskuddet fordeles paa deltagerne i forhold til antal lastede vogne.
 Alle grubens arbeidere er pligtige paa forlangende av arbeidsgiveren eller hans repræsentant at delta i skibslastning. I tilfælde de ikke kan paabegynde skibslastningen ved den tid de er tilsagt at møte, oppebærer de indtil denne kan paabegyndes 35 øre pr. time, men er forpligtet i den tid at utføre andet arbeide paa kaien.
- b) Skibslastning skal kunne foregaa lørdag efterm. til kl. 6.
- c) Ved gruben anvendes 9 timers skift.
- d) Arbeidere, som bor i kompaniets barakker, betaler kr. 1.50 pr. mand pr. maaned for hus, naar værelse deles med flere.

Mindstelønssatser ved Glomsrudkollen zinkgruber.

	Øre pr. time.
1. Minering	30
2. Fordring, stenslagning og lastning	30
3. Borhvæsning	40
4. Opslagere	27
5. Grubeforbygning:	
Nybegyndere de første 6 mdr.	30
De følgende 6 mdr.	35
Fuldt utlærte	40
6. Tcheidning	27 ¹ / ₂
7. Sakrenskning	50
8. Reparation av skinnegang o. l.	35
9. Taugbanearbeide	27 ¹ / ₂
10. Sjau og diverse arbeide i gruben	30
Sjau og diverse arbeide i dagen	28
11. Snekkere og tømmermænd i gruben	40
Snekkere og tømmermænd i dagen	40
12. Motorkjørere	35
13. Kran-, winch- og heiskjørere	35

- a) Arbeidstiden er 9¹/₂ time pr. dag inklusive anfaringstiden i ukens 5 første virkedage. Lørdag slutter arbeidet kl. 2.
 b) Transporten av levnetsmidler er gratis for arbeiderne og skal foregaa 2 gange om uken. Samtidig skal arbeidernes post befordres til og fra gruben, idet dog forudsættes, at den avleveres og hentes enten ved grubekontoret eller hos en av landhandlerne.
 c) Verket holder hus, lys og ved samt rengjøring av barakker for en pris av kr. 3.00 pr. mand maanedlig.

Mindstelønssatser ved Foldal verk.

	Øre pr. time.
1. Mineringsarbeide	30
2. Fordring, stenslagning og lempning	30
3. Borhvæsning	40
4. Opslagere	27
5. Grubeforbygning:	
Nybegyndere de første 6 mdr.	30
De følgende 6 mdr.	35
Fuldt utlærte	40
6. Kran- og heiskjørere	30
7. Taugbanearbeidere	27 ¹ / ₂
8. Knuseri- og vaskeriarbeidere	27 ¹ / ₂
9. Scheidning	27 ¹ / ₂
10. Reparation av skinnegang o. l.	35
11. Rørlæggerarbeide	35
12. Sjau og diverse arbeide i dagen.	28
13. Snekkere og tømmermænd	40
Barakkeleien skal være kr. 2.50 pr. maaned pr. mand for hus og elektrisk lys.	

Mindstelønssatser ved Røstvangen gruber.

	Øre pr. time.
1. Minering, fordring og lempning	33
2. Grubeforbygning:	
Nybegyndere de første 6 mdr.	35
De følgende 6 mdr.	40
Fuldt utlærte	45
3. Smede og reparatører	42 ¹ / ₂
4. Snekkere og tømmermænd	42 ¹ / ₂
5. Diamantborere	43
6. Takrenskning	52 ¹ / ₂
7. Taugbanelastere	35
8. Fast ansat betjening ved taugbanen kr. 100.00 pr. maaned plus hus, lys og ved.	
9. Fast ansat førstemand ved taugbanen kr. 110.00 pr. maaned plus hus, lys og ved.	

	Øre pr. time.
10. Scheidere	30
11. Sjau og diverse arbeide i gruben	33
12. Sjau og diverse arbeide i dagen	30
Husleie for familiefolk (flere end 1 person) kr. 8.50 pr. maaned.	
Husleie for enkeltperson kr. 4.00 pr. maaned.	
For disse leieavgifter erholdes hus, lys og brændsel.	

Stordo.

	Akkord øre pr. time
Minerere	33
Borhvæsere	40
Opslagere	30
Grubeforbygning:	
Nybegyndere de første 6 mdr.	30
De følgende 6 mdr.	35
Fuldt utlærte og dygtige folk	40
Scheidning	30
Fordring, stenslagning og lastning	31 ¹ / ₂
Fjeldarbeide, muring, betonstøpning eller andet anlægsarb.	35
Do. i dagararbeide	40
Sjau og diverse arbeide i dagen	31 ¹ / ₂
Takrenskning utenfor løpende akkord i dagararbeide	45
Arbeidstiden er 57 ¹ / ₂ time pr. uke.	

Salangen.

	Timeløn i dagarb. øre.	Mindsteløn i akkord øre.
1. Maskinboring. Betjening med en mand for hver borhammer	50	45
2. Fjeldarbeide og stenslagning	42 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂
3. Malmlastning (arbeidere ved dampskovllastning i gruben)	42 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂
4. Winch- og maskinpasning ved malmlastning i gruben samt skinnelægning og sporskiftere:		
a) Dampskovlbetjeninge	42 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂
b) Winchmænd		
c) Skinnelæggere		
d) Sporskiftere		
e) Hjelpearbeidere (som nr. 13).		
5. Taugbanekjøring og reparasjon:		
a) Taugbanekjørere (kibjagere)	40	35
b) Reparationsarbeidere		
c) Hjelpearbeidere (som nr. 13).		
6. Snekker- og tømmermandsarbeide:		
a) I kl. } som ved Sulitjelma	45	40
b) II - }	40	35
c) Hjelpearbeidere (som nr. 13).		

	Timeløn i dagarb. øre.	Mindsteløn i akkord øre.
7. Graastensmuring:		
a) I kl.	50	45
b) II -	45	40
c) Hjelpearbeidere (som nr. 13).		
8. Betongarbeidere:		
a) I kl.	45	40
b) II -	40	35
c) Hjelpearbeidere (som nr. 13).		
9. Arbeide ved briketpressen og fyring ved gasverksgeneratorer:		
a) Presarbeidere	45	40
b) Generatorfyrbøter		
c) Hjelpearbeidere (som nr. 13).		
10. Koncentrationsarbeidere	40	35
11. Kullosning og briketlastning fra og til skib	40	35
12. Stenkusning paa Storhaugen	42 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂
13. Sjau eller alm. dagarb.	35	30
14. Jordarbeide	40	35

Sulitjelma.

	Øre pr. time.
1. Minering	33
2. Fordring og lempning	31
3. Reparation av skinnegang og fyllning av mur	35
4. Schakthugning, graastensmuring og borsmede	40
5. Takrensning utenfor løpende akkord	50
6. Maskinboring og borskiftning	33
7. Letpassede maskiner og pumpning	37 ¹ / ₂
8. Kjøring med hest i og ved gruben	35
9. Mineringsarbeide i dagen	33
10. Taugbanearbeide (herunder utkjøring fra scheidehuset og elmorevaskeriet)	35
11. Reparationer av taugbaner	35
12. Malere, tømmermænd og snekkere:	
1ste klasse	45
2den klasse	40
13. Graastensmuring, jordarbeide og betongstøpning:	
1ste klasse	40
2den klasse	35
14. Grovscheiding (10 timer)	36 ¹ / ₂
15. Arbeide ved stentyggerne i scheidehuset (8 timer)	36 ¹ / ₂
16. Tørknusning (8 timer)	47 ¹ / ₂
17. Plukkere (kvinder) (8 timer)	25
18. Vaskeriarbeidere (8 timer)	37 ¹ / ₂
19. Utkjøring fra vaskeriet	55
20. Opkjøring fra plukbordene til scheidehuset	37 ¹ / ₂

	Øre pr. time.
21. Elmorevaskeriet (8 timer)	47 ¹ / ₂
22. Sigtekjørerere (8 timer)	40
23. Skufning i kistippen	35
24. Lastning i Sandnæs, Fagerli og Skjønstu samt jernbanevognlastning i Hellarmo	37 ¹ / ₂
25. Taugbaneskibslastning øvre Fineidkai og losning i Hellarmo og Fineide (8 timer)	40
26. Lastning og losning fra kisbaate i Fineide samt losning fra pram i Skjønstu, Sandnæs og Fagerli	37 ¹ / ₂
27. Anden lastning og losning: Losning fra godsrukskibe og Saltenbaate etc. samt lastning i pram paa Fineidet for optransport. Lastning Hellarmo samt losning i Furulund	32 ¹ / ₂
28. Taugbanereparatør	45
29. Smørere ved taugbanerne	32
30. Træreparatører ved scheidehus og vaskeri	45
31. Træreparatørers hjelpemand	40
32. Reparatonsarbeide ved stald og kjørerredskap	40
33. Lasskjørerere	32 ¹ / ₂
34. Skysskjørerere	32 ¹ / ₂
35. Skogsarbeidere	32 ¹ / ₂
36. Hyttarbeidere (8 timer), 1ste mand ved brikketeringen, waterjacket, redning, bessemmering. Indtrillere til waterjacket & Knudsen-ovn, paasettere ved waterjacket, smeltere ved Knudsen-ovn og flammeovn samt generatorpassere	45
37. 2den mand ved waterjacket, redning, bessemmering, slaggheisen, generator og flammeovn	42 ¹ / ₂
38. Rengjøring av støvkamre og rør fra Knudsen-ovn samt meisling i flammeovn og Knudsen-ovn samt rengjøring av gaskanalerne	42 ¹ / ₂
39. Reparation og diverse arbeide i smeltehytten	32 ¹ / ₂
	Kr. pr. skift.
40. Fyrere ved de forskjellige fyrhuse (12 timers skift)	4.20
41. Vandhuspassere (12 timers skift)	3.60
	Øre pr. time.
42. Sjau og diverse arbeide i dagen	30
	Kr. pr. maaned.
43. Pramstyrere	85.00
	Øre pr. time.
44. Skorstensfeiere	40
45. Murere	55

	Øre pr. time.
46. Murhaandlangere	40
47. Linjearbeidere	35
	Kr. pr. maaned.
48. Lokomotivførere	120.00
49. Fyrbøtere	75.00
50. Overkonduktører	95.00
51. Underkonduktører	90.00
52. Bremsere	90.00
53. Vognreparatører:	
1ste mænd	120.00
	Øre pr. time.
2den mænd	35
	Kr. pr. maaned.
54. Pudsere	60.00
55. Reserveskibsførere	90.00
	Øre pr. time.
56. Kiskrankjørere i Hellarmo (8 timer)	45
57. Kiskrankjørere i Finneidet (11 timer), varekrankjørere (10 timer)	40

* * *

- a) § 10 b praktiserers som hittil skedd.
- b) For Jakobsbakken, Sagmo, Ny Sulitjelma og Hankebakken gruber gjælder for alle de arbeidere, som kommer ind under denne overenskomst, et høifjeldstillæg til ovenstaaende mindstelønssatser av 2¹/₂ øre pr. time.
- c) Billetpriisen paa strækningen Finneid—Furulund og Fagerlid er kr. 1.00 for tur og kr. 1.50 for tur og retur. Passagergoods for arbeidere behandles overensstemmende med uttalelsen i protokollen av 25. mai 1907 angaaende billettprisen m. m. Fragtsatserne er fastsat til kr. 0.60 pr. 100 kg. for sommertransport og kr. 1.70 pr. 100 kg. for vintertransport. Mindste fragtbeløp kr. 0.30 saavel sommer som vinter. Fragtsatserne for Hellarmo forblir uforandret.
- d) Med hensyn til hus, lys og brænde samt ferie for jernbanens fastlønnede personale, forholdes som før.
- e) Betalingen for hus, lys og brænde for saavel gifte som ugifte forblir uforandret.
- f) Tillæg for malmøre under transporten skal praktiseres som nu.

Mindstelønssatser ved Røros kobberverk.

Røros smeltehytte.

	Øre pr. time.
1. Dagarbeide (10 timer)	23
2. Røstning (10 timer):	

	Øre pr. ton.
a. Kongens og Sekstus grubes malm	33
I 1, 2, 3 og 13 bergmaaned	38
Muggrubens grovmalm	47 ¹ / ₂
Vaskmalm fra de vestlige gruber	24
Soldmalm	19
Naar malmen fra taugbanen tages fra broenden, betales som for Kongens grubes malmsorter.	
For ekstra transport av malm 10 øre i tillæg pr. ton til den for vedkommende malmsort gjældende pris.	
Al røstved kjørt gratis til røsterne.	

	Øre pr. ton.
3. Skjærstensmeltning:	
a. De gamle ovne	90 ¹ / ₂
som fordeles saaledes:	
Smelterne	20
Opsættere	18
Knegter	17 ¹ / ₂
82	
b. Nyovnen	82
som fordeles saaledes:	
Smeltere	12 ¹ / ₂
Opsættere	12
Knegter	11 ¹ / ₂
Arbeide i slagghaugen kr. 3.00 pr. skift. (Naar ovnen gaar, er skiftet 8 timer).	
Ved stansning under ovnens drift, som varer over 1 time, betales mindstelønnen ved ovnen fra stansningens begyndelse.	

	Pr. konvertor.
4. Konvertorredning	6.15
	Pr. maaned.
For leren, som tilstilles hver av de smaa ovne	5.00
Til nyovnen	8.00
	Pr. ton.
5. Øsning, renskning av raffinerkopper	3.00
	Øre pr. time.
6. Bessemeringen (8 timer):	
Formænd	27
plus præmie som før.	
Knegter	25
plus præmie som før.	
7. Raffineringen:	
Næstformand	23
plus præmie som før.	
Knegter	25

	Øre pr. time.
8. Timebetaling:	
Maskinpassere	25
Koldrøstvakten	25
9. Verkstedet:	
1ste verkstedsarbeider	35
2den verkstedsarbeider	30
10. Taugbanen:	
Reparatør	75.00 pr. md.

	Øre pr. time.
Veieren	27
Smørerer	23

Røros gruber.

	Øre pr. time.
1. Minering, fordring og berglastning	23
2. Schakthuggere	30
3. Takrensning utenfor løpende akkord	35
4. Grubeforbygning etter ras	35
5. Banearbeide	27
6. Transport og bikking i dagen	22
7. Bergtransportører og lastere ved heisen i Storwarts grube og bergtransportører ved harpen i Kongens grube	22
8. Diverse arbeide i gruben	23
Diverse arbeide i dagen	21
9. Scheidning	23
10. Snekkere og tømmermænd	28
11. Taugbanearbeidere	27
12. Vaskeriarbeidere	23
13. Reparatører ved vaskerierne	22
14. Maskinpassere og lokomotivkjørere	27 ^{1/2}
15. Konduktører	23
16. Elektriske reparatører, mekanikere, smede og dreiere	30
17. Opslagere	20
18. Borhvæsning	30
19. Kjørekarle	23

* * *

- a) I 6., 7., 8., 9. og 10. bergmaaned arbeides i gruberne kun de første 5 dage. Arbeidstiden i gruberne blir i 1., 2., 3., 4., 5., 11., 12. og 13. bergmaaned, mandag 8 timer, tirsdag, onsdag, torsdag og fredag 10 timer samt lørdag 6 timer, i de øvrige 5 bergmaaned er arbeidstiden mandag 8 timer, tirsdag, onsdag, torsdag 11 timer og fredag 9 timer.
- b) Arbeidere, som driver jordbruk, erholder efter ansøknig indtil 4 ukers permission under indhøstningen (som nu).

Protokolltilførelser under mæglingen. Angaaende avslutning av arbeiderstansen.

- a) Ved „tidligere“ menes for bergverkernes vedkommende ogsaa de, som har forlatt sine pladse for streikens begyndelse, men efterat overenskomsten var utløpet.

Parterne blev enig om at sløife protokolltilførsel, idet det er forutsætningen, at spørsmålet om, hvorvidt nogen har forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst, skal avgjøres ved voldgift — og at ingen av organisationerne skal motsætte sig nedsættelse av voldgift.

Elektromontørerne.

- a) Arbeidsgiverforeningen vil forpligte de av sine medlemmer, der kommer ind under overenskomsten for elektromontører, til under dennes løpetid ikke i læretiden at betale sine læregutter lavere løn end efter følgende skala:

1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10, halvaar
12, 13, 14, 15, 17, 19, 21, 23, 26, 29 øre pr. time.

- b) Ad § 4: De arbeidere, der efter den 24. april i henhold til apriloverenskomsten allerede har faat paalæg, er ikke berettiget til det i denne paragraf fastsatte paalæg.
- c) Arbeidsgiverforeningen ønsker tilført protokollen, at naar man er gaat med paa forhøielse av elektromontørernes mindsteløn til 40 øre, saa er dette kun skedd, fordi man ikke for tiden har materiale til at motbevise arbeidernes paastand om, at der i dette fag er utpræget sæsongarbeide. Man agter under den nu avsluttede overenskomsts løpetid at samle statistisk materiale for med dette eventuelt at paastaa elektromontørerne satte i samme klasse som faglærte arbeidere inden jernindustrien.

Murerne i Stavanger.

Man er enig om, at unødig skoft, foraarsaket saavel av arbeidere som av mestere, mest mulig skal søkes undgaat. Man er likeledes enig om, at organisationerne gjensidig meddeler hinanden forekommende tilfælder, for at disse kan bli undersøkt og om mulig rettet.

Bergverkerne.

Ad § 1 i de almindelige bestemmelser: Da lønssatserne for Salangen og Stordøen er godkjendt av arbeidsgiverforeningen under specielle forhold, er parterne enig om, at der tages hensyn hertil ved den sammenligning, som i henhold til § 1 skal finde sted ved forhandling om nye overenskomster, idet sammenligningen bygges paa lønssatserne og forholdene i sin almindelighet ved gruber av samme art.

Ad Foldals verk:

- a) Til punkt 8 i særøverenskomsten: Formanden har maanedsløn og kommer ikke ind under bestemmelsen i § 2.

b) Driftsstans (force majeure) fritar dog gruben for lysleveranse.

Ad Killingdals gruber:

Driftsstans (force majeure) fritar dog gruben for lysleveranse.

Ad Sulitjelma aktiebolags verkstedsoverenskomst:

- a) Naar bolaget ikke kan gaa med paa kravet om 14 dages ferie for de maanedslønnede arbeidere, saa er det dog dets hensigt at fortsætte med at gi ferie i samme utstrækning som hittil.
- b) Den 1ste mai er der for alle arbeidere, som ønsker det, adgang til at faa fri uten bibehold av løn.

Voldgiftskjendelse.

Den 22. september 1911 avholdtes møte av præsident Halvorsen og dr. Alfred Eriksen til fortsat behandling av voldgiftsspørsmålet. Voldgiftsmændene blev enige om følgende avgjørelse:

Ved den overenskomst, som i august maaned d. a. er indgaaet angaaende bergverkerne mellem Norsk arbeidgiverforening og Arbeidernes faglige landsorganisation, er bestemt:

„Spørsmålet om hvorvidt og eventuelt hvilket tillæg til mindstelønnen ved bergverkerne skal gives, overlates til avgjørelse av de to mæglere, stortingspræsident Halvorsen og dr. Alfred Eriksen, paa grundlag av de under mæglingen fremkomne oplysninger og under hensyntagen til de foreliggende forslag.

Før de 2 mæglere i den anledning træder sammen, blir der av mæglerne, eller dersom disse ikke enes om valget, av den norske regjering at opnævne en opmand.

Forsaavidt de 2 mæglere ikke blir enige om avgjørelsen av saken tiltræder opmanden, og spørsmålet avgjøres derpaa paa samme grundlag som ovenfor nævnt av den saaledes sammensatte voldgiftsret, for hvilken saken isaafald paany utredes av organisationerne i den utstrækning, disse finder nødvendig. Denne voldgiftsret sammentræder senest 2 maaneder fra dato.

Avgjørelsen er bindende for parterne.“

Da undertegnede voldgiftsmænd ikke blev enig om valget av opmand, blev ved kgl. res. av 12. september d. a. konstituert bandedirektør Johan Fasting opnævnt til i tilfælde at tiltræde som opmand i nærværende voldgiftssak.

Undertegnede traadte derefter den 13. september d. a. sammen til avgjørelse av de spørsmål, som i henhold til overenskomst er overlatt til voldgiftsavgjørelse.

Fra Norsk arbeidgiverforening forelaa et forslag, som gik ut paa, at samtlige minstelønsatser for

- 1) Sulitjelma aktiebolags gruber,
- 2) Røros kobberverk,
- 3) Foldals verk,
- 4) Killingdals gruber,
- 5) Glomsrudkollens zinkgruber,

6) Nordiske grubekompani,

7) Aktieselskapet Røstvangen,

8) Aktieselskapet Stordø kisgruber,

gjælder indtil der indtræder en konjunkturstigning, hvorefter et procenttillæg til de tilbudte satser gives.

For at et saadant tillæg skal gives, maa konjunkturstigningen ha været mindst 6 maaneder. Beregningen utføres paa basis av gjennomsnittsprisen for hver maaned og lægges noteringerne i den engelske „Mining Journal“ til grund. Derefter arbeides med de for stigningen fastsatte tillæg saalænge indtil konjunkturerne i et like stort tidsrum har været under den notering, som betinger tillægget, hvorefter de forannævnte satser gjælder indtil lignende stigning skulde indtræde; derefter fremgaaes paa samme maate som ovenfor nævnt.

For kobber- og kisgruberne fastsættes tillægget til 5 pct., naar noteringen av best selected kobber er steget til 65 og for jerngruberne det samme tillæg, naar prisen for best rubio, Midlesborough er 12 sh. 6 d.

Fra arbeidernes side forelaa forslag om at de omforente minstelønsatser for de nævnte 8 bergverk skulde gjælde indtil 31. december 1912, hvorefter der skulde indtræde en forhøielse av minstelønsatserne med 2 øre pr. time.

Voldgiftsretten finder, at minstelønnen ved bergverkerne vistnok ikke er høi, men gjennomsnittsfortjenesten maa sies at være forholdsvis god og staaar paa høide med den gjennomsnittlige fortjeneste i de bedrifter, som nærmest maa sammenstilles med bergverksdriften.

Ifølge opgaver, som er tilstillet os fra Det statistiske centralbyraa, var gjennomsnittsfortjenesten ved bergverkerne i 1909 41 øre pr. time for mænd over 18 aar. Denne statistik er utarbeidet paa grundlag av opgaver, som er indsamlet under fabriktællingen i 1909 og synes at stemme overens med de opgaver, som er fremlagt av Norsk arbeidgiverforening, hvorefter den gjennomsnittlige fortjeneste i 1909 ved de gruber, som tilhørte arbeidgiverforeningen, var 42.2 øre pr. time for mænd over 20 aar.

For de 8 gruber, som spørsmålet om tillægget til minsteløn gjælder, har Norsk arbeidgiverforening opgit gjennomsnittsfortjenesten i 1909 til 43.3 øre pr. time for mænd over 20 aar. For 1910 har arbeidgiverforeningen fremlagt en statistik, som viser at den gjennomsnittlige fortjeneste for 18 bergverk, som var tilsluttet foreningen, var 44.4 øre pr. time. Stigningen fra 1909 til 1910 begrundes dels deri at et større bergverk, hvor fortjenesten laa under den gjennomsnittlige, blev nedlagt i begyndelsen av 1910, dels deri, at akkordfortjenesten ved en række bergverk synes at ha været større i 1910 end i 1909, uagtet noget tillæg til minstelønnen ikke hadde fundet sted.

Ifølge opgaver fra Det statistiske centralbyraa var gjennomsnittsfortjenesten i 1909 ved stenbrud for mænd over 18 aar 30 øre pr. time og ved stenhuggerier 43 øre pr. time. Ifølge Str. prp. nr. 1, hovedp. X for 1911 var gjennomsnittsfortjenesten ved Kongsberg sølv-

verk for alt akkordarbeide i gruberne i tidsrummet 1. april 1909—31. mars 1910 kr. 4.80 pr. dag med 10 timers arbeidstid.

Ifølge arbeidsrapporter for statens jernbaneanlæg, som er utlaant fra Arbeidsdepartementet, var gjennemsnittsfortjenesten i akkord for voksne arbeidere ved de anlæg, som var under arbeide i kvartalet 1. januar—31. mars 1911, fra anlæggenes begyndelse og til 31. mars 1911 kr. 4.34. Den tilsvarende fortjeneste for dagarbeide var kr. 3.68. Arbeidstiden var i begge tilfælder 10 timer. Der var 2 806 492 dagsverk i akkord og 126 118 dagsverk i dagløn. Gjennemsnittsfortjenesten for samtlige arbeidere blir da kr. 4.31. Det maa her haves for øie, at arbeidet ved jernbaneanleggene i nogen grad er sæsonarbeide. Styrelsen for Norges statsbaner har ifølge anmodning herom avgitt den uttalelse, at „ved Bergensbanens østenfjeldske del, der antagelig skulde kunne anses som et gjennemsnitts anlæg med hensyn til herhenhørende forhold, var der i den tid, da fuld arbeidsdrift paagik, beskæftiget følgende antal arbeidere:

I februar 1906	1 364 mand,
„ august 1906	1 704 mand,
„ februar 1907	1 523 mand,
„ august 1907	2 052 mand.

Den nu avsluttede overenskomst for bergverkerne gjelder indtil utgangen av aaret 1915. Det har vist sig, at der i omtrent alle arbeidsgrene har været en stigning av arbeidsløn, likesom prisen paa de viktigste livsfornødenheter ogsaa har været stigende. Under disse omstændigheter maa det anses for rimelig at ogsaa arbeidslønmen ved bergverkerne i nogen grad forhøies i løpet av det tidsrum, overenskomsten gjelder, hvad arbeidsgiverne ogsaa i sit tilbud har villet være med paa, naar grubernes økonomiske stilling bedredes.

Paa den anden side er det oplyst, at de norske bergverkere økonomiske stilling for tiden ikke er god, da kobberpriserne gjennom en længere tid har stillet sig meget ugunstige.

Det synes derfor at være meget som taler for, at løningerne ved bergverkerne først forhøies, naar der indtræder en saa vidt stor konjunkturstigning, at bergverkernes drift stiller sig gunstigere end den i de senere aar har været.

Imidlertid er kobberpriserne undergit forholdsvis betydelige svingninger fra maaned til maaned, saaledes som det fremgaar av en grafisk fremstilling, som velvillig er utarbeidet av Norges opplysningskontor for næringsveie over priserne paa standard kobber fra januar 1906 til august 1911 efter „The Mining Journal“s maanedlige noteringer. Skulde forhøielsen av mindstelønnen være betinget av en konjunkturstigning maatte tillægget derfor ikke være avhengig av, at noteringerne paa kobber i et visst antal maaneder uavbrutt har været over en viss pris. Det maatte være gjennemsnittsprisen i et visst tidsrum, som var avgjørende, da det jo er denne som har betydning for driftsresultatet.

Voldgiftsretten har været sterkt inde paa tanken om et konjunkturtillæg efter arbeidsgiverforeningens forslag. Dette tillæg, 5 pct. — utgjørende mellem 1½ og 2 øre pr. time — vilde kunne bli gjæl-

dende i hele overenskomsttiden, men kunde selvfølgelig ogsaa efter kortere eller længere tidsforløp falde bort.

En saadan lønningsmaate vil imidlertid være et fullstendig nyt princip, som hos os ikke har været forsøkt i nogen arbeidsgren, og der synes ogsaa mot indførelsen av et saadant system at være betænkeligheter, som maa tillægges adskillig vegt.

I en artikkel i „Teknisk ukeblad“ 1910 og 1911 „Om salgsprisen paa forskjellige slags malmer“ uttaler prof. I. H. L. Vogt:

„Produktionen og derved ogsaa forbruket av kobber har hittil tiltat, ikke i aritmetisk, men i geometrisk række. I begyndelsen og indtil et stykke over midten av det 19. arhundrede utkrævet økningen til det dobbelte et tidsrum paa 20 á 30 aar, men senere — navnlig siden tiden omkring 1890, da elektroteknikken begyndte at lægge beslag paa saa store mængder av kobber — har økningen til det dobbelte gaat endnu hurtigere, paa kun 12—14 aar, eller tid omtrent av denne størrelse.

Denne statsøkonomiske lov maa ogsaa gjælde for det nærmest følgende tidsrum. Det maa saaledes være berettiget at anslaa forbruket av kobber i tiden omkring 1920 eller 1925 til 1½ million ton, eller tal i alfald tilnærmelsesvis av denne høide.“

I samme artikkel opgives forbruket av kobber i 1909 til ca. 800 000 ton.

Der skulde efter disse uttalelser fra sakkyndig hold være berettiget grund til at anta, at der i en overskuelig fremtid vil intræde høiere kobberpriser.

Jo længere fristen sættes, jo større er jo utsigterne for, at konjunkturstigning vil intræde, og man har derfor fundet, at tidspunktet for forhøielsen av mindstelønnen ikke kan sættes tidligere end fra 1. januar 1914, og da det ved de opplysninger, som er fremkommet under mæglingen, synes godtgjort, at en forhøielse av mindstelønnen vil medføre, at akkordpriserne gjennemgaaende sættes op med et beløp, som er adskillig større end tillægget til mindstelønnen, finder man, at lønstillægget ikke kan sættes høiere end til 1 øre pr. time.

I henhold hertil avsies følgende

kjendelse:

De nuværende mindstelønssatser for:

1. Sulitjelma aktiebolags gruber,
2. Røros kobberverk,
3. Foldals verk,
4. Killingdals gruber,
5. Glomsrudkollens zinkgruber,
6. Nordiske grubekompani,
7. Aktieselskapet Røstvangen,
8. Akieselskapet Stordø kisgruber

gjælder til og med 31. december 1913, hvorefter der intræder en forhøielse av mindstelønnen med 1 — en — øre pr. time.

Magnus Halvorsen. Alfred Eriksen.

Da overenskomsterne er saa sterkt specificerte vil det føre for langt at paapeke alle forandlinger, som blev gjort under forhandlingerne. Vi skal derfor nævne nogen av de mest omfattende. Arbeidstiden som før var fastslaaet til 60 timer ukentlig for grubernes vedkommende blev nu fastsat derhen, at arbeidet lørdag slutter kl. 2. I almindelighet vil det sige 57 timer. Ved Røros smeltehytte, hvor før var 12 timers skift, blev indført 8 timers skift. Paa de steder, hvor arbeidstiden i gruberne var kortere, som f. eks. ved Killingdal, Røros, Fosdal, Glomsrudkollen og Stord blev denne kortere arbeidstid bibeholdt. Ved Killingdals gruber, hvor mindstelønssatserne før laa 10 % under Foldalstariffen, blev satserne sat op væsentlig i overensstemmelse med denne. Ved Røros verk blev lønningerne gjennemgaaende forhøiet med 10 %. Enkelte satser mere. Før var ialmindelighet forskjellige mindstelønssatser for minerere og fordrere. I de fleste tariffier er nu fastsat éns mindstelønssats for minerere og fordrere, hvorved fordrerne har faat sin mindstelønssats forhøiet med 2½ øre.

I fællesoverenskomsten er ogsaa indført endel forbedringer, som f. eks. med lønningsoppgjør, træk o. s. v., samt en bestemmelse om, at hvis arbeidsgiveren eller hans repræsentant i enkelte tilfælde imidlertid vil anvende 8 timers skift, er arbeiderne ved vedkommende bedrift berettiget til den ordinære skiftbetaling. Ved overgang til ordinær 8 timers skift skal der forhandles om timelønnen.

Den store lockout var rik paa interessante foreteelser. Flere kommuner fattede beslutninger, som hadde gagnlig indflydelse paa lockoutstillingen, ikke bare ved sin moralske vegt, men ogsaa ved den materielle støtte, som blev git de utelukkede arbeidere. Saaledes: Sarpsborg, Stavanger, Drammen, Glemminge, Lillestrøm, Modum, Nedre Eker, Rygge, Norderhov, Kristiania m. fl. Der blev delvis igangsatt arbeide, bevilget løn, opprettet billige matsalg m. v.

Den frivillige innsamling blev omfattet med megen sympati og store summer blev innsamlet. En god del kom ogsaa som ekstraordinære bevilgninger fra avdelingernes lokalkasser. Fra sekretariatet var utsendt kupongbøker lydende paa 50, 25 og 10 øre pr. kupong, og der blev stillet opfordring til nedsættelse av innsamlingskomiteer over hele landet.

Der blev av sekretariatet besluttet at yde de uorganiserte arbeidere, som deltok i lockouten, understøttelse av de frivillig innskomne bidrag, og det blev ordnet paa den maate, at der nedsattes særskilte utdelingskomiteer paa hvert sted, hvor der viste sig at være behov for saadanne. Fortegnelse over de uorganiserte som tiltrængte bidrag blev innsendt til sekretariatet, hvorefter komiteerne fik til utdeling gjennemsnitlig 4 kroner pr. uke og person. Komiteerne utdelte desuten varer som blev git av de stedlige handelsmænd direkte til de utelukkede. I Kristiania blev varekort benyttet, som blev indløst i

de kooperative forretninger, en ordning som baade de understøttede og komiteen var meget tilfreds med, da man paa den maate hadde større sikkerhet for at understøttelsen kom familien tilgode.

Det var ikke faa uorganiserte som stod solidarisk med de organiserte i kampen, og i de brede lag var i stor utstrækning sympati paa arbeidernes side. Under trykket av den offentlige opinion var det vistnok ogsaa, at arbeidsgiverforeningen utsendte sine 4 redegjørelser, som først blev tilstillet pressen og siden utgit som brosjyre.

De lockoutedes mønsterværdige optræden fremkaldte baade respekt og sympati. Den ufrivillige ferie under lockouten blev benyttet paa bedste maate til friluftsturer, museumsbesøk, svømmekursus, skrivekursus, foredragsserier o. s. v., og de der hadde anledning, søkte en eller anden midlertidig beskæftigelse. Stevner og møter holdtes i stort antal over hele landet under enorm tilslutning. Idetheletaget gjorde lockouten sit i retning av at vække masserne, øke forstaaelsen og styrke organisationen.

Paa flere steder opstod der tvist angaaende arbeidets gjenoptagelse efter lockouten. Til en begyndelse var der mange steder, hvor der var arbeidere som ikke fik sin plass igjen. Etterhvert ordnedes det dog ved fabrikkene, men ved Foldals verk, Røstvangen gruber, Stordø kisgruber og A/S Sydvaranger er tvisten fremdeles uløst. Flere arbeidere er ikke blit indtat igjen og arbeidsgiverne paaberoper sig at deres pladse under konflikten er besatt av andre eller at de har forbrutt sig mot lov eller reglement, hvorfor de ikke pligter at ta dem ind igjen. Forbundet har forlangt voldgift i saken.

Overenskomst i jernindustrien.

Den gjældende overenskomst i jernindustrien blev opsagt av arbeiderne til utløp 1. april. Forhandlingerne om opprettelse av ny overenskomst kom til at omfatte følgende forbund:

Norsk jern- og metalarbeiderforbund, Norsk formerforbund, Norsk arbeidsmandsforbund, Norsk træarbeiderforbund, Norsk møbelsnekkerforbund og Norsk malerforbund. Paa grund av at saamange forbund var representert kom forhandlingsutvalget til at bestaa av et halvt snes mand paa hver side. Hovedorganisationerne var representert ved Ole O. Lian for landsorganisationen og Aksel Amundsen for arbeidsgiverforeningen. Som arbeidsmandsforbundets forhandler deltok J. Bjerkmann. Ved siden av forhandlingsmøtene avholdtes en hel del specialkonferanser og gruppemøter, saaledes at det var temmelig vidtløftige forhandlinger. Man fik ogsaa straks ved behandlingen av de første forslag en følelse av, at man her vilde faa en vanskelig oppgave at løse.

Etterhvert som forhandlingerne skred fremover, saa gjorde denne følelse sig sterkere og sterkere gjældende, idet man etterat ha pløiet igjennem samtlige forbunds forslag 3 gange ikke hadde formaet arbeids-

gavernes forhandlere til at uttale sig det mindste om de økonomiske spørsmål i vore krav. Først etterat der fra arbeidernes forhandlers side var stillet et bestemt krav om, at forhandlingerne skulde være tilendebragt inden en bestemt tid, lykkedes det at tvinge frem av arbeidsgiverne et bestemt svar angaaende disse punkter. Dette svar gik ut paa, at de ikke vilde forhandle om hovedkravene før man var blit enige om de saakaldte almindelige bestemmelser.

Arbeidsgiverne forlangte, at de almindelige bestemmelser, der var indtat i apriloverenskomsten av 1907, skulde fremdeles gjælde. Dog vilde de foreta endel forandringer der gjorde disse endog krassere end tidligere.

Da man saaledes ikke opnaadde nogen enighet om disse bestemmelser blev forhandlingerne avbrutt torsdag den 23. mars.

Torsdag den 30. mars blev der paa foranledning av en telefonsamtale mellem hovedorganisationerne vekslet følgende skrivelser:

Til Norsk arbeidsgiverforening!

Foranlediget ved en telefonsamtale, som idag fandt sted mellem den ærede forenings formand, hr. ingeniør Harald Bjercke, og undertegnede landsorganisationens formand, skal man tillate sig at fremkomme med følgende:

Da arbeidsgiverforeningens representanter den 23. mars avbrøt forhandlingerne paa spørmaalet om de saakaldte „almindelige bestemmelser“, kom dette overraskende, forsaavidt som der under debatten om saken ikke syntes at foreligge tilstrækkelig grundlag for et saadant brudd. Saaledes fremkom der fra arbeidsgiverforeningens representanter under diskussionen dagen før bruddet fandt sted, uttalelser som antydte forskjellige løsninger av dissensen om disse bestemmelsers form og indhold.

I betragtning av den store betydning det vil ha for vort samfund, om den opstaaede konflikt kunde finde en snarlig løsning, tillater vi os derfor at foreslaa, at forhandlingerne gjenoptages om overenskomsternes samtlige øvrige bestemmelser, og at spørmaalet om de „almindelige bestemmelser“ utstaar til avgjørelse etterat der er opnaadd enighet om nye overenskomster forøvrig.

Ærbødigst
Arbeidernes fagl. landsorganisation.
Sekretariatet.
Ole O. Lian.

Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat,
Folkets hus.

Vor formand, hr. ingeniør Harald Bjercke, henvendte sig idag til den ærede landsorganisations formand for om mulig ved en personlig konferanse at avverge den truende arbeidsstans.

Som svar herpaa indløp kl. 1 til centralstyret en skrivelse, hvori der uttales overraskelse over, at bruddet kom paa de „almindelige bestemmelser“. Dette forbauser os, da vore forhandlere den hele tid har hævdet, at der maatte opnaaes enighet om de „almindelige bestemmelser“, forinden spørmaalet om arbeidstid og arbeidsløn optoges til behandling. Og paa denne basis har forhandlingerne den hele tid foregaaet.

Sekretariatet foreslaar i sin skrivelse, at forhandlingerne gjenoptages om overenskomstens samtlige øvrige bestemmelser, og at spørmaalet om de „almindelige bestemmelser“ utstaar til avgjørelse, etterat der er opnaadd enighet om nye overenskomster forøvrig. Som av vor formand idag nævnt maa centralstyret fastholde sit standpunkt i spørmaalet om de uorganiserte arbeidere, men man er fremdeles villig til at forhandle om redaktionen av vedkommende paragraf. Paa grund av de store samfundsinteresser, som det her dreier sig om, maa centralstyret imidlertid bestemt fastholde, at enighet opnaaes om heromhandlede spørsmål, forinden de øvrige bestemmelser behandles. Ifald det ærede sekretariat er villig til paa dette grundlag at opta forhandlinger med centralstyret, kan det ske naarsomhelst. Man finder samtidig at maatte gjøre det ærede sekretariat bekjent med, at centralstyret idag efter den igaar fra Norsk formerforbund og Norsk arbeidsmandsforbund mottagne opsigelse av de organiserte formere og støperiarbeidere har besluttet, at de øvrige organiserte arbeidere ved verksteder, som er tilsluttet arbeidsgiverforeningen, skal opsiges. Opsigelsen vil ske ved opslag i vedkommende verksteder.

Ærbødigst
Norsk arbeidsgiverforenings
centralstyre.
Harald Bjercke.

Paa foranledning av d'hr. stortingspræsidenterne Halvorsen og Bratlie samt stortingsmændene dr. Eriksen og Konow (H.) blev hovedorganisationernes formænd, Bjercke og Lian, indbudt til en konferanse i Stortinget fredag den 31. mars. Denne konferanse resulterte i, at forhandlinger blev optat mellem nævnte herrer, samt verkseier Amundsen og forretningsfører Borgen.

Mandag aften den 3. april var der (etterat mæglingen var paa-gaatt hver dag) opnaadd enighet om de almindelige bestemmelser. Forhandlingerne om den øvrige del av overenskomsten blev saa gjenoptat tirsdag den 4. og fortsattes til og med den 7. april, da de atter blev avbrutt paa lønsspørmaalene.

De tidligere mæglere, d'hr. Halvorsen og Eriksen, sammenkaldte paany (denne gang hele forhandlingsutvalget) til møte onsdag den 12. april, og blev forhandlingerne efter mæglerens ønske atter optat og fortsattes disse til mandag aften den 17. april, da der var opnaadd enighet om forslag til overenskomst.

Paa grund av formernes og støperiarbeidernes opsigelse og den derpaa følgende opsigelse fra arbeidsgivernes side for hele jernindustrien, blev arbeidet nedlagt 12. april og arbeidsstansningen varede til 19. april.

Forhandlernes forslag av 18. april blev forelagt arbeiderne til avstemning og blev med stor majoritet vedtat.

For hjelpearbeidernes gruppe, hvortil vort forbunds medlemmer henhører, skal vi anføre, at foruten de forbedringer som blev gjenneført i fællesoverenskomstens almindelige bestemmelser opnaaddes at aldersgrænsen for opnaaelse av mindsteløn sænkedes fra 21 aar til 20 aar, mindstelønnen forhøiedes fra 29 til 31 øre og et almindelig lønstillæg av 2 øre pr. time. For kupelovnsmand og maskinsnekkere blev fastsat samme mindsteløn som for fagarbeidere.

Overenskomst i jernindustrien.

Bestemmelser om mindsteløn.

§ 1.

- a. Ved ethvert mekanisk verksted, skibsverft og støperi, som omfattes av denne overenskomst, skal ingen arbeider — hverken fagarbeider eller hjelpearbeider — betales under de i denne overenskomst fastsatte mindstelønssatser. Undtagelse herfra se § 1 d.
- b. Med mindsteløn forståes den laveste løn, som kan betales nogen arbeider, som er i besiddelse av de i overenskomstens § 2 bestemte betingelser.
- c. Dygtigere og mere betrodde arbeidere betales høiere løn end mindstelønnen. Lønnen for disse fastsættes efter nærmere avtale mellem arbeidsgiveren eller dennes representant og hver enkelt arbeider (kfr. § 17).
- d. Bestemmelserne om mindsteløn gjelder ikke lærlinger og heller ikke de kvinder, som ikke er anerkjendt som fagarbeidere. Undtagelse fra mindstelønssatserne kan ogsaa finde sted for arbeidere, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sykdom eller vandførhet er nedsat.

For disse fastsættes lønnen efter nærmere avtale mellem arbeidsgiveren og vedkommende arbeider (kfr. § 17).

An m. I likhet med lærlinger regnes ogsaa maskinistaspiranter, aspiranter til tekniske skoler, forsaavidt angaar den verkstedstid vedk. love foreskriver, samt teknikere i et tidsrum av indtil et aar. Som teknikere regnes ikke de, som er utdannet ved fagskoler, elementærtekniske og lavere tekniske skoler end disse.

§ 2.

- a. Betingelserne for at en arbeider anerkjendes som fagarbeider og erholder mindsteløn som saadan er, at vedkommende ved fylgte 21 aar har utstaat læretid paa lærekontrakt (se lærlinger) og derefter arbeidet et aar som utlærling eller — hvis ikke utdannet under lærekontrakt — enten efter fylgte 22 aar og 5 aars arbeide

i faget eller efter fylgte 23 aar og minst 4 aars arbeide i faget blir anerkjendt som fagarbeider. For at opnaa denne anerkjendelse retter arbeideren en skriftlig henvendelse til sin arbeidsgiver og erholder et fagarbeiderbevis, saafremt arbeidsgiveren finder ham kvalificert dertil.

An m. Træarbeiderforbundet. Som fagarbeidere regnes likeledes træarbeidere, som kar svendebevis eller er utlærte, eller har arbeidet i faget i den ovenfor nævnte tid ved andre bedrifter end de mekaniske.

Møbelsnekkerforbundet: Som fagarbeider regnes likeledes møbelsnekkere, sum har svendebevis eller er utlærte eller har arbeidet i faget i den ovenfor nævnte tid ved andre bedrifter end de mekaniske.

Arbeidsmandsforbundet: Som fagarbeider regnes ogsaa maskinsnekkere, som har arbeidet i snekkeri minst 4 aar. derav minst 2½ ved maskiner.

- b. Finder arbeidsgiveren ikke at kunne meddele arbeideren et saadant bevis, kan arbeideren kræve anledning til at avlægge dygtighetsprøve. For at bestemme, hvori prøven skal bestaa, og for at bedømme utførelsen, opnævnes 2 mand.

Den ene av disse opnævnes av arbeiderne ved vedkommende avdeling ved verkstedet blandt dets dygtigste fagarbeidere, den anden, som kan være ansat ved eller utenfor vedkommende verksted, opnævnes av arbeidsgiveren.

Blir disse to enig om arbeidets godkjendelse, er arbeideren at anse som fagarbeider og fagarbeiderbevis utstedes.

Det samme blir tilfældet hvis den ene bedømmelsesmand og verkstedet godkjender arbeidet.

Hvis derimot de to bedømmelsesmænd eller den ene og verkstedet ikke godkjender arbeidet, blir vedkommende med hensyn til løn at stille i klasse med hjelpearbeidere, og fornyet forlangende om at utføre dygtighetsprøve kan ikke fremsættes før tidligst ½ aar derefter.

- c. Betingelse for, at en arbeider skal erholde den for hjelpearbeidere fastsatte mindsteløn, er, at vedkommende har fylgt 20 aar.
- d. Arbeiderne er forpligtet til ved attester eller medlemsbok at legitimere sin alder og fagalder.

§ 3.

- a. Av hensyn til mindstelønnens størrelse inddeles verkstederne i følgende grupper:

1. gruppe: Drammen, Fredrikstad, Gjeithus, Gjøvik, Hamar, Kristiania, Lillehammer, Moss, Sandefjord, Strømmen og Tønsberg.

2. gruppe: Aalesund, Arendal, Bergen, Bodø, Fevik, Florø, Harstad, Hommelvik, Kristiansund, Molde, Sandnæs, Stavanger og Trondhjem.

- b. Mindstelønnens størrelse fastsættes til:

	Gruppe I fra 24/4 1911 øre pr. time.	Gruppe II 24/4 1911 øre pr. t.	1/4 1914 øre pr. t.
Fagarbeidere	37	35	36
Utlærlinger	33	31	32
Hjelpearbeidere	31	29	30

- c. For Aadals bruk, Eidsfos verk og Trolla bruk fastsættes følgende mindstelønssatser:

	Fra 2 ¹ / ₄ 1911. øre pr. time	1/4 1914. øre pr. time
Fagarbeidere.	33	35
Utlæringer	29	31
Hjelparbeidere.	27	29

§ 4.

Lønshøielse.

- Ved samtlige mekaniske verksteder, skibsbyggerier og støperier forhøies lønnen for samtlige arbeidere med 2 øre pr. time. Herfra undtages gutter paa lærekontrakt og kvinder med løn under 20 øre pr. time. (Kfr. § 14.) Lønshøielsen gives fra og med første lønningssuke efter denne overenskomsts ikrafttræden.
- Ovennævnte lønstillæg gjælder forsaavidt der ikke opnaaes et tilsvarende tillæg efter mindstelønsbestemmelserne.
- forbund forpligter sig saalænge denne overenskomst varer til ikke at støtte noget organisationsmæssig krav om almindelig lønshøielse for forbundets medlemmer overfor nogen av de verksteder som omfattes av denne overenskomst. Individuelle lønstillæg skal kunne finde sted efter avtale mellem den enkelte arbeider og hver enkelt arbeidsgiver (kfr. § 17).
- Heller ikke maa nogen arbeidsgiver i samme tidsrum reducere den til enhver tid gjældende individuelle løn for de i hans bedrift værende arbeidere, naar undtages for saadanne, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sygdom eller vanførhet nedsettes.

§ 5.

Akkordarbeide.

- Akkordarbeide skal uhindret kunne anvendes ved alle verksteders samtlige avdelinger.
- Der skal kunne anvendes forskjellige akkordsystemer. Forinden der indføres nye saadanne, maa der paa forhaand være truffet nærmere overenskomst angaaende reglerne for samme mellem hvert enkelt verksted og vedkommende arbeidergruppe eller mellem hovedorganisationerne.
- Akkordprisen fastsættes eller forandres gjennom fri forhandling mellem arbeidsgiveren eller dennes representant og den eller de arbeidere, hvem paagjældende akkorder tilbydes (kfr. § 17). Det staar dog akkordtagere frit for at konferere med sine arbeidskamerater om prisen.
- Akkordprisen skal fastsettes før arbeidet paabegyndes, medmindre begge parter er enig om at utsætte hermed nogen tid. Opnaaes ikke enighet om prisen, betales efter timeløn.

Iøvrig er arbeiderne ved alle akkorder garantert sin timeløn, undtagen ved akkorder, som utføres efter en av begge parter fastsat pristarif (kfr. § 5 f)¹⁾

Ved akkorder skal det være verkstedet forbeholdt at la flere arbeidere delta i akkorden end oprindelig forutsat. Ifald avtale herom ikke paa forhaand er truffet, og overskuddet i forhold til den anvendte tid derved blir mindre, skal akkordprisen efter overenskomst forhøies.

- Ved fabrikmæssig produktion og for arbeide, som egner sig dertil, bør saavidt mulig faste tariffer for saadant arbeide søkes istandbragt, og skal dette ske gjennom forhandlinger mellem vedkommende arbeidsgiver eller dennes representant og de av vedkommende verksteds arbeidere eller grupper, hvem tariffen vedrører. Opnaaes ikke enighet mellem disse, kan saken henvises til forhandling mellom de stedlige organisationer eller hovedorganisationerne.
- Akkordtariffer skal som regel være gjældende i minst 2 aar ad gangen og kan ikke opsiges av nogen av parterne med kortere varsel end 3 maaneder. Indfører verkstedet nye eller forbedrede arbeidsmetoder eller arbeidsmaskiner, kan forandring av tariffsatser ske gjennom forhandling som paa den under punkt e nævnte maate.
- Ved fællesakkorder erholder arbeiderne andel i overskuddet i forhold til sin timeløn og det antal timer, de har deltatt i akkorden. Utregning foretages paa kontoret.
- Hvis en arbeider, som indehar en akkord eller arbeider i fællesakkord, opsiger sin plads eller blir opsagt, har han ret til mulig overskud i forhold til sin timeløn og anvendt tid. Saadant overskud betales dog først naar akkorden er færdig og oppgjort. Iøvrig utbetales akkordoverskuddet senest 2. lønningssdag efter at akkorden er avlevert fra vedkommende arbeidere og godkjendt av verkstedet.
- Forlanges akkordarbeide utført paa overtid, erholder arbeideren utbetalt i tillæg til akkordoverskuddet den stipulerte overtidsprocent paa sin timeløn. Undtagelsesvis kan der for enkelte akkorder træffes anden avtale. (Kfr. § 17.)
- Ved avslutning av enhver akkord skal der utfærdiges en akkordseddel, hvori det omforente arbeides omfang saavel som prisen og mulige andre særbestemmelser skal være tydelig angitt.
 - Ved ethvert verksted skal der føres akkordbok, indeholdende opplysninger om akkordens omfang og pris eller ved andre akkordsystemer beregningsmaaten. Arbeidere som tilbydes et tidligere utført akkordarbeide, skal, om de saa maatte ønske, ha anledning til gjennom denne bok at gjøre sig bekjent med resultatet av

¹⁾ A n m. Formerforbundet, 3. avsnit skal lyde. Forøvrig er arbeiderne ved alle akkorder og tariffer garantert sin timeløn. Ved alle akkorder skal der være garantert et tillæg av 5 pct. til den efter lønshøielsen stipulerte timeløn.

den tidligere akkord. Akkordsedlernes opbevaring paa kontoret kan træde istedenfor akkordbok.

- m. Arbeidsformænd skal ikke kunne overta eller være delagtige i akkorder.

A n m. Formerforbundet, nyt litra n:

En akkord kan for ovnsstøperierne omfatte enten arbeide av et og samme slags eller ogsaa et antal omtarifferte stykker, dog maa en saadan akkord ikke sættes for længre tid end 14 dage.

§ 6.

Ordinær arbeidstid.

- a. Den ordinære arbeidstid skal høist være 55½ time pr. uke. Den daglige arbeidstid lægges i tiden mellem kl. 6 morgen og kl. 6 aften de første 5 virkedage i uken, og lørdag i tiden mellem kl. 6 morgen og 2 eftermiddag. —
- b. Inndelingen av tiden indenfor denne ramme ordnes ved hvert enkelt verksted inden 2 uker efterat overenskomsten er traadt ikraft. Ved fastsættelsen av arbeids- og hviletider skal der forhandles med vedkommende arbeidere.
- c. Forsaavidt enighet om tidsinndelingen ikke opnaaes, skal følgende inndeling bli gjældende: De 5 første virkedage i uken kl. 6¾—9, 9½—1 og 2—6. Lørdage kl. 6¾—9, 9½—2.

§ 7.

Overtidsarbeide og natskift.

- a. Overtidsarbeide og natskift skal kunne finde sted i den utstrækning, som verkstedernes rationelle drift eller specielle arbeiders urførelse nødvendiggjør (kfr. § 17.)
- b. Man er dog enig om, at overtidsarbeide bør innskærpes til det mindst mulige, og i særdeleshet at det ikke overdrives av eller overfor den enkelte arbeider.

Saaledes skal der ikke av nogen arbeider kunne forlanges utført mere end høist 20 timers arbeide i træk (eksklusive spise- og hviletider) og heller ikke mere end høist 30 timers overtidsarbeide i løpet av 4 paa hinanden følgende uker. (Kfr. § 17.)

Undtagelse herfra danner:

- 1. Arbeider, som er nødvendig for driftens regelmæssige gang.
- 2. Presserende reparationer ved fabrikker, rullende jernbanemateriel¹⁾ eller rutegaaende skibe.²⁾
- 3. Prøveture.

Ogsaa indenfor rammen av ovennævnte begrænsning skal dog arbeiderne enkeltvis være berettiget til fritagelse for overtids-

¹⁾ A n m. Presserende reparationer av rullende jernbanemateriel gjælder ikke som undtagelse for Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags verksted i Narvik.

²⁾ Skibe som underholder faste forbindelser med kundgjorte avgangstider.

arbeide ved særlige anledninger, som møter m. v., samt ogsaa av andre private grunde.

- c. Som overtidsarbeide regnes alt arbeide utenfor den ordinære arbeidstid med fradrag av den til spisning og hvile medgaaede tid. Hvad der er forsømt i den ordinære daglige arbeidstid kan arbeidsgiveren forlange oparbeidet uten overtidsberegning, medmindre forsømmelsen skyldes en arbeideren utilregnelig grund og er anmeldt i henhold til reglementet. Forlangende om at oparbeide forsømt tid maa snarest mulig meddeles vedkommende.
- d. For de 2 første arbeidstimer efter endt ordinær arbeidstid i de 5 første virkedage i uken 25 %. For arbeide utenfor denne tid og til den ordinære arbeidstids begyndelse om morgenen samt lørdag eftermiddag 50 %. For søn- og helligdage¹⁾ 50 %, for arbeide vedkommende verkstedets anlæg og drift²⁾ og 100 % for andet arbeide. For avbrutt natarbeide³⁾ 100 %.

Hvor der arbeides dobbelt skift, betales natskiftet som for overtids- og natarbeide. Ved bedrifter, som efter sin natur kræver uavbrutt natarbeide, betales 25 % tillæg for natskiftet.

§ 8.

Arbeide utenfor verkstedet (indenlands).

I. Betaling for reisetiden og reiseutgifterne.

- a. Reiser over et døgn. Reisetiden godtgjøres med ordinær timeløn og kun for de timer som falder inderfor den ordinære arbeidstid. For lørdag og helligdage betales det samme som for de øvrige dage. (9 timer i døgnet). Dog betales for det første døgn 15 timer, hvis soveplads ikke erholdes.
- b. Reiser indtil et døgn.
 - 1. Med soveplads. Reisetiden godtgjøres med ordinær timeløn for de timer, som falder indenfor den ordinære arbeidstid.

Eks. 1. Avreise søndag middag kl. 3. Ankomst mandag morgen kl. 8. Betaling: ordinær timeløn i 4½ time, forutsat at den ordinære arbeidstid begynner kl. 6½ morgen.

A n m. Hvis ikke arbeidet paabegyndes straks efter ankomsten, betales der ingen godtgjørelse for tiden fra kl. 8 og til arbeidet paabegyndes.

¹⁾ A n m. Som søn- og helligdagsarbeide regnes alt arbeide, som utføres fra kl. 6 aften før en søn- eller helligdag til næste dags eller, naar 2 eller flere helligdage følger paa hverandre, til den sidste helligdags aften kl. 10.

²⁾ Ved Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags verksted i Narvik henregnes alt reparationsarbeide paa jernbanevogne og lokomotiver til den slags arbeide, som paa søn- og helligdage skal betales med 100 %.

³⁾ Ved avbrutt natarbeide forstaaes arbeide, som paabegyndes efter kl. 9 aften og som ikke varer længre end til kl. 4 morgen.

2. Uten soveplads.

Den hele reisetid godtgjøres med ordinær timeløn.

Eks. 2. Avreise søndag middag kl. 3. Ankomst samme dags aften kl. 10. Betaling: ordinær timeløn i 7 timer.

Eks. 3. Avreise søndag middag kl. 3. Ankomst mandag morgen kl. 8. Betaling: ordinær timeløn i 17 timer.

Anm. Hvis ikke arbeidet paabegyndes straks efter ankomsten, betales der ingen godtgjørelse for tiden fra kl. 8 til arbeidet paabegyndes.

- c. Reiseutgifter (2. klasse dampskib og 3. klasse jernbane) betales efter regning. Saafremt ikke anden ordning træffes før avreisen betales i kostpenge for reiser med dampskib kr. 3.50 og med jernbane og skyss kr. 2.50 pr. døgn.

II. Betaling for arbeidstiden.

Sendes arbeideren saa langt bort, at han ikke kan ha nattekvarter i sit hjem, betales han for den tid, han har arbeidet, et tillegg av 10 % til den ordinære timeløn. —

For overtidsarbeide betales almindelig procenttillæg til den ordinære timeløn.

III. Kostgodtgjørelse paa arbeidsstedet.

I kost- og losjigodtgjørelse betales arbeideren kr. 2.25 pr. døgn i byerne og kr. 2 paa landet. Hvis verkstedet eller bestilleren skaffer ordentlig kost og losji bortfalder den særskilte godtgjørelse herfor. Der skal paa forhaand avtales hvilken av disse ordninger blir at anvende eller om der skal betales efter regning.

For arbeidere under 21 aar blir den under 1 c og III nævnte kostgodtgjørelse at ordne efter særskilt avtale mellem vedkommende arbeider og verkstedet, før reisen tiltrædes, dog betales ikke under kr. 1.50 pr. døgn.

§ 9.

Attester.

Naar en arbeider forlater et verksted, enten det sker efter eget ønske, eller han alir opsagt, uanset av hvilken grund, erholder han en bevidnelse for, hvor længe han har arbeidet paa stedet.

Bevidnelsen skal kun indeholde:

1. Navn.
2. Naar begyndt paa verkstedet.
3. Naar sluttet (uten anførsel av aarsak).
4. Fag.
5. Timeløn, da han forlot sit arbeide.

§ 10.

Arbeidernes tillidsmænd.

- a. De tillidsmænd (klubformænd og gruppeformænd), som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere.

Disse tillidsmænd blir at vælge blandt de anerkjendt dygtige arbeidere, som saavidt gjørlig har arbeidet de sidste to aar ved verkstedet. De valgte navne skal inden 8 dage meddeles arbeidsgiveren.

- b. Tillidsmændene er forpligtet til saavel overfor sin organisation som overfor arbeidsgiveren at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.
- c. Tillidsmændene skal, naar de som saadanne har noget at fremføre, henvende sig direkte til verkstedets bestyrer eller i hans fravær til den, han dertil bemyndiger.
- d. De arbeidere, som er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved verkstedet, dog forudsættes, at tillidsmænd ikke avskediges medmindre saglige grunde herfor er tilstede.
- e. Avtaler mellem arbeiderne vedrørende arbeidet eller andre forhold som angaar bedriften er uten vedkommende forbunds godkjendelse virkningsløse.

§ 11.

Lærlinge og gutter.

Man er enige om at lærlinge og gutter som antages i lære erholder den bedst mulige fagutdannelse og saavidt gjørlig fortsætter ved samme verksted i læretiden, saaledes at de efter endt læretid skal kunne gjøre fyldest for mindstelønnen i henhold til § 3. Til opnaaelse herav er Man enige om:

1. at lærlinge som regel ikke antages ældre end 18 aar.
2. at verkstedet gir lærlingen adgang til virkelig at lære det fag han beskæftiges i og ikke for længe ad gangen holder ham i et bestemt specialarbeide.

Anm. Træarbeiderforbundet: Læretiden fastsættes til høist 4 aar.

Formerforbundet: Læretiden sættes til høist 5 aar.

Lærlinge bør saavidt gjørlig arbeide de 2 første aar med kjerner.

De 2 følgende aar formes forskjellig mindre gods og det femte aar arbeides paa større gods sammen med ældre formere.

§ 12.

For de som antages i lære efterat ha gjennomgaat en mekanisk fagskole eller paa anden maate erholdt utdannelse i faget gjøres et fradrag i læretiden. Fradraget skal staa i forhold til vedkommendes utdannelse og begynderlønnen tilsvarende forhøies.

§ 13.

Verktøigodtgjørelsen.

De arbeidere, som selv holder tilstrækkelig haandverktøi, erholder herfor en godtgjørelse av 1/2 øre pr. arbeidet time. Godtgjørelsen utbetales efrerskudsvis pr. aar.

Anm. § 13 gjelder ikke Jern- og metalarbeider-, Former-, Maler- og Arbeidsmandsforbundet.

§ 14.

Kvinder.

For kvinder, som beskæftiges i bedrifter, der omfattes av denne overenskomst og som ikke er anerkjendte fagarbeidere, betales en begynderløn av:

Under 18 aar: 12 øre pr. time,
Over — 14 — „—

Disse lønninger stiger med 2 øre pr. time hvert halvaar indtil 20 øre pr. time. Individuelt lønstillæg utover den her fastsatte lønsskala skal kunne finde sted efter nærmere avtale mellem den enkelte arbeider og hver enkelt arbeidsgiver.

§ 15.

- a. Naar en arbeider blir sat til at betjene flere maskiner, skal han betales et passende tillæg efter nærmere overenskomst. Herfra undtages dog betjening av automatmaskiner.
- b. For særlig smudsig og sundhetsskadelig arbeide betales et passende tillæg efter nærmere overenskomst.

§ 16.

De verksteder, som denne overenskomst omfatter, forpligter sig til ikke at ansætte nogen arbeider til verkstedets regelmæssige arbeide paa ringere betingelser end hvad der i denne overenskomst er fastsat.

Arbeidere som antages paa arbeidssted utenfor verkstedet berøres ikke av denne overenskomst.

§ 17.

Forholdet mellem arbeidsgiver og arbeider vedrørende retten til indenfor overenskomstens ramme uhindret at avtale løn (§ 1 c og d sidste led), individuelt lønstillæg (§ 4 c), akkordtagen (§ 5 c), samt utførelse av overtidsarbeide (§ 7 a og b) kan ikke forhindres ved organisationsmessige avtaler.

§ 18.

- a. Foreningsretten skal gjensidig respekteres.
- b. Med iagttagelse av overenskomstens bestemmelser forøvrig anerkjendes arbeidsgivernes ret til at lede og fordele arbeidet, anvende de maskiner og arbeidsmetoder de finder tjenlige, anta, beskæftige og avskedige arbeidere, hvad enten disse er organisert eller ikke, og skal streik, blokade eller lockout ikke kunne iverksettes for at tvinge nogen ind i eller ut av en organisation.
- c. Arbeiderne er dog ikke forpligtet til at arbeide sammen med personer, som lider av generende sykdom eller som har utvist saadan utilbørlig optræden, at de efter almindelig samfundsovfatning bør kunne kræves fjernet. Hvis tvistigheter herom opstaar, skal arbeidsstans ikke finde sted, men enhver saadan tvist skal avgjøres ved forhandling eller i tilfælde av, at enighet ikke op-

naaes, ved voldgift, efter forhandlings- og voldgiftsoverenskomstens bestemmelser.

- d. I den gjensidige ret til opsigelse skal ingen organisation kunne gripe ind. Dog har organisationerne gjensidig paataleret, forsaavidt der forekommer opsigelser, som formenes at stride mot nærværende overenskomst.

§ 19.

Nærværende overenskomst, som træder i kraft den 24. april 1911, skal være gjældende til 31. mars 1916.

Ønsker nogen av parterne forandring i overenskomsten maa dette meddeles den anden part inden 31. december 1915.

Saa fremt ikke saadan meddelelse gives er overenskomsten fremdeles gjældende 1 aar ad gangen. Hvis der fremkommer meddelelse om at forandring i overenskomsten ønskes, skal parterne snarest efter 31. december træ sammen til konferanse. Skulde denne konferanse ikke lede til noget resultat, kan opsigelse ske inden 31. januar. Saa fremt ingen opsigelse gives, er overenskomsten fremdeles gjældende 1 aar ad gangen og med samme regler for eventuelle forandringer eller opsigelse som ovenfor nævnt.

Ifald nogen av de overenskomster i jern- og metalindustrien, som utløper samtidig med nærværende overenskomst, opsiges av en av parterne, gir dette hver av organisationerne ret til inden en maaned derefter at opsi de øvrige overenskomster.

§ 20.

Overenskomsten omfatter for tiden følgende bedrifter:

§ 21.

Ifald nogen bedrift av samme art som de der omfattes av denne overenskomst og staar utenfor Norsk arbeidsgiverforening, i løpet av overenskomstens varighet indmelder sig i foreningen, skal overenskomsten straks gjøres gjældende ogsaa der.

Spørsmålet om hvilken gruppe bedriften skal tilhøre ifølge § 3 samt i tilfælde lønstillæg, avgjøres ved forhandlinger mellem hovedorganisationerne.

Hvis forhandlingerne ikke fører til noget resultat, avgjøres spørsmålet ved voldgift.

Protokollerte bemerkninger.

Ad § 1—3. For Saaheim mek. verksted og Luossavaara—Kiirunaavaara aktiebolags verksted i Narvik og for malerne ved de mekaniske verksteder forøvrig fastsettes ingen mindsteløn.

Ad § 3 b og c. Arbeidsmands- og formerforbundet: For kupelovnsmaend gjælder samme mindsteløn som for fagarbeidere.

Ad § 4 a. Parterne er enig om, at den her stedfundne lønsforhøielse ikke skal kunne anføres som grund for forhøielse av akkordpriserne.

Ad § 4. I overenskomsten for L. K. A. B. verksted i Narvik indtages følgende bestemmelse fra den tidligere overenskomst:

Bolaget forpligter sig til ved fremtidig antagelse av nye arbeidere at fastsette timelønnen for disse efter bedste skjøn saavel i forhold til de øvrige arbeideres løn inden samme gruppe som til vedkommende arbeideres duelighet til det eller de arbeider, hvortil han væsentlig anvendes.

Forsaavidt forbundene mener, at bolaget ved nyantagelse av arbeidere gjør forsøk paa at sænke lønsvaaret i forhold til dygtigheten, har disse (forbundene) paataleret i henhold til reglerne for forhandlinger og voldgiftsretter.

Ad § 5. Formerforbundet: Det staar arbeidsgiveren frit for at benytte hvilkensomhelst arbeider til bræt-, plate- og formemaskiner, dog er arbeidsgiverne villig til at benytte faglærte formere forsaavidt arbeidet derved ikke fordyres.

Ad § 14 og 12. Nogen lønsskala for lærlinger og gutter fastsettes ikke, idet arbeidsgivernes forhandlere erklærte, at De mekaniske verksteders landsforening vilde opta til behandling spørsmålet om forhøielse av lønsskalaerne for lærlinger under hensyntagen til de nu vedtagne mindstelønssatser for utlæringer.

Ad § 13. Træarbeider- og møbelsnekkerforbundet: Ved de verksteder, hvor træarbeidere har hat til sedvane at ta avfaldsved skal dette bortfalde, medmindre verkstedet og arbeiderne blir enig om, at avfaldsveden skal træde istedet for verktøigodtgjørelse ($\frac{1}{2}$ øre pr. arbeidet time) eller hvor verkstedet tillater arbeiderne at ta avfaldsveden.

Ad § 15 b. Ved verksteder, hvor der ofte forekommer arbeide av en mere smudsig og sundhetsskadelig art, forutsættes, at der er tat hensyn hertil allerede ved fastsettelsen av de almindelige lønninger.

Hvad der skal forstaaes ved „særlig smudsig og sundhetsskadelig arbeide“ maa derfor bedømmes i forhold til arbeidets almindelige art ved hvert enkelt verksted.

Ad § 18 b. Uttrykket „arbeidere“ omfatter saavel mænd som kvinder.

c. Naar her staar: „Arbeiderne er dog ikke forpligtet til —“, saamenes hermed, at intet forhold forandres, før paastanden paa foreskreven maate er prøvet og fundet berettiget.

Bestemmelsen om, at voldgift skal anvendes, saafremt enighet ikke opnaaes, er saaledes at forstaa, at voldgiftsret skal nedsettes, naar en av parterne forlanger det.

Ad ferispørsmålet: En protokol herom indtages.

Ad voldgiftsavtalen: Overenskomsten angaaende forhandlinger og voldgiftsretter av 15. april 1907 skal være gjældende indtil en anden lignende overenskomst maatte bli oprettet.

Streiken ved Kri.a spikerverk.

Da overenskomsten i jernindustrien høsten 1910 blev opsagt av arbeiderne, opsa arbeidsgiverne overenskomsten ved Kri.a spikerverk.

Ved avslutningen av verkstedoverenskomsten stod imidlertid spørsmålet om overenskomst for spikerverket fremdeles uløst.

Umiddelbart etterpaa blev forhandlinger optat uten at disse førte til noget resultat. Det samme blev ogsaa tilfældet under det forhandlingsmøte som avholdtes mellem begge parter hovedledelse, idet det resultat, man da kom til, blev forkastet av arbeiderne, hvorefter pladsene blev opsagt den 13. juni og arbeidsstansning indtraadte den 27. juni.

Som andetsteds i beretningen omtalt blev striden tilslut henvist til avgjørelse under mæglingsforhandlingerne.

Arbeidsgiverne gjorde krav paa en række reduktioner i tidligere akkordsatser. Paa enkelte satser maatte man ogsaa tilslut gaa med paa reduktion, da fortjenesten var kommet noksaa høi. Hovedoverenskomsten, som gjælder saavel jern- og metalaraeiderforbundet som arbeidsmandsforbundet, indeholder følgende bestemmelser:

§ 1.

- a) Arbeidere over 20 aar betales mindst 31 $\frac{1}{2}$ øre pr. time. Dygtigere og mere betrodde arbeidere betales høiere løn efter nærmere avtale mellem arbeidsgiveren eller dennes repræsentant og hver enkelt arbeider.
- b) Kjørekarle betales 21 kroner pr. uke, idet arbeidsordningen forøvrig blir uforandret.
- c) Kultrillere og smørere betales 35 øre pr. time.
- d) Beitsere og glødere ved Bjørsheim betales 37 øre pr. time for dagskift og 41 øre for natskift.
- e) Reparationsmuring paa søn- og helligdage betales med kr. 4.50 pr. ovn pr. mand.

§ 2.

- a) Arbeidere over 20 aar, som oplæres ved maskinerne, betales, indtil akkordpriserne overtages, 25 øre pr. time de 3 første maaneder og derefter 30 øre pr. time.
- b) Akkordarbeidere over 20 aar, som paa grund av reparationer, materialmangel eller lignende blir sat til at utføre arbeide paa timeløn, betales 30 øre pr. time.
- c) Naar de i litra b) nævnte omstændigheter ikke foreligger, betales akkordarbeidere, som anvendes til dagarbeide, 33 $\frac{1}{2}$ øre pr. time.

§ 3.

De av verkets arbeidere over 20 aar, som ikke har ukeløn, eller som ikke regelmæssig arbeider paa akkord, faar en lønsforhøielse av 2 øre pr. time.

Istedenfor dette tillæg erholder kultrillere og smørere et tillæg av 5 øre pr. time for natskift.

§ 4.

Timelønnede arbeidere, som arbeider regelmæssig dag- og natskift, erholder for natskift et tillæg av 15 pct., likeledes erholder arbeidere, som anvendes utenfor verket samme procenttillæg, og gjælder dette saavel dag- som natskift.

§ 5.

Arbeidere, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sygdom eller vanførhet er nedsat, betales efter overenskomst mellem den enkelte arbeider og arbeidsgiver.

§ 6.

Den ordinære arbeidstid er 60 timer pr. uke.

§ 7.

a) Timelønnede arbeidere, som ikke arbeider i skift, faar følgende tillæg for overtidsarbeide:

For de 2 første arbeidstimer efter endt ordinær arbeidstid i de 5 første virkedage i uken 25 pct., for arbeide utenfor denne tid og til den ordinære arbeidstids begyndelse om morgenen samt lørdag eftermiddag 50 pct., for søn- og helligdage 50 pct., for arbeide vedkommende verkstedets drift og anlæg og 100 pct. for andet arbeide.

b. Hyad der er forsømt i den ordinære daglige arbeidstid kan arbeidsgiveren forlange oparbeidet uten overtidsberegning, med mindre forsømmelsen skyldes en arbeideren utilregnelig grund og er anmeldt i henhold til reglementet. Forlangende om at oparbeide forsømt tid maa snarest mulig meddeles vedkommende.

§ 8 har vi ikke medtat, idet denne indeholder en hel del vidtløftige akkordsatser.

§ 9.

Alle tidligere akkordsatser, som ikke er nævnt i denne overenskomst, forblir uforandret.

Indfører verket nye eller forbedrede arbeidsmetoder eller arbeidsmaskiner, kan forandring av tarifsatser ske gjennom forhandling mellem arbeidsgiveren og vedkommende arbeidere eller de grupper, hvem tariffen vedrører.

Opnaaes ikke enighet mellem disse, kan saken henvises til forhandling mellem de stedlige organisationer eller hovedorganisationerne.

§§ 10 og 11 indeholder de vanlige bestemmelser om attester og arbeidernes tillidsmænd.

§ 12. At verket forpligter sig til ikke at ansætte nogen arbeider til dets regelmæssige arbeide paa ringere betingelse end hvad der i overenskomsten er fastsat.

§ 13 indeholder „De almindelige bestemmelser“.

§ 14. Voldgift.

§ 15. Varigheten og utløpstiden.

Endvidere er indtat følgende protokollerte bemerkninger:

Ad § 1.

Det er forutsætningen, at den gjennomsnittlige timeløn for de i § 1 a omhandlede arbeidere kommer til at ligge paa høide med, hvad samme er for hjelpearbeidere ved de mekaniske verksteder i Kristiania kreds.

For spikerverkets verkstedsarbeidere gjælder mindstelønsbestemmelserne i apriloverenskomsten.

Ad § 8 a.

Naar arbeiderne akcepterer de av spikerverket for traadtrækkeriet tilbudte tarifsatser, er dette under følgende forutsætning:

Fra og med første lønningsuke efter overenskomstens ikrafttræden til og med sidste lønningsuke i august 1912 avlønnes der efter de gamle satser minus 10 %. Produktionen i denne tid beregnes saa efter de nye satser, og hvis det derved fremkomne beløp mindst motsvarer den utbetalte arbeidsløn, blir de nye satser gjældende uforandret. Blir det beregnede beløp mindre end det utbetalte, regulerer verket satserne saaledes, at det sidste beløp vilde være naadd.

Luossavara—Kirunabolaget i Narvik.

Da overenskomsten i jernindustrien var opsagt opsa ogsaa arbeidsgiverne overenskomsten for Luossavara—Kirunavarabolaget i Narvik. Under forhandlingerne fremkom de med tilbud om at fornye overenskomsten uforandret. Spørsmaalets endelige avgjørelse blev utskutt først paa grund av forhandlingerne i jernindustrien og siden paa grund av lockouten. Sluttelig blev man enig om at fornye overenskomsten til 31. mars 1916 med den forandring, at de timelønnede fik en lønsforhøielse av 2 øre pr. time og de maanedslønnede 5 kroner pr. maaned.

Streiken ved Nitedals krudtverk.

I forrige beretning meddelte vi at arbeidet blev nedlagt ved Nitedals krudtverk den 3. september 1910 og paagik ved aarets utgang. Verket forsøkte sig med at skaffe nye arbeidere og det fik ogsaa en del tekniske skoleelever og ingeniørspiranter og ved siden derav en del landeveistravere og tvilsomme eksistenser fra Kristiania.

Før de gamle arbeidere forlot arbeidet fik de den besked, at de aldrig mere vilde faa arbeide ved krudtverket.

Det var kun de mandlige arbeidere, som hadde opsagt sine pladse fra først av. De kvindelige arbeidere i pakkeriet var ikke medlemmer av foreningen og hadde saaledes heller ikke reist noget lønskrav. Men da der kom streikbrytere, gjorde kvinderne fælles

sak med sine mandlige kamerater og opsa sine pladse. Der blev fra fabrikkens side gjort store anstrengelser for at beholde dem. De skulde faa omtrent hvad løn de forlangte, bare de vilde bli; men det hjalp ikke, de sluttet.

Bedriften holdtes gaaende med de streikebrytere den hadde kunnet skaffe og disse hadde det vistnok bra, beskyttet som de var baade av fabrikkens og bygdens lensmand, men produktionen blev nok saa som saa, ti da forbundets formand i midten av januar ringte op og anmodet om forhandling, blev tilbudet mottat med synlig tilfredshet.

Resultatet av forhandlingerne blev følgende:

Samtlige streikbrytere med undtagelse av nogle faa, som hadde længere opsigelse, blev opsagt til 6. februar. I deres sted indtoges de streikende fra samme datum med undtagelse av 8 mand og 6 kvinder, som maa vente nogen tid til der blir plads. Disse folk skal under alle omstændigheter ha fortrinsret ved indtagelsen av nye arbeidere.

Arbeidstiden, der før var 60 timer pr. uke, blev forkortet til 56½ time. Timelønnen, der før varierte fra 27½ til 37½ øre, forhøiedes til henholdsvis 32½ og 42½ øre. For de kvindelige arbeidere blev en del akkordpriser forhøiet. Samtlige arbeidere skal ha 3 dages sommerferie med fuld løn.

Overenskomsten varer til 6. februar 1914.

Streik hos A/s Børresen i Lier.

Øvre Lier skogarbeiderforening fik høsten 1910 foreningsutvalgets og landsorganisationens godkjendelse til fremsættelse av lønskrav. I november indsendtes til aktieselskapet Børresen samt til Lier skogeierforening følgende lønskrav:

For 11 cm. og under	kr. 1.15	pr. tylvt.
" 13 " —	" 1.40	—
" 15 " —	" 1.60	—
" 17 " —	" 1.90	—
" 19 " —	" 2.10	—
" 21 " —	" 2.50	—
" 23 " —	" 3.00	—
" 25 " —	" 3.50	—
" 27 " —	" 4.00	—
" 29 " —	" 4.25	—
" 31 og derover	" 4.50	—

Kravet gik videre ut paa, at man ikke vilde ha halvmeters beregning, men at der for det, som var over 11 halvmeter, blev 25 % tillæg. For handlung forlangtes for 15 cm. og derunder 50 øre pr. tylvt, for 16 cm. og derover 1 krone pr. tylvt. For kvistfull skog forlangtes 25 % tillæg, likeledes for de strækninger, der laa saa langt væk, at der gik med 1 time for at komme til hugststedet eller ogsaa, at der blev bygget forsvarlige skogshytter.

I slutten av november forsøkte Gunnar Sethil en forhandling med Børresen, men han erklærte sig aldeles uvillig til at gaa med paa nogen forhøielse. Børresen betalte før efter 2 tariffer, hvorav den høieste benyttedes inde paa fjeldet. Priserne var følgende:

	Tarif I.		Tarif II.
29 cm.		pr. tylvt	kr. 3.40
27 "	kr. 3.90	Beregnet efter 11 halvmeter 10 øre op for hver halvmeter. Topning efter størrelsen	" 2.90
25 "	" 3.40		" 2.70
23 "	" 2.90		" 2.40
21 "	" 2.40		" 2.10
19 "	" 2.00		" 1.90
17 "	" 1.80		" 1.70
16 "	" 1.80		" 1.70
15 "	" 1.60		" 1.50
13 "	" 1.40		" 1.30
Top	" 1.10		" 1.00

Børresen fremholdt, at han holdt sterkt paa, at tømmeret blev beregnet efter længde og dimension og Sethil anbefalte derfor arbeiderne at omarbeide tariffen derefter. Tariffen blev igjen behandlet i foreningen og besluttedes at forlange Børresens høieste tarif som grundpris. Den saaledes omarbeidede tarif indsendtes i midten av december og samtidig meddeltes, at hvis ikke denne akceptertes, vilde arbeiderne gaa til streik fra nytaar. Selskabet svarte imidlertid, at det ikke vilde gaa til nogen indrømmelse, hvorfor arbeidet nedlagdes fra nytaar. Straks over nytaar tilbød forbundet forhandling, men Børresen svarte, at han ikke da hadde anledning. Imidlertid blev fra selskapets side gjort store anstrengelser for at skaffe streikbrytere, og nogle saadanne ankom ogsaa fra Sverige og Toten, men da de hørte, hvilket arbeide de skulde brukes til, blev de betænkelige, hvorfor de fleste reiste igjen.

Børresen viste sig nu ikke uvillig til forhandling og blev det avtalt, at denne skulde holdes paa Sjaastad den 21. januar.

For selskapet møtte bankchef Børresen og disponent Børresen og for forbundet Rich. Hansen sammen med repræsentanter for arbeiderne.

Arbeiderne fik omtrent alle sine krav indrømmet. Kravet om 25 % tillæg for kvistfull skog og terræng fik i overenskomsten en anden form, forøvrig indrømmes kravene.

Vi hidsætter den indgaaede overenskomst:

Lønstarif

for

skogarbeidet hos aktieselskapet Børresen.

Prisen for hugst:

11 halvmeter 33 cm.	kr. 5.40	pr. tylvt
— " — 31 "	" 4.90	— " —

11 halvmeter 29 cm.	„	4.40	pr. tylvt
— „ —	27	„	3.90	— „ —
— „ —	25	„	3.40	— „ —
— „ —	23	„	2.90	— „ —
— „ —	21	„	2.40	— „ —
— „ —	19	„	2.00	— „ —
— „ —	17	„	1.80	— „ —
Sams	16	„	1.80	— „ —
— „ —	15	„	1.60	— „ —
— „ —	13	„	1.40	— „ —
— „ —	top	1.10	— „ —

med 10 øre tillæg for hver overskytende 1/2-meter.
 Forsaavidt sag anvendes, betales et tillæg av kr. 0.20 pr. tylvt.
 For haandlunning til vinterkjøring:

15 cm. og under	kr. 0.50	pr. tylvt.
16 — „ — over	1.00	— „ —

For rending og lunning samt for resleiiing fastsættes prisen i hvert enkelt tilfælde ved forhandling mellem vedkommende arbeider og formand.

Ved lunning skal kun brukes hake.

De her opførte hugstpriser er at betragte som grundpriser, og er det forutsætningen, at der gives et passende tillæg for styg skog og stygt lände samt for langt bortliggende steder, saaledes at arbeiderne ikke tjener daarligere paa saadan hugst.

For brøtningsarbeide betales en dagløn av kr. 4.00.

Opgjør utbetales hver 14. dag; men har arbeiderne adgang til at faa utbetalt et forskud i de uker, hvor ikke oppgjør finder sted.

Ved oppgjør skal hver arbeider faa utlevert en specificert lønningsseddel.

Samtlige arbeidere optar arbeidet mandag den 23. januar 1911.

Denne overenskomst er gjældende til 14. oktober 1912 og fremdeles videre 1 aar ad gangen, forsaavidt den ikke senest inden 1 maaned før nævnte dato opsies fra en av parterne.

Forhandlernes forslag behandledes i møte i foreningen lørdag den 21. januar og vedtoges imot 1 stemme.

Naar denne streik fik en saa heldig avslutning efter saa kort tids forløp, saa skyldes det ikke mindst den begeistring og intensitet, som blev lagt for dagen saavel fra de streikende som fra bladet „Fremtiden“ og organisationen i Buskerud. Paa den maate lykkedes det at holde streikbryterne borte eller faa de, der var kommet dit, til at reise igjen.

Kristiania seildugsfabrik.

I slutten av september opsa arbeiderne den med fabrikken i 1907 oprettede overenskomst til utløp 31. decbr. 1910.

Den 30. november optoges forhandling mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen, hvilke forhandlinger fortsattes med kortere og

længere avbrytelser til 6. januar, da man blev enig om et forslag, som forelagdes og vedtoges av arbeiderne paa møte den 8. januar.

Timelønnen, der før var fra 30 til 45 øre pr. time, er efter den nye tarif 33 til 46 øre. Paa akkordarbeidet opnaaddes ca. 10 pct. tillæg.

Overenskomsten, der omfatter samtlige mandlige arbeidere ved fabrikken, ialt 110, varer til 1. januar 1915.

Som forhandlere deltok for arbeidsgiverforeningen ingeniør W. R. Pihl og ingeniør N. Th. Swensen og for arbeidsmandsforbundet J. Bjerkman og Rich. Hansen. For fabrikken møtte direktør Arnestad og ingeniør Hansen og for arbeiderne Joh. Johnsen og Olai Hammerstad.

Slemmestad cementfabrik.

Da Slemmestad sementfabrik var gjenopbygget efter branden i 1909, viste det sig, at den overenskomst, som var opprettet 6. mars 1908, ikke lenger passet for de nye forhold og derfor maatte revideres. Med godkjendelse av sekretariatet opsa derfor forbundet overenskomsten til utløp 6. mars 1911.

I begyndelsen av januar tilbød fabrikkens direktør forhandlinger om ny overenskomst og i løpet av januar blev der avholdt endel møter mellem direktøren, generalkonsul Boy og bestyrer Tischbein for fabrikken og formanden i Slemmestad arbeiderforening Anders Smedsrud, Böhmer og Olaisen for arbeiderne samt forbundets formand, Rich. Hansen.

Den 23. januar var forhandlingerne tilendebragt og enighet opnaadd. Overenskomsten, der underskrevet samme dag, indeholder betydlige lønsforhøielser for arbeiderne. Saaledes blev mindstelønnen for almindelig dagarbeide forhøiet fra 30 til 33 øre og fra 1. januar 191 3til 35 øre, samtidig blev aldersgrensen for opnaaelse av mindstelønnen nedsat fra 20 til 19 aar. Ved fullermøllerne enedes man om at indføre 8 timers skift; der var før 12 timer. Motorpasserne, der før hadde 12 timer, fik sin arbeidstid forkortet til 10 timer; desuten fik endel andre arbeidslag arbeidstiden forkortet med en time daglig.

Overenskomsten omfatter ca. 200 mand og varer til 6. februar 1915.

Sundlökkens smelteverk.

Sundlökkens smelteverk blev nedlagt i 1908. I den tid verket var i drift hadde forbundets avdeling paa stedet faat opprettet en fordelagtig overenskomst. Denne overenskomst var ikke opsagt og da et nyt selskap sommeren 1910 optok driften, var man i tvil om hvorvidt overenskomsten fremdeles skulde gjælde. Det viste sig imidlertid at verket ikke betalte efter den tidligere overenskomst, hvorfor foreningen søkte om forbundets og landsorganisationens godkjendelse til at reise krav om lønsforhøielse og tariffmæssige vilkaar.

I oktober indledet vor avdeling ved Sundlökken forhandling med verkets direktion derved at den oversendte den av foreningen utar-

beidede tarif. Herpaa fik de en maaned tid bakefter svar, som gik ut paa, at tariffen i det store og hele kunde vedtages av selskapet med undtagelse av nogle faa punkter.

Da foreningen imidlertid ikke kunde gaa med paa de av selskapet foreslaaede forandringer, kom det til en mundtlig forhandling, under hvilken enighet opnaades.

Overenskomsten, der bl. a. indeholder bestemmelser om sommerferie for samtlige arbeidere, gjælder til 31. mars 1912.

Broarbeiderne paa Nedre Eker.

I februar maaned fremsatte arbeiderne ved den nye bro i Mjøndalen krav paa lønsforhøielse. Ved brobygningen var beskjæftiget ca. 60 mand, hvilke tilhørte Nedre Ekers fagforening.

Forhandling blev optat mellem amtsingeniør K. Bugge og fagforeningens formand Reinhard Olsen. Forhandlingerne førte til oprettelse av overenskomst, der gjælder til broen ér færdigbygget.

Overenskomsten indeholder følgende lønssatser:

Tømmermænd	kr. 5.00 pr. dag.
Smede	" 5.00 " "
Murerformænd	" 5.00 " "
Graastensmurere, opslagere og formænd	" 4.50 " "
Almindelige dagarbeidere	" 4.00 " "

Gjennemgaaende opnaades 50 øres lønsforhøielse pr. dag.

Angrep paa foreningsretten ved Hunton bruk, Gjøvik.

Hunton bruk foretok i mars maaned et usedvanligt grovt angrep paa foreningsretten, der holdt paa at foraarsake konflikt.

Sakens historie er følgende:

Bruket bestaar av papfabrik og trædreieri. Papfabrikken nedbrændte ifjor høst og den nye fabrikk var i mars maaned omtrent færdig. En stor del av de gamle arbeidere hadde beskjæftigelse med fabrikkens opbygning.

Arbeiderne ved bruket hadde ifjor vaares organisert sig i tilslutning til vort forbund, og bruket var formodentlig bange for, at der snart vilde foreligge lønskrav. For at foregripe dette og mulig hindre arbeidernes organisation i sin fortsatte virksomhet fandt bruket paa at forelægge de gamle papfabrikarbeidere enkeltmandskontrakter.

Disse kontrakter indeholdt foruten lønsnedslag ogsaa bestemmelse om 3 maaneders opsigelsestid samt følgende passus:

N. N. forpligter sig til ikke at være medlem av nogen fagforening eller støtte nogen saadan saalænge han er i aktieselskapet Hunton bruks tjeneste.

Da arbeiderne selvfølgelig negtet at underskrive en saadan slavekontrakt, blev foreløbig 14 mand opsagt.

Saken blev rapportert til forbundet og i den anledning reiste Andr. Juell derop for at søke opnaadd en ordning.

Ved forhandlingen med bruket viste det sig imidlertid umulig at opnaa enighet, da bruket var uvillig at anerkjende organisationsretten.

De øvrige arbeidere besluttet derfor enstemmig at gjøre fælles sak med de opsagte og med forbundets godkjendelse opsa disse sine pladse lørdag 18. mars.

Bruket hadde allerede begyndt at avertere efter nye arbeidere, men da der straks blev erklæret streik kom der en strek i regningen.

At de øvrige arbeidere gjorde fælles sak kom vistnok rent overraskende paa bruket og var ikke tat med i beregningen.

Denne enige optræde belærte straks bruket om, at det ikke længer lot sig gjøre at negte arbeiderne organisationsretten. Og bruket kom hurtig til det resultat, at det var heldigst at faa saken ordnet i mindelighet.

Allerede den 21. mars — 3 dage efter arbeidernes opsigelse — meddelte bruket, at det var villig til at anerkjende organisationsretten, og efter endel forhandling blev følgende overenskomst indgaaet den 23. mars:

Overenskomst mellem aktieselskapet Hunton bruk og brukets organiserte arbeidere.

1. Bruket anerkjender arbeidernes organisationsret og frafalder det reiste krav om enkeltmandskontrakter.
2. Forhandling angaaende løns- og arbeidsvilkaar optages mandag 27. ds. mellem bruket og arbeidernes fagforeningsutvalg. Saalænge forhandlingerne paagaar forpligter bruket sig til ikke at avertere efter eller indta arbeidere til fortrængsel for brukets nuværende arbeidere.
3. De av parterne foretagne opsigelser tages tilbake og nogen ny opsigelse maa ikke ske fra nogen av siderne, saalænge forhandlinger paagaar. Ved papfabrikkens igangsættelse er de gamle papfabrikarbeidere fortrinsvis berettiget til at faa arbeide i papfabrikken.

Som man vil se vandt arbeiderne, takket vare sin enige optræden, en smuk seier. Foruten hel og fuld anerkjendelse av organisationsretten ogsaa at der skulde oprettes tarif ved bruket.

I henhold til punkt 2 i overenskomsten optoges forhandling mellem bruket og fagforeningen. Ved disse forhandlinger opnaades enighet om en tarif, der vedtoges av begge parter.

Den nye tarif betegner paa flere punkter en betydelig fordel for arbeiderne.

Saaledes erholder slipere, papmaskinarbeidere og pressere sin akkordsats ubeskaaret og slipper at betale ekstrahjælp, hvad de før maatte. Derved vil de kunne kontrollere sin fortjeneste. Foruten dette erholdt de en garantert mindsteløn av kr. 3.25 pr. skift. Denne bestemmelse har stor betydning, særlig under vandmangel.

For fyrbøtere fastsattes kr. 3.50 pr. skift à 8 timer, før 12 timers skift.

De øvrige arbeidere i papfabrikken erholdt fra 6—11 % paalæg paa akkordsatserne.

I trædreieriet opnaaddes en ukentlig forkortelse av arbeidstiden med 3 timer — fra 60 til 57 timer.

Arbeidet utføres efter en meget spesifisert akkordtabel. Paa de fleste satser opnaaddes paalæg, dette varierer fra 3½ til 100 %. Likeledes opnaaddes en timeløn av 30 øre for arbeide utenfor akkord. Før betales fra 20—25 øre.

Tariffen gjelder i 3 aar til 1. april 1914.

Den indvundne merfortjeneste kan vanskelig utregnes nøiagtig, da den tildels er avhengig av produktionen; men den vil mindst andra til 5 500 kroner pr. aar. Hertil kommer at arbeidstiden er forkortet med 16 380 timer pr. aar.

Tømmerdelerne ved Stenberg.

Ved Stenberg lænse paa Nedre Eker er der et arbeidslag, som kaldes tømmerdelerne. De er beskjeftiget med at bringe tømmerflaaterne fra lænsen til de forskjellige bruk. Dette lag paa 36 mand stiftede i 1910 sin fagforening i tilslutning til vort forbund og efter indhentet godkjendelse fra forretningsutvalget og sekretariatet indsendte de i februar et forslag til lønstarif, hvori de tidligere priser forlangtes forhøiet.

Forhandling blev optat og resulterte i at der er opprettet overenskomst gjældende i 3 aar fra 8. mars.

Overenskomsten indeholder forhøielse av baade dagløn- og akkord-satser, som vil bringe arbeiderne en merfortjeneste av ca. 130 kr. pr. aar pr. mand. De nye daglønssatser varierer fra kr. 4.50 til kr. 5.50 pr. dag.

Dette arbeide foregaar kun i sommerhalvaaret.

Murarbeiderne i Sarpsborg

opsa i januar den siden 1909 bestaaende overenskomst med de der-værende mestre, samtidig opsa murerne sin overenskomst. Forhandlingerne blev i betids optat mellem murerne og mestrene og enighet opnaaddes før overenskomstens utløp. For murarbeidernes vedkommende undlot imidlertid mestrene at forhandle, hvorfor disse saa sig nødt til at nedlegge arbeidet fra 1. mai.

Streiken blev dog ikke av nogen lang varighet, idet der nu kom fart i forhandlingerne. Allerede den 4. mai var man enige om ny overenskomst og arbeidet gjenoptoges.

Arbeiderne fik sin timeløn forhøiet fra 50 til 55 øre for indenbys arbeide og fra 55 til 58 for utenbys arbeide.

Murarbeiderne i Stavanger.

Ogsaa i Stavanger løp murerne og murarbeidernes overenskomst ut den 1. mai. Her var det mestrene, som hadde opsagt tariffen, vistnok i den hensigt at faa reducert arbeidspriserne. Dette gik imidlertid ikke. Murerne, der før hadde en timeløn av 65 øre, for-

langte at beholde samme og murarbeiderne, der før var betalt med 50 øre pr. time, forlangte en forhøielse av 5 øre. Da der ved forhandlingerne i Stavanger ikke opnaaddes nogen enighet, blev saken oversendt arbeidsgiverforeningen, eftersom murmestrene i Stavanger formentes at tilhøre denne organisation, da de var indmeldt i Murmestrenes landsforening.

Forhandling blev derefter optat mellem arbeidsgiverforeningen og sekretariatet. Som forhandlere for sekretariatet møtte Sethil og Ormestad. Dette var den 3. mai, arbeidet var da allerede nedlagt 2 dage i forveien.

Disse forhandlinger blev dog straks avbrutt uten at enighet var opnaadd og konflikten gik sin gang. Imidlertid blev forhandlingerne atter optat i Stavanger mellom parterne, og her lykkedes det at opnaa enighet med 5 mestre, hvilke alle har underskrevet enkeltvis. Omtrent samtlige arbeidere fik sysselsættelse straks, idet disse mestre har omtrent alt arbeide av betydning i Stavanger. Timelønnen for murarbeiderne er i den nye overenskomst fastsat til 50 øre indtil 1. mai 1912, fra den tid og indtil 1 mai 1913 53 øre og efter den tid 55 øre pr. time. Arbeidstiden er fastsat til 54 timer ukentlig, for overtidsarbeide 25 % tillæg for de 2 første timer i ukens 5 første virkedage, 50 % for natarbeide og 100 % for søn- og helligdagsarbeide.

Fra de øvrige mestre i Stavanger blev der gjort forsøk paa at boykotte for materialer de mestre, der hadde underskrevet overenskomsten. Boykotten hadde imidlertid ikke den forønskede virkning og hævedes som resultatløs.

Arbeidet hos de 5 mestre, som hadde underskrevet, optoges den 6. mai.

For de mestres vedkommende, der fremdeles stod i arbeidsgiverforeningen, fik saken først sin avslutning 23. august, da saken blev trukket ind i forhandlingerne om lockoutens avslutning.

For murarbeidernes vedkommende blev den forrige tarif prolongert i 3 aar til 1. mai 1914 med den forandring at timelønnen 1. mai 1912 forhøies til 53 øre og 1. mai 1913 til 55 øre og overtidsprocenter 50 % paa hverdage og 100 % paa søn- og helligdage. Overtidsarbeide paa nybygning, som ikke maa overstige 2 timer pr. dag, betales med 25 % tillæg.

Angaaende konflikten avslutning vedtoges:

Den av mestrene i Stavanger iverksatte materialboykot overfor de murmestre som allerede har opprettet overenskomster, ophæves. Samtlige murer og murarbeidere gaar tilbake til sine tidligere mestre forsaavidt disse har beskjeftigelse for dem. Dog maa arbeiderne ha lovlig opsigelsesfrist hos sine nuværende mestre.

Smørfabrikarbeiderne

hos O. Mustad & søn, Lysaker, fik ifjor forretningsutvalgets godkjendelse til at opsi den i 1908 opprettede overenskomst til utløp 4. januar iaar.

Forhandlingerne mellem vor afdeling i Lysaker og fabrikkens bestyrer trak imidlertid i langdrag og først den 18. april blev man enig om ny overenskomst, efterat forbundets formand hadde hat endel forhandlinger med hr. Mustad.

Ved den nye overenskomst har de mandlige smørarbeidere opnaadd en lønsforhøielse av 4 øre pr. time, salterne 6 øre pr. time, de øvrige arbeidere 2 øre pr. time. Lønsforhøielsen regnes fra aarets begyndelse, saaledes at arbeiderne faar sig efterbetalt tillægget fra den tid. En væsentlig forbedring i arbeidsvilkaarene har arbeiderne opnaadd ved at de nu kan gaa hjem kl. 5, naar arbeidet er færdig for dagen, mens de før var nødt til at være paa fabrikken til arbeidstidens slutning kl. 6.

For mænd blev begynderlønnen sat til 30 øre pr. time, efter 3 maaneder 35 øre, og efter 6 maaneder 60 øre. Salterne 42 øre og fyrbøterne 35 øre pr. time.

Kvinder begynderløn 20 øre pr. time, efter 6 maaneder 25 øre.

For kassespikring betales de hittil gjældende satser (2½ øre pr. kasse) undtagen for kasser nr. 10 og 11. der betales med 7 øre pr. kasse.

For overtidarbeide 25, 50 og 100 % tillæg.

Overenskomsten gjælder til 18. april 1914 med 3 maaneders opsigelse.

Salsbrukets træsliperi

er Norges nordligste bedrift i den branche. Her har tidligere alt arbeide været utført paa dagløn, men brukets eier har længe været av den mening, at der vilde kunne produceres mere, ifald arbeiderne fik akkord.

Allerede sommeren 1909 fremkom bruket med forslag om at indføre akkord. og forhandlinger herom optoges i Kristiania mellem organisationerne. Man enedes ogsaa under disse forhandlinger om et forslag til akkordtarif, som imidlertid blev forkastet av arbeiderne.

Siden er alt gaat i den gamle gjænge, paa dagløn.

I vinter kom spørsmaalet atter op, ogsaa denne gang efter paa-krav fra arbeidsgiveren. Forhandlingerne blev atter optat og enighet om akkordtarif opnaaddes.

Denne gang blev forhandlerens forslag, som ogsaa i enkelte punkter var fordelagtigere for arbeiderne, vedtat av disse med et par ændringer, hvorom der senere er opnaadd enighet.

Under forudsætning av at den beregnede produktion kan naaes, vil arbeiderne ved den nye tarif tjene ca. 10 % mer end tidligere, likesom de faa, der endnu kommer til at arbeide for dagløn, har faat denne forhøiet.

Overenskomsten traadte i kraft 1. mai og fik samme utløpstid som de øvrige sliperioverenskomster og blev saaledes optat til revision sammen med disse under papir og træmasseforhandlingerne,

Hiterdals lænse.

Ved de 2 lænses — Tinelvlænsen og Hæglænsen — har forholdet før om aarene været, at arbeidet om vaaren er blit bortsat ved licitation, saaledes at det for fællesflotningen mest fordelagtige tilbud er blit antat. Arbeiderne har imidlertid faat sin forening og ivinter ansøkte foreningen om forbundets godkjendelse til organisationsmessig at forlange en lønstarif.

Det vanlige licitationsmøte blev imidlertid avholdt 5. april. Paa licitationsmøtet fremla Sethil foreningens tarifforslag og anmodet om forhandling paa grundlag av dette. Hertil svarte ingeniøren, at hvis der ikke fremkom antagelig tilbud, fik det bli tømmerdirektionens sak, hvad der videre skulde gjøres.

Lænsarbeidernes forening forlangte prisen fastsat pr. tylvt, mens direktionen holdt paa at prisen skulde fastsættes pr. load.

Ved licitationen gjorde to uorganiserte arbeidere tilbud for Hæglænsen. Prisen var ifjor 19 øre pr. load. De forlangte nu 22 øre og dette tilbud blev antat. For Tinelvlænsen blev derimot intet tilbud git.

Hiterdals lænsarbeiderforening gik derpaa med forbundets godkjendelse til at blokere lænserne, og agitationen blev igangsat i distriktet for at hindre tilgang av arbeidskraft.

I slutningen av april blev forhandling optat mellem direktionen og det stedlige styre paa Notodden og man enedes om en overenskomst omfattende baade Tinelvlænsen og Hæglænsen, jældende til 1. oktober 1913.

For skilling, klubning og flaatelægning blev Tinelvlænsen fastsat 26 øre pr. load og for Hæglænsen 23 øre pr. load.

Man opnaaddes altsaa 1 øre mere end tilbudet ved licitationen. Desuten blev git garanti for at loadindholdet pr. opfløtet tylvt skulde være mindst 1.8 load pr. tylvt for Tinelvlænsen og 2.0 load pr. tylvt for Hæglænsen.

For dagarbeide fastsattes 4 kroner pr. dag og gjælder dette ogsaa som mindsteløn for akkordarbeidet. Overtidsarbeide betales med 50 pct. tillæg.

Foreningens medlemmer erholdt desuten fortrinsret til forefaldende arbeide ved reparation av lænserne samt bestemmelser for landrenskning m. v.

Murarbeiderne i Skien.

Den 1. mai blev arbeidet nedlagt av saavel murerne som murarbeiderne, da forhandling om ny overenskomst ikke hadde ført til noget resultat, efterat den gamle overenskomst var blit opsagt fra arbeidernes side. Efter 8 dages arbeidsstans opnaaddes enighet for murerens vedkommende, idet de fik sin timeløn forhøiet fra 60 til 65 øre pr. time, foruten endel forbedringer med hensyn til betalingen for overtid og utenbys arbeide.

Overenskomsten skulde gjælde til 1. mai 1914. Forutsætningen var at enighet ogsaa opnaaddes for murarbeidernes vedkommende.

For disse kunde imidlertid ikke forhandling komme istand før Sethil den 13. mai kom derbort og den 15. opnaaddes enighet om overenskomst mellem mesterforeningen og murarbeidernes forening, gjældende til 1. mai 1914.

Den ukentlige arbeidstid fastsattes til 57 timer. For overtidsarbeide 50 % rillæg og for søn- og helligdagsarbeide 100 % tillæg.

Timelønnen, der før var 45 øre forhøiedes til 50 øre, stigende til 53 øre 1. mai 1912 og til 55 øre, 1. mai 1913. Samme løn for alt murerhaandlangerarbeide. For utenbys arbeide, hvor natophold nødvendiggjøres, 10 øres tillæg pr. time, og for arbeide utenfor byen, hvor der reises frem og tilbake paa dagen, fri reise og betaling for reisetiden.

Arbeidet gjenoptoges 16. mai.

Arbeidsstansningen omfattet 24 murarbeidere.

Bryggeriarbeiderne i Trondhjem.

Ved E. C. Dahls bryggeri, Aktiebryggeriet og Trondhjems bryggeri, blev overenskomsten av arbeiderne opsagt til utløp 1. april dette aar. De første forhandlinger mellem parterne førte imidlertid ikke til enighet under opsigelsesfristen og forhandlingerne blev sluttelig henlagt til Kristiania til forhandling mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen. Parterne blev enige om at overenskomsten skulde gjælde fra 1. april og arbeidet blev fortsat utover tariffens utløpstid. Forhandlingerne optoges i Kristiania 2. mai og fortsatte den 3., da forhandlerne enedes om et forslag til overenskomst. Forslaget er siden vedtat av parterne.

Mindstelønnen for mænd over 19 aar, som ikke før har været i bryggeriarbeide fastsattes til 18 kroner pr. uke, efter 6 maaneders tjenestetid 19 kroner pr. uke og efter 1 aars tjeneste kroner 20,50 pr. uke.

Mindsteløn for øl- og bruskbjørere 20 kroner pr. uke, som efter 6 maaneders tjenestetid forhøies til 22 kroner pr. uke plus 1 % av indgaaede beløp.

Mindsteløn for kvinder 10 kroner pr. uke, efter 6 maaneders tjenestetid 12 kroner pr. uke.

Fra 1. januar 1914 forhøies lønningssatserne med 1 krone pr. uke.

Den ordinære arbeidstid er 57 timer pr. uke. Der sker intet avtræk for helligdage.

Overtidsarbeide betales de 3 første timer med 45 øre pr. time for mænd og 25 øre pr. time for kvinder.

For overtidsarbeide utover denne tid samt for søn- og helligdagsarbeide henholdsvis 55 og 28 øre pr. time.

Overenskomsten gjælder til 1. april 1916.

For de nuværende bryggeriarbeidere vil det bli en lønsforhøielse straks med kr. 2,50 pr. uke og 1 kronas stigning 1. januar 1914, og for ølkjøerne 4 kroner pr. uke straks og 1 krone 1. januar 1914.

Margarinfabrikken „Arild“, Trondhjem.

Den gjældende overenskomst blev av arbeiderne opsagt til utløp 1. mai d. a. Forhandling for „Arild“ blev i Kristiania optat i forbindelse med forhandlingerne for bryggerierne, men saalænge ikke tariffen var endelig vedtat for bryggerierne blev det ikke til nogen endelig avslutning for „Arild“. Siden er imidlertid ogsaa tarif opprettet for „Arild“, væsentlig paa grundlag av overenskomsten for bryggerierne.

Efter den gamle tarifs satser var de fleste av arbeiderne nu paa 19 kroner pr. uke. Efter den nye overenskomst vil de komme paa kr. 20,50 pr. uke, der 1. januar 1914 stiger til kr. 21,50 pr. uke.

Der sker intet avtræk for helligdage, likesom arbeiderne har en del gamle rettigheter, saasom sommerferie, $\frac{1}{2}$ kg. smør pr. uke osv. Overenskomsten gjælder til 1. mai 1916.

Sjaastad bruk, Lier.

Dette bruk eies av A/S Børresen og ved bruket beskæftiges væsentlig om sommeren de samme folk som arbeider i skogene om vinteren. Naar skogsarbeiderne ved sin streik nytaarstider hadde faat gjennomført tarif for skogsarbeidet, fandt Børresen, at det ogsaa var bedst at faa tarif for sagbruket og henvendte sig i den anledning til Lier skogsarbeiderforening med anmodning om forhandling. Saadan blev ogsaa optat og der opnaaddes enighet om tarif gjældende til 14. januar 1913. Overenskomsten er en akkordtarif uten andre særbestemmelser end at arbeiderne skal ha fri 1. mai, at de skal erholde 6 favne fri ved samt at der ved bruket skal holdes et opvarmet værelse, hvor arbeiderne nyder sine maaltider.

Overenskomst for Notoddens og Vestfjorddalens anlægsarbeide.

Den i 1908 mellem forbundet og Rjukan-selskaperne indgaaede overenskomst utløp iaar den 30. juni uten forutgaaende opsigelse. Da der fremdeles er utsigter til anlægsarbeide i mange aar fremover idet utbygningen av Rjukan II kun saavidt, er begyndt, kom spørsmålet op om opprettelse av ny overenskomst og foreningerne paa Notodden og i Vestfjorddalen gik igang med utarbeidelse av forslag til ny overenskomst. Efterat saken var behandlet av forretningsutvalget og sekretariatet blev den 21. juni sendt selskaperne følgende skrivelse:

Til
aktieselskapet Rjukanfos, Rjukan salpeterverk m. fl.
Sommergaten 13.

Som bekjendt utløper den sidste i denne maaned uten forutgaaende varsel den mellem selskaperne og Norsk arbeidsmandsforbund gjældende overenskomst for anlægsarbeide etc. Saavidt vi kan forstaa er der utsigt til, at der endnu i mange aar vil bli fortsat med

utbygningerne av selskapernes vandfald i Telemarken, og vi anser det for at være greiest for begge parter, at løns- og arbeidsforhold er fastsat ved overenskomst, og tillater os derfor vedlagt at oversende forslag til ny overenskomst, idet vi vil anmode om, at forhandling kan optages inden utgangen av indeværende maaned.

Det er her flere aktieselskaper, det gjælder; men vi gaar ut fra, at selskaperne sig imellem træffer en ordning om paa hvilken maate forhandlingerne blir at føre fra selskapernes side. I tilfælde forhandling, og denne blir at føre her i Kristiania, vil vi være taknemmelig for at faa meddelelse om tiden saavidt rummelig, at vi kan faa indkaldt repræsentanter for arbeiderne.

Deres ærede svar paa denne vor henvendelse imøtesees.

Ærbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund
Gunnar Sethil.

Den 26. juni mottok forbundet fra selskaperne følgende svar:

Kristiania den 26. juni 1911.
Til
Norsk arbeidsmandsforbund,
hr. Gunnar Sethil,
Kristiania.

I besiddelse av Deres ærede skrivelse av 21. ds. tillater vi os at meddele, at der intet er bestemt om den videre utbygning av vore selskapers vandfald eller fabrikker i Telemarken.

Vi er imidlertid villige til at opta forhandlinger med arbeidsmandsforbundet i anledning av overenskomsternes utløp med de gamle overenskomster som grundlag, idet vi dog — forsaauidt angaar det i disse indeholdte lønssatser — kommer til at maatte fordre nogen reduktion av de satser, som overstiger de motsvarende lønssatser ellers i landet betydelig grad.

Forhandlingerne kan føres enten her i Kristiania eller paa Saaheim efter nærmere overenskomst.

Ærbødigst
for aktieselskapet Rjukan salpeterverk
Per Rygh.
For aktieselskapet Rjukanfos
Per Rygh.

I de følgende dage blev der mellem forbundet og selskaperne konferert om tiden for forhandlingernes optagelse og skulde der fra selskaperne gives svar herpaa.

Den 30. juni mottok forbundet følgende skrivelse:

Kristiania den 30. juni 1911.
Til
Norsk arbeidsmandsforbund,
Kristiania.

Under henvisning til vor tidligere skrivelse om optagelse av forhandlinger tillater vi os at meddele, at disse forhandlinger fra vor side vil bli ført av Norsk arbeidsgiverforening, og vi tillater os derfor at bede Dem ordne med denne forening det fornødne vedkommende disse forhandlingens optagelse.

Ærbødigst
Aktieselskapet Rjukan salpeterverk
Per Rygh. A. Kloumann.

Fra arbeidsgiverforeningen blev gjort henvendelse til sekretariatet om at forhandlingerne allerede fra først av blev overtat av hovedorganisationerne, da det her gjælder flere forbund. Der var saaledes nævnt Arbeidsmandsforbundet, Murerforbundet og Træarbeiderforbundet. Fra sekretariatet blev svart, at for murerne og murarbeiderne var indgaat overenskomst gjældende for 1 aar, saaledes at forhandlingerne kun kunde komme til at omfatte anlægsarbeiderne og træarbeiderne.

Det første forhandlingsmøte avholdtes 26. juli. I dette deltok O. Lian for sekretariatet og Bjercke for arbeidsgiverforeningens centralstyre. Det blev her fra arbeidsgiverne fremholdt, at det var ikke tanken at omstyrte den med murerne og murarbeiderne indgaaede overenskomst, men der maatte forhandles om en ny, som skulde avløse den gjældende, naar denne utløp.

Imidlertid blev baade Lian og Bjerke optat med mæglingen angaaende lockouten, saaledes at forhandlingerne kom til at føres av J. Borgen for sekretariatet og Aksel Amundsen for centralsyret. For Arbeidsmandsforbundet deltok Sethil og for Træarbeiderforbundet Pettersen. Som selskapernes repræsentanter deltok i forhandlingerne ingeniøerne Kittelsen og Gregussen Vogter og for anlægsarbeiderne møtte Steinmoen, Oskar Hansen, L. Kjeldstadli, Sundstad og Eikefjord.

Under forhandlingerne frafalt arbeidsgiverne kravet om forhandling for murerne og murarbeiderne. Deirmot blev der reist krav om at faa oprettet overenskomst for salpeterfabrikken, naar denne kom i drift og der blev tilbudt den tarif, som er gjældende for salpeterfabrikken paa Notodden.

De akkordsatser, som er tarifmæssig fastsat paa Notodden. vilde imidlertid ikke passe for Saaheim, hvorfor det blev avtalt, at forhandlinger om akkordtarif skulde optages, naar fabrikken kom i drift. Indtil dette kunne ske blev arbeidet at utføre paa timeløn eller i tilfælde akkord kunde timelønnen være garantert. Timelønnen for dagarbeiderne er paa Notodden 40 øre og for arbeiderne inde i fabrikken 42 til 52 øre pr. time. For Saaheims vedkommende skulde kjedel-

og kompressorpasserne fra 1. april 1913 faa et tillæg av 5 kroner pr. maaned og de øvrige arbeidere 2 øres tillæg pr. time.

Arbeidstiden for skiftarbeiderne 8 timer pr. skift og for dagarbeiderne 57 og 59 timer pr. uke.

For anlægsarbeiderne enedes man om følgende satser som mindsteløn i akkord:

	Øre pr. time.
For tunelarbeide	45
„ taarnstensætning og dikking	40
„ graastensmuring og betongstøpning.	40
„ fjeldarbeide	40
„ for jordarbeide av enhver art.	40
„ løs- og sjauerarbeide av enhver art, hjelpearbeidere ved de ovenfor nævnte arbeider, lastning, losning, transport o. l.	38
Som mindsteløn ved dagarbeide fastsattes følgende satser:	
Cementpudsning	65
Borsmede	57
Tunnelarbeide	52
Taarnstensætning og dikking	52
Graastensmuring og betongstøpning	52
Fjeldarbeide	50
Jordarbeide av enhver art	47
Løs- og sjauerarbeide av enhver art	45

Desuten blev vedtat forskjellige forbedringer i den gamle overenskomsts bestemmelser forøvrig.

Overenskomsten saavel for anlægsarbeiderne som for fabrikken var sat til 1. april 1916.

Ved avstemning av anlægsarbeiderne blev overenskomsten vedtat baade paa Notodden og i Vestfjorddalen. Overenskomsten for salpeterfabrikken vilde de derimot ikke vedta, da de ansaa denne som sig uvedkommende.

Ved avstemningen blev overenskomsterne for træarbeiderne forkastet. Da de derpaa ogsaa gik til arbeidsnedleggelse, saa det en tid ut til at alle selskapernes arbeidere skulde komme ut i konflikt. Der blev optat nye forhandlinger for træarbeiderne og disse forhandlinger kom ogsaa til at omfatte jern- og metalarbeiderne. Tilbudet for træarbeiderne, som fra først av var 60 øre, stigende til 62½ i 1913 blev forandret til 62½ øre straks. Likeledes førte forhandlingerne til forslag til overenskomst for jern- og metalarbeiderne.

For at lette den endelige avgjørelse og hittøre en avslutning, vedtok vort forbund overenskomsten for fabrikkernes driftsmandskaper, idet vi gik ut fra, at overenskomsten for de øvrige grupper vilde bli vedtat. Overenskomsten blev ogsaa vedtat av jern- og metalarbeiderne, men træarbeiderne vilde fremdeles ikke godkjende overenskomsten. Ved fornyet behandling, hvor landsorganisationens formand Lian var tilstede, blev overenskomsten ogsaa vedtat av træarbeiderne og overenskomsten traadte i kraft 4. oktober.

Tangens dampsg og høvleri, Tistedalen.

En ved dette sagbruk gjældende overenskomst utløp med skuraaret i 1910 og foreningen søkte derfor forbundet om godkjendelse til at fremsætte krav om overenskomst paa vaaren, naar skuren igjen begyndte. Ved forhandling er ogsaa opnaad enighet mellem bruket og arbeiderne om ny overenskomst gjældende til utgangen av 1913. Arbeidstiden er fastsat som før til 59 timer pr. uke. Daglønsatserne er fremdeles lave, kr. 2.50 og kr. 3.00, men omtrent altsammen er overført til akkord og paa akkordsatserne er opnaad 10 à 15 % forhøielse.

Murarbeiderne i Vestfjorddalen.

Den med aktieselskapet Rjukanfos og Rjukan salpeterverk paa den ene side og Norsk arbeidsmandsforbund paa den anden side gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. juni. Samtidig blev ogsaa overenskomsten for murerne opsagt. Timelønnen for murarbeidere var før 63 øre, og murarbeiderne forlangte nu 75 øre timen.

I begyndelsen av april førtes forhandling paa Saaheim mellem representanter for murarbeiderne og ingeniør Gregussen. I disse forhandlinger deltok ogsaa Sethil paa forbundets vegne og man enedes om de øvrige bestemmelser i overenskomsten med undtagelse av timelønnen. Selskaperne tilbød 65 øre, og paa dette standpunkt stod det til 1. juni, da murarbeiderne nedla arbeidet.

Arbeidsstansningen varte imidlertid kun 1 dag, da overenskomst oprettedes. Timelønnen sattes til 73 øre, 50 % tillæg for overtidsarbeide og 100 % for søn- og helligdagsarbeide. Ved akkord er denne fælles og timelønnen garantert. Indtræder arbeidsskøft diktert av arbeidsgiveren paa grund av mangel paa materialer eller redskap og andet arbeide i faget ikke kan anvises, pligter murhaandlangerne midlertidig at overgaa til andet arbeide med uforandret timeløn. Kan dette ikke skaffes, betales arbeiderne fuld løn til 1. lønningdag.

Overenskomsten gjælder fra 1. juni 1911 til 1. juni 1912 med 3 maaneders gjensidig opsigelse.

Murarbeiderne i Odda og Tyssedal.

Ved byggearbeidet av Hardanger elektriske jern- og staalverk kom der isammen en del organiserte arbeidere som murarbeidere og de dannet derfor en murarbeiderforening i tilslutning til forbundet. Da murersvendene ivaar hadde tariffbevægelse indsendte ogsaa murarbeiderne til forbundet forslag til lønstarif.

A. P. Helland fra Bergen, som paa den tid var inde ved Odda, fik av forbundet bemyndigelse til at forsøke en forhandling.

Det lykkedes ogsaa at faa forhandling istand, hvor arbeidsgiverne representertes ved murmester Sørvik, staalverkets drifts-

ingeniør Svanø og entreprenør Pettersen og paa arbeidernes side A. P. Helland sammen med 2 av murarbeidernes forening valgte forhandlere. Man enedes sluttelig om en overenskomst, der underskrevet 20. juni. Overenskomsten traadte i kraft 24. juni og gjælder til 16. mai 1914. Den ukentlige arbeidstid er 57 timer. Timelønnen 65 øre og fra 1. oktober d. a. 70 øre pr. time. Overtidsbetaling fra kl. 6—8 25 % tillæg. Natarbeide, søn- og helligdagsarbeide 100 % tillæg. Ved indtrædende skoft utenom veirforhindringer erholdes timelønnen uindskrænket de 3 første arbeidsdage. Ved indskrænkning av arbeidsstyrken skal den gamle regel (kotyme) fremdeles benyttes med hensyn til de først og sidst indtagne arbeidere. Personlig overenskomst arbeidsgiver og arbeider imellem om høiere løn kan, hvor arbeidets beskaffenhet tilsiger det, tillates.

Grundarbeiderne i Drammen.

I 1907 opprettedes mellem Drammens grundarbeiderforening, Drammens murmesterforening og Drammens tømrer- og bygmesterforening overenskomst gjældende til 1. april 1908 og videre 1 aar ad gangen, hvis den ikke blev opsagt. Overenskomsten var tænkt revidert ifjor, men da der allerede var opnaadd nogle fordele utover overenskomstens satser, blev saken utsat til iaar.

Tidlig paa sommeren blev nyt tariffutkast forelagt for mestrene, men vanskeligheten bestod i at faa disse sammen til forhandling. Imidlertid kom lockouten, og saken blev da midlertidig stillet i bero. Da lockouten var avsluttet, blev kravet om forhandling igjen optat, og da mestrene fremdeles søkte utflugter, blev arbeidet nedlagt mandag 25. september. Der blev nu mere fart i mestrene. Forhandling blev avtalt til onsdag 27. september, og da Sethil i den anledning reiste derbort, opnaaddes enighet om overenskomst gjældende til 1. mai 1913.

Timelønnen, som i den gamle overenskomst var 40 og 45, blev nu forhøiet til 50 og 55 og timelønnen garantert ved akkord. Da forholdene i Drammen er noksaa ensartede, blev akkordpriserne for graastensmuring, gravning og betongstøpning tariffmæssig fastsat.

Arbeidstid 57 timer ukentlig og for overtid 25 % tillæg de første 2 timer og 50 % for den øvrige tid. Søn- og helligdagsarbeide 100 % tillæg.

Overenskomsten er i det hele tat den bedste overenskomst vi har i grundarbeiderfaget.

Evje nikkelverk.

Allerede i august 1910 fik arbeidernes forening ved Evje nikkelverk og grube godkjendt av forbundet og landsorganisationen et forslag til tarif for denne bedrift.

Kravet blev dog av forskjellige grunde ikke fremsat før iaar og førte til endel resultatløse forhandlinger mellem verkets bestyrer og arbeidernes tillidsmænd.

Efter anmodning av foreningen reiste forbundets formand i midten av september til Evje for at forsøke en ordning av forholdene. Der blev nu drevet endel forhandlinger ved selve verket med dettes bestyrer, Henriksen, hvilke forhandlinger fortsattes i Kristiania, hvor der opnaaddes enighet om et tarifforslag, omfattende baade grube- og hyttedriften.

Dette forslag blev saa forelagt arbeiderne og verkets direktion til godkjendelse, blev enstemmig vedtat av arbeiderne, men forkastet av direktionen, som fandt ikke at kunne gaa med paa mindsteløn i akkord.

Da dette krav fra vor side selvfølgelig ikke kunde frafalles, da det jo er det avgjørende for alle grubetariffer, blev ny forhandling optat i Kristiania mellem verkets direktør, admiral Børresen, og Rich. Hansen.

Efter nogen meningsutveksling kom man imidlertid temmelig snart til enighet om paa begge sider at tiltræde det tidligere omfornente tarifforslag, hvorefter overenskomsten underskrevet samme dag.

Overenskomsten er saalydende:

Mellem aktieselskapet Evje nikkelverk, aktieselskapet Kristiansands nikkelraffineringsverk og Norsk arbeidsmandsforbund er dags dato indgaat følgende overenskomst angaaende arbeidsløn og arbeidstid m. v. ved Evje nikkelverks grube samt Kristiansands nikkelraffineringsverks hyttedrift i Evje:

1. Grubearbeide.

	Pr. time.
Minering, fordring, lempning, arbeide paa scheideplanen og transport til scheidehus	kr. 0.35
Passer ved knusemaskine	” 0.40

Grubetømmermænd.

	Pr. time.
Nybegyndere de første 6 maaneder	kr. 0.35
De næste 6 maaneder	” 0.40
Efter den tid (senere)	” 0.45
Takrensning	” 0.50
Scheidning, voksne mænd	” 0.35
Gutter over 16 aar	” 0.18 til 0.25
Kvinder de første 6 maaneder	” 0.22 ¹ / ₂
Kvinder de næste 6 maaneder	” 0.25
Kvinder efter 1 aar	” 0.27 ¹ / ₂
Maskinpassere ved grubebeis	” 0.45
Smede	” 0.50
Almindelig dag- og sjauerarbeide	” 0.35

Taugbanekjøring.

	Pr. time.
Voksne arbeidere	kr. 0.35
Gutter	" 0.30
Smørere ved taugbanen	" 2.75 pr. tur.
Smørere ved taugbanen efter endt tur	" 0.35

2. *Smeltehytten.*

Arbeidere ved smelteovnen 8 timers skift.

	Pr. time.
Paasættere og smeltemestre	kr. 0.48
Indtrillere, vandpasser og slaggekjørere	" 0.45
Reparationsarbeide (10 timers skift)	" 0.35

Garere, akkord som før.

Vante garere (pr. skift)	kr. 6.00
Uøvede garere (pr. skift)	" 4.00
Naar indslag gjøres utenfor akkorden (pr. indslag)	" 1.50
Slaggtrekkere fra garherden (pr. 8 timers skift)	" 2.50

	Pr. time.
Losnings- og lastningsarbeide	kr. 0.40
Almindelig daglønsarbeide	" 0.35

Akkordarbeide skal kunne finde sted i den utstrækning, som be-
driften maatte ønske det. Dog er arbeiderne under enhver akkord
garantert den for arbeidet stipulerte timeløn.

De her opførte lønssatser gjælder ikke arbeidere under 19 aar,
forsaa vidt ikke vedkommende gruppeløn er beregnet paa mindreaarige
og som saadan fastsat i tariffen. Undtagelse herfra kan ogsaa finde
sted for arbeidere, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sygdom
eller vanførhet er nedsat. For disse fastsettes lønnen efter avtale
mellem verket og vedkommende arbeider.

1. mai er almindelig fridag for alle arbeidere.

Opgjørslønning finder sted den 21. og forskudslønning den 6. i
hver maaned.

Overtidsarbeide betales med 50 % tillæg. Søn- og helligdags-
arbeide 75 % tillæg.

Som søn- og helligdagsarbeide regnes tiden fra lørdag aften kl. 6
til søndag eller sidste helligdagsaften kl. 10. Dog betales intet tillæg
for ordinært skiftarbeide.

Tvist om forstaaelsen av denne overenskomst maa ikke medføre
arbeidsstans, men skal avgjøres ved forhandling mellem parterne.
Opnaaes ikke enighet, skal saken avgjøres ved voldgift.

Til voldgiftsretten vælger hver av parterne 2 representanter, og
disse vælger i fællesskap en opmand. Kan enighet om opmanden
ikke opnaaes, blir denne at vælge av sorenskriveren i Sætersdalen.

Denne overenskomst gjælder fra 1. oktober 1911 til 1. april 1916
med 3 maaneders gjensidig forutgaaende opsigelse. Hvis ikke op-
sigelse sker inden 1. januar 1916, gjælder overenskomsten fremdeles
1 aar ad gangen med samme gjensidige opsigelsesfrist.

Kristiania, 23. september 1911.

Direktionen i aktieselskapet Kristiansands nikkelraffineringsverk

J. Børresen. Friman Dahl.

Direktionen i aktieselskapet Evje nikkelverk

J. Børresen. Friman Dahl.

Norsk arbeidsmandsforbund

Rich. Hansen.

Mustads fabrikk, Lysaker.

Ved denne fabrikk har i aarets løp været ført flere forhandlinger,
idet forskjellige grupper til forskjellig tid har ført forhandlinger.

Som andetsteds i beretningen meddelt, gjennomførte smørarbei-
derne paa vaaren overenskomst. En tid efter at overenskomsten i
jernindustrien var opprettet, optok formerne og verkstedarbeiderne krav
om arbeidstidens forkortelse til 55½ time pr. uke og fik dette krav
gjennomført.

Dernæst var det kjørerne og utearbeiderne, som fik godkjendelse
til at fremsætte lønkrav. I længere tid blev forhandlinger ført uten
at enighet opnaades, hvorfor pladsene blev opsagt til utløp mandag
2. oktober. Tirsdag den 3. oktober opnaades endelig enighet om
overenskomst gjældende i 3 aar.

For utearbeidernes vedkommende blev timelønnen fastsat til 35
øre og 36 øre fra 1. januar 1913. De nuværende arbeidere 37 og 38
øre fra 1. januar 1913. Timeløn før 30 øre. Arbeidstiden 55½ time
ukentlig og for overtid 25 % tillæg for de første 2 timer og 50 %
for den øvrige tid.

For kjørekarlene var lønnen før 20 kroner pr. uke for hjemme-
kjørerne og 22 kroner for bykjørerne. Den fastsattes nu til hen-
holdsvis 22 og 24 kroner pr. uke. Desuten ekstrabetaling for endel
nærmere angit ekstraarbeide.

Sluttelig har ogsaa dunkearbeiderne ved smørfabrikken ved for-
handling gjennomført overenskomst gjældende for 3 aar, hvorved de
har faat akkordpriserne fastsat som tarif.

Gasverksarbeiderne i Trondhjem.

Gasverksarbeiderne i Trondhjem fik paa vaaren forretnings-
utvalgets godkjendelse til at opsi den i 1908 opprettede overenskomst
til utløp 1. oktober.

Ved forhandling mellem en av foreningen valgt komite og den kommunale gasverkskomite lykkedes det at opnaa enighet om ny overenskomst, der skal gjælde til 30. juni 1915. Den nye overenskomst indeholder mange forbedringer for arbeiderne. Saaledes er lønnen for dagarbeidere, der i den gamle overenskomst var fastsat til kr. 3.30 pr. dag, forhøiet til kr. 3.60 som mindsteløn, men stigende til kr. 4.00. — Haandverkerne hadde efter den gamle overenskomst kr. 3.70, som nu er forhøiet til kr. 4.20, stigende til kr. 5.00 pr. dag.

Maskinhusarbeiderne hadde før kr. 3.50, nu kr. 4.15.

Retorthusarbeiderne hadde før kr. 4.00 og kr. 3.85 henholdsvis for formænd og arbeidere; er nu sat til henholdsvis kr. 4.40 og kr. 4.20 pr. 8 timers skift.

Formændene ved reparationsavdelingen og rørlægning hadde før dagløn fra kr. 3.50 til kr. 4.50. Disse er nu sat paa aarsløn av 1400 kroner med 2 eller 3 alderstillæg av 100 kroner.

Arbeidstiden er for de, der ikke har 8 timers skift, fastsat i overensstemmelse med, hvad der gjælder for de øvrige kommunale arbeidere.

Tarifopsigelsen i papir-, cellulose- og træmasseindustrien.

Som bekjendt blev der i 1907 ved lockoutens avslutning oprettet overenskomster ved en række papir- og cellulosefabrikker. Disse overenskomster gjaldt til 20. august 1910 og fremdeles videre, ifald de ikke mindst 4 maaneder før nævnte datum hvert aar opsagdes fra en av parterne.

I slutten av 1908 blev der atter konflikt ved endel cellulosefabrikker, hvilket ledet til, at flere bedrifter blev trukket med i forhandlingerne, ialt 7 fabrikker. Det var ogsaa her under lockoutpres at forhandlingerne førtes, men den kom rigtignok ikke til utbrud den gang.

De da oprettede overenskomster besluttedes at gjælde til 20. august 1911, altsaa et aar længer end de i 1907 oprettede. Siden er der ved forhandlinger oprettet flere tariffier for enkelte bedrifter inden samme branche med samme gyldighetstid som de i 1908 oprettede.

Efter konferanse med arbeidsgiverforeningen gik forbundet ifjor med paa at la de overenskomster som utløp i 1910 prolongere til 20. august iaar. Forholdene inden denne industri var nemlig saadanne, at ingen av parterne hadde nogen egentlig lyst til at opsi overenskomsterne. Det samme var for endel ogsaa tilfælde iaar, og fra formanden i cellulosefabrikkernes landssammenslutning, hr. dr. Schibbye, blev der antydnet forslag om at fornye overenskomsterne paa 3 aar uforandret.

Dette forslag lovet forbundets formand at forelægge paa et allerede før berammet delegeretmøte av papir- og cellulosearbeidere, som skulde avholdes i Drammen 4. og 5. mars til opstilling av lønstarif for de bedrifter, hvis tariffier utløp iaar.

Dette blev gjort og møtet gik med paa forslaget under forutsæt-

ning av, at de laveste lønninger, specielt lønnen for dagarbeidere, forhøiedes.

Den 6. mars avholdt cellulosefabrikanterne møte i Kristiania og samme dag avsendte vi efter en mundtlig konferanse med dr. Schibbye følgende skrivelse:

Kristiania, 6. mars 1911.

Til
hr. dr. Schibbye,
Grand hotel.

Bekræfrende vor samtale av idag tillarer vi os at meddele, at repræsentanter fra cellulose- og papirfabrikanterne paa møter i Drammen den 5. ds. besluttet at gaa med paa en fornyelse av samtlige overenskomster paa høist 3 aar under forutsætning av, at der opnaades en forhøielse av de laveste lønninger, specielt lønnen for dagarbeidere.

Forsaaavidd cellulose- og papirfabrikanternes fagsammenslutninger skulde ville gaa med paa en forhandling angaaende de nærmere betingelser for en forlængelse som her nævnt, bør denne helst paabegyndes før tiden for opsigelsen av overenskomsterne utløper. Skulde det mot formodning vise sig, at man ikke inden den tid — 20. april d. a. — blir færdig med forhandlingerne, maatte det kunne la sig gjøre ved fælles avtale at prolongere fristen for opsigelse av overenskomsterne.

Ærbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund
Rich. Hansen.

Siden har følgende skriftveksel fundet sted:

Til
Norsk arbeidsmandsforbund,
Kristiania.

Cellulosefabrikanternes landssammenslutning hadde møte her i Kristiania igaar til drøftelse av spørsmålet om eventuel opsigelse av de pr. 20. august d. a. forfaldne tariffier, og tillater vi os i henhold til derom paa møtet fattet beslutning herved at meddele det ærede arbeidsmandsforbund, at man fra arbeidsgivernes side er villig til at fornye de gjældende tariffier saaledes som de nu lyder paa 4 — fire — aar fra 20. august d. a.

Hvis detre tilbud ikke er akseptert fra arbeidernes side inden 20. april førstk. opsies herved samtlige tariffier.

Ærbødigst
ifølge bemyndigelse for
Cellulosefabrikkernes fagsammenslutning
Frantz J. Melhuus,
sekretær.

Kristiania den 12. april 1911.

Til
Norsk arbeidsmandsforbund,
Folkets hus.

Som det ærede forbund bekjendt utløper tariffene ved en række papirfabrikker den 20. august iaar med eventuel opsigelse inden 20. april.

Desuten utløper tariffene for enkelte andre papirfabrikker senere i dette aar og i begyndelsen av næste aar.

Da vi er bekjendt med indholdet av den skrivelse, som cellulosefabrikkernes fagsammenslutning under 7. mars d. a. har tilstillet det ærede forbund, og da papirfabrikkernes drift er avhengig av celluloseproduksjonen opses herved tariffene for alle de fabrikker, som er medlemmer av „De norske papirfabrikkers fagsammenslutning“, ifald forbundet ikke akcepterer cellulosefabrikkernes fagsammenslutnings tilbud av 7. mars iaar. Fortegnelse over medlemmerne av vor fagsammenslutning vedlægges.

Vor fagsammenslutning har likeledes besluttet at tilby Norsk arbeidsmandsforbund at fornye de gjældende tariffen for papirfabrikkerne, saaledes som de nu lyder, paa 4 — fire — aar fra 20. august dette aar.

Hvis dette tilbud ikke akcepteres opses herfra tariffene ved samtlige bedrifter, der er medlemmer av „De norske papirfabrikkers fagsammenslutning“.

Man maa dog under alle omstændigheter betinge sig, at aksjeselskapet Moss cellulosefabriks lønstarif optages til behandling, for at der heri kan foretages de ændringer, som er paakrævet paa grund av de specielle forhold ved fabrikken.

Ærbødigst
for De norske papirfabrikkers fagsammenslutning
L. Bønness.

Ambrosius Hansen,
sekretær.

Kristiania, 15. april 1911.

Cellulosefabrikkernes fagsammenslutning,
Øvre Slotsgate 12.

Deres skrivelse av 7. mars, hvori tilbydes en fornyelse av celluloseoverenskomsterne paa 4 aar fra 20. august, har vi mottat og forelagt vore avdelinger til uttalelse. Resultatet er, at ingen av disse har git forslaget sin tilslutning, idet de holder sig til den paa representantmøtet i Drammen den 4. mars fattede beslutning, hvilken gik ut paa at opsi overenskomsterne ifald det tilbud, som vi i skrivelse av 6. mars tilsendte Deres hr. formand, blev avvist.

Vi vil med det samme ha tilføiet, at vi ikke kan anse den av den ærede fagsammenslutning indsendte opsigelse for gyldig, al den stund samtlige overenskomster inden celluloseindustrien er indgaat med Norsk arbeidsgiverforening og undertegnet av denne. Dernæst savner ogsigelsen begrundelse, hvad der uttrykkelig paabydes i overenskomsterne. Men da vi selv paa grund av de daarlige lønningsforhold ved en hel række bedrifter og dele av disse har besluttet at opsi overenskomsterne, finder vi at kunne ta opsigelsen til efterretning.

Ærbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund
Rich. Hansen.

Kristiania, 15. april 1911.

De norske papirfabrikanterens forening,
Kirkegaten 6 b.

Deres ærede skrivelse av 12. ds. har vi mottat og bemerket os indholdet.

Vi har været fuldt paa det rene med, at ogsaa papirfabrikkernes overenskomster maatte opses, naar cellulosefabrikkernes hadde opagt sine overenskomster. og var det allerede besluttet at tilskrive Norsk arbeidsgiverforening herom, eftersom det er med denne organisation alle overenskomster i disse industrier er oprettet. Naar imidlertid den ærede fagsammenslutning har opagt overenskomsterne gaar vi ut fra, at dette sker efter samraad med og bemyndigelse fra hovedorganisationen, hvorfor nogen yderligere opsigelse vel maa anses overflødig.

Vi har idag meddelt cellulosefabrikanternes fagsammenslutning, at vi ikke kan akceptere dennes tilbud om en fornyelse paa 4 aar, hvilket ogsaa selvfølgelig gjælder for papirfabrikkernes vedkommende.

Ærbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund
Rich. Hansen.

Endelig mottok vi fra Norsk arbeidsgiverforening en skrivelse av 24. april, hvilken vi, som det vil ses, besvarte 29. s. m.

Kristiania. 24. april 1911.

Norsk arbeidsmandsforbund,
Folkets hus.

Cellulose- og papirfabrikkernes overenskomster.

I henhold til de mellem cellulosefabrikkernes fagsammenslutning og De norske papirfabrikkers fagsammenslutning efter samraad med centralstyret og det ærede forbund utvekslede skrivelser er de gjæl-

dende overenskomster mellem samtlige de to fagsammenslutningers medlemmer og arbejdsmandsforbundet opsagt til første utløpstid, hvortil lovlig varsel kan gives.

Vi tillater os i den anledning at foreslaa, at forhandlinger om nye overenskomster for saavel cellulose- som papirfabrikkerne optages saa snart som mulig og føres i fællesskap mellem det ærede forbund og centralstyret.

For at undgaa enhver misforstaaelse skal vi tillate os at præcisere, hvilke bedrifter opsigelserne gjælder, og naar disse udløper.

Av cellulosefabrikkernes fagsammenslutning

er følgende bedrifters overenskomster opsagt til utløp 20. august d. a.:

The Kellner Partington Papir Pulp Co. Ltd.,
Hafslund sulfittfabrik,
Greaker cellulosefabrik,
Katfos cellulosefabrik,
Mjøndalen cellulosefabrik,
Saugbruksforeningens cellulosefabrik.
Toten cellulosefabrik,
Krogstad cellulosefabrik,
Bøhnsdalen Mils,
Skien cellulosefabrik,
Tofte cellulosefabrik og
Skotselv cellulosefabrik.

Dette er samtlige medlemmer av cellulosefabrikkernes fagsammenslutning med undtagelse av
Vestfos cellulosefabrik og
Gulskogen cellulosefabrik.

Disse fabrikker har overhodet ingen overenskomst med det ærede forbund, men forutsætter vi, at der ogsaa under forhandlingerne søkes opprettet overenskomster for dem.

Hurum fabrikker staar ikke længer tilsluttet cellulosefabrikkernes fagsammenslutning, hvorfor tarifopsigelsen ikke omfatter denne bedrift.

Av De norske papirfabrikkers fagsammenslutning

er følgende bedrifters overenskomster opsagt til utløp den 20. august d. a.:

Skien papirfabrik,
Union bruk og Skotfos bruk,
Ranheim papirfabrik,
Klevfos cellulose- og papirfabrik,
Aktieselskapet Embretsfos fabrikker.
Aktieselskapet Drammen Paper Mills,
Aktieselskapet Norwegian Paper Co.,
Aktieselskapet Brager papirfabrik.
Moss cellulosefabrik og
Eker papirfabrik.

Endvidere er i henhold til fagsammenslutningens skrivelse av 12 ds. til det ærede forbund følgende bedrifters overenskomster opsagt til senere utløpstid, som nedenfor er anført:

Hunfos fabrikker 16. oktober 1911,
Hofs bruk 1. november 1911,
Aktieselskapet Holmen—Hellefos (papirfabrikken) 1. november 1911,
Vittingfos bruk 1. november 1911,
Kierulf & Ryberg (gamle fabrik) 31. december 1911
Aktieselskapet Papyrus Paper Mills 31. december 1911,
Drammenselvns papirfabrikker 1. mars 1912,
Randsfjord trømasse- & papirfabrik 1. april 1912,
Aktieselskapet Holmen—Hellefos (træsliperiet) 6. juni 1912.

Overenskomsten mellem forbundet og aktieselskapet Hamang papirfabrik er tidligere av fabrikken opsagt til utløp 1. juli d. a., men forutsætter vi, at ogsaa denne fabrik kommer med i fællesforhandlingerne, idet vi samtidig tillater os at foreslaa, at den tidligere overenskomst ved denne fabrik, i likhet med hvad der har fundet sted med forskjellige andre overenskomster i samme branche, prolongeres til 20. august dette aar.

Foruten de forannævnte staar følgende bedrifter i papirfabrikkernes fagsammenslutning:

Aktieselskapet Granfos bruk,
Aktieselskapet Klosterfossen,
Aktieselskapet Jarlsberg Paper Mills,
Aktieselskapet Torps bruk,
Forenede papirfabrikker, Kierulf & Ryberg (nye fabrik).

Disse fabrikker har ingen overenskomst med forbundet, men forutsætter vi, at der ogsaa søkes opprettet overenskomst for dem.

Sluttelig gjør vi oppmerksom paa, at da tillike overenskomsten for Borregaard karbidfabrik er opsagt til utløp 20. august d. a., gaar vi ut fra, at der under fællesforhandlingerne ogsaa blir forhandlet om ny overenskomst for denne bedrift.

Videre blir det tildels nødvendig at medta enkelte andre forbund i fællesforhandlingerne, idet overenskomsten mellem The Kellner Partington Paper Pulp Co. Ltd. og henholdsvis Norsk jern- og metalarbeiderforbund, Norsk trøarbeiderforbund og Norsk murerforbund ogsaa er opsagt til utløp den 20. august d. a., likesom Norsk formerforbund har medlemmer ved nævnte bedrift og antagelig maa tilkaldes til forhandlingerne. Paa samme maate er overenskomsten mellem Saugbruksforeningens cellulosefabrik og Norsk jern- og metalarbeiderforbund opsagt til samme tid.

Da forhandlingerne maa antages at bli temmelig langvarige, utbedes det ærede forbunds svar, om De er enig i den her foreslaaede fremgangsmaate, og naar forhandlingerne eventuelt kan optages, saa hurtig det lar sig gjøre.

Ærbødigst

Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre

Axel Krefting.

Kristiania, 29. april 1911.

Til
Norsk arbeidsgiverforening, Rosenkrantzgaten 7, hersteds.

Den ærede forenings skrivelse av 24. ds. har vi mottat og bemerket os indholdet.

Fra vor side skal der bli gjort alt mulig for at forhandlingerne kan bli optat snarest; men maa vi først oppebie forslag fra vore avdelinger ved de forskjellige fabrikker, saa der kan bli anledning til at se kravene i forbindelse med hverandre.

Da den ærede forening sees at ville ta flere bedrifter med under forhandlingerne end vi fra først av hadde forutsat, vil det nok medgaa nogen tid, før vi kan ha alle nødvendige oppgaver fra vore avdelinger.

Ærbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund.

Rich. Hansen.

Onsdag 14. juni sammentraadte representanter fra forbundet og papir- og cellulosefabrikkernes fagsammenslutninger i Kristiania til en foreløbig konferanse om paa hvilken maate forhandlingerne burde lægges an.

Ingen av parterne hadde noget forslag at fremlægge og forhandlingerne blev derfor opsat indtil videre.

Den 14. juni opsa arbeidsgiverforeningen overenskomsten for 14 træsliperier til 1. november.

Skrivelsen herom er saalydende:

Norsk arbeidsmandsforbund, Folkets hus.

I henhold til given bemyndigelse tillater vi os herved at opsi overenskomstene for følgende træsliperier til utløp 1. november d. a.:

- Aktieselskapet Hofsfos træsliperi,
- Labro træsliperi,
- Aktieselskapet Ramfos træsliperi,
- Haugfos træsliperi,
- Saugbruksforeningen,
- Hønefos bruk,
- Kongssagene bruk ltd.
- Tronstad bruk ltd.,
- Follum træsliperi,
- Aktieselskapet Meraker bruk,
- Aktieselskapet Viul træsliperi,
- Heen træsliperi,
- Aktieselskapet Salsbrukets træsliperi,
- Aadalens træsliperi.

Overenskomstene for Vittingfos bruk og Hofs bruk er tidligere opsagt gjennom De norske papirfabrikkers fagsammenslutning.

Grunden til opsigelsen er for det første at træsliperierne har fundet det hensigtsmæssig at faa sine overenskomster regulert samtidig med cellulose- og papirfabrikkerne, idet blandt andet en flerhet av disse fabrikker ogsaa har træsliperier. Desuten har flere av de ovennævnte træsliperier fundet det nødvendig, av hensyn til forandrede forhold m. m. at faa regulert forskjellige satsar.

Deres erkjendelse av opsigelsens mottagelse utbedes.

Ærbødigst
for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

Axel Krefting.

I en senere skrivelse er ogsaa overenskomsten for Ørje træsliperi, der utløper 1. juli 1912, blit opsagt. Desuten forlanges Kongsberg træmassefabrik medtat under forhandlingerne.

At tariffene inden papir- og træmassebranchen vilde bli opsagt iaar var noget som man var forberedt paa. Av den grund var det, at det blev sammenkaldt repræsentantmøte i Drammen 4. og 5. mars forat drøfte hvad der burde gjøres i anledning den foreliggende situation. Paa dette møte vedtoges at tilbyde arbeidsgiverne fornyelse av de bestaaende tariffar i 3 aar paa betingelse av, at lønnen for de lavestlønnede, spesielt dagarbeiderne forhøiedes noget. Endvidere blev der paa møtet opstillet en normaltariff hvorefter de enkelte foreninger skulde utarbeide sine tarifforslag. Normaltariffen, der var opsat med ukelønssatser var utregnet paa grundlag av gjennemsnittsførtjenesten ved de forskjellige fabrikker, og det var forutsætningen, at der hvor lønnen laa under normalen, skulde man søke at komme paa høide med denne, mens derimot de bestaaende lønninger skulde søkes bibeholdt for de pladse, hvor lønnen laa over normalen.

Arbeidsgivernes hensigt med opsigelsen av tariffene i disse industrier var vistnok den, at søke revisionen trukket sammen med avgjørelsen av andre konflikter. Dette forklarer ogsaa den beredvillighet hvormed papir- cellulose- og træmassefabrikkerne lot sig anvende som 1ste opbud i kampen mot arbeiderne.

Det gik imidlertid ikke som beregnet. Arbeidernes organisationer holdt ut i kampen, indtil arbeidsgiverne selv maatte søke en løsning gjennom den av Regjeringen iverksatte mægling, og da denne løsning kom, var der endnu ikke tilveiebragt noget grundlag til nye tariffar i de her nævnte industrier. Med beregning hadde arbeidernes organisationer undlatt at fremsætte noget nyt tarifforslag eller paabegyndt forhandlinger for disse industrier saalænge kampen paagik, og saaledes blev lockoutherrerne skuffet i sit haab om at faa avsluttet overenskomster ogsaa for disse industrier under pres av lockouten.

Mens de sidste mæglingsforsøk for bergverksindustrien paagik og det for længst var klart for enhver, at arbeidsgiverne hadde rendt sig en stake i livet med sin lockout, blev de første forberedende forhandlinger for disse 3 store industrier paabegyndt. Det var da tydelig at merke, at lockouten allerede i betydelig grad hadde kjølmet arbeids-

givernes krigslyst, og man blev snart enig om at forhandle i fred og ro til man fik gjennomgaaet det hele vidløftige materiale.

Man vil kunne danne sig et begrep om det arbeide som forelaa for forhandlerne dengang, naar man tar i betragtning, at det var 59 forskjellige tariffer med tilsammen 2 100 tarifsatser foruten en masse bestemmelser baade av almindelig og lokal art. Naar saa hertil kommer, at arbeidsgiverne forlangte reduktioner og arbeiderne forhoielser, saa er det indlysende, at det ikke var saa snart gjort at samarbeide sig til et resultat.

For imidlertid at sette mest mulig fart paa forhandlingerne, blev man enig om at nedsaette 3 forhandlingsutvalg, et for papirfabrikkene, et for trømasse- og et for cellulosefabrikkene. Som forhandlere var valgt: Fra arbeidernes faglige landsorganisation Gunnar Sethil, A. E. Gundersen og Rich. Hansen og fra forbundet Ths. Veber, Otto Kristensen og Leonard Larsen. Paa grund av andre gjøremaal, maatte imidlertid Sethil allerede fra første tid erstattes av J. Bjerkman, likesom Otto Kristensen noget senere trak sig tilbake og blev avløst av Even Reiersen.

For arbeidsgiverforeningen og de 3 fagsammenslutninger møtte d'hr. dr. G. Schibbye, disponent Melhuus, disponent Kjerulf, ingeniør Thom, direktør Gotchalk, ingeniør N. Th. Swensen og disponent Lilloe.

Man tok nu fat paa behandlingen av de forskjellige fabrikkers tariffer, hvorunder repræsentanter for begge parter fik anledning til at være tilstede og avgi forklaring om forholdene. Da det her i stor utstrækning dreiet sig om akkordsatser, var det for forhandlerne paa begge sider av betydning at faa rede paa fabrikkernes produktions- evne og andre lokale forhold, som kunne spille ind ved fastsættelsen av satserne.

Forhandlingerne varte, med nogen kortere avbrytelser, i 3 maa- neder, og var man da rullet at komme til enighet om dagløn- og akkordsatser for samtlige faste pladse i fabrikkene. Det som da gjenstod, var de ting som maatte være fælles ved alle bedrifter, saa- som: mindstelønnen for almindelig dagarbeide, overtidsbetaling, ar- beidstid, almindelige bestemmelser og tariffernes utløpstid.

Angaaende disse ting opstod der store vanskeligheter, idet nem- lig arbeidsgiverforeningens centralstyre blandet sig i forhandlingerne, saa disse holdt paa at avbrytes, og de av centralstyret valgte for- handlere negtet at fortsaette. Forhandlingerne blev dog atter optat, først mellem arbeidsgiverforeningens sekretær, ingeniør Swensen og Rich. Hansen, og senere mellem arbeidsgiverforeningens formand ingeniør Bjercke, og landsorganisationens formand Ole O. Lian.

Resultatet av disse langvarige forhandlinger forelaa endelig i sin helhet paa sekretariatets møte den 27. november, hvor det god- kjendtes og besluttedes forelagt arbeiderne til avstemning.

Denne avstemning fandt sted søndag 3. december og fik det resultat, at forslaget blev forkastet med stor majoritet. Ved disse industrier er beskæftiget ca. 6 000 medlemmer av vort forbund. Av disse avgav 3 583 stemme. 1 131 stemte for overenskomstens ved- tagelse og 2 452 imot.

For sekretariatet reiste sig nu det spørsmaal: hvad er aarsakerne til forkastelsen, og hvilke forandringer vil kræves for at faa tarif- ferne vedtat. Herom forelaa der yderst faa opplysninger fra avde- lingerne. Et andet spørsmaal var det ogsaa, om det idetheletat vilde lykkes at at faa noget bedre forslag ved fredelige midler. Fra ar- beidsgiverforeningen forelaa meddelelse om, at der ved avstemning blandt bedrifterne var opnaadd en kneben majoritet for vedtagelse av forslaget, men at der samtidig var indkommet en masse klager over resultatet og et utal av forslag til forandringer. I tilfælde der nu fra arbeidernes side krævedes gjenoptagelse av forhandlingerne, vilde man neppe opnaa forbedringer paa enkelte punkter uten at man fik gi noget igjen i form av indrømmelser til arbeidsgiverne paa andre punkter. Man var jo heller ikke sikker paa, at der ikke fra enkelte bedrifters side kunde bli foretat skridt der tvang arbeidernes organisation til at erklære streik, og denne vilde jo i saa tilfælde komme til at omfatte samtlige bedrifter i disse industrier.

Under denne situation besluttete Landsorganisationens sekreta- riat, der hele tiden hadde ledelsen av forhandlingerne at avfordre de interesserte forbund en redegjørelse for hvilke forandringer der kræves samt meddelelse om, hvorvidt arbeiderne var stemt for at gaa til konflikt for at opnaa et bedre resultat.

Da spørsmaal ikke hadde foreligget i den form ved første av- stemning, besluttet forbundet at anmode foreningerne om at ta saken under ny overveielse for at bringe paa det rene, hvilke punkter i tariffene der hadde bevirket forkastelsen samt stemmer over de 2 alternativer: Vedtagelse av tariffene eller arbeidsnedleggelse.

Den nye avstemning bragte det resultat, at 1 604 stemte for tariffernes vedtagelse, mens 1 972 stemte imot. Samtidig med av- stemningsresultatet innsendte foreningerne et utal av forslag til for- andringer i tariffene, hvilke forslag efter anmodning blev oversendt arbeidsgiverforeningen med forslag om gjenoptagelse av forhand- lingen.

23. december fandt en sammenkomst sted, hvori foruten sekre- tariatets og centralstyrets forhandlere ogsaa begge hovedorganisatio- ners formænd d'hr. Lian og Bjercke deltok.

Fra arbeidsgivernes side blev det her fremholdt, at det ikke kunde være tale om at gjenopta forhandlingerne om alle de punkter, som arbeiderne forlangte rettet, da dette vilde nødvendiggjøre, at ogsaa de ændringsforslag, som var fremkommet fra arbeidsgiverne maatte bli optat til drøftelse og da vilde hele vinteren gaa med til forhand- lingen. Skulde det være konflikt, vilde de heller ha den med det samme. Fra arbeidernes forhandlere stilledes forslag om at vedta tariffene paa 3 aar. Da dette forslag maatte forelægges arbeids- givernes centralstyre før noget endeligt svar kunde gives, blev dette møte resultatløst.

30. december avholdtes en ny konferanse, hvor de samme som forrige gang deltok.

Her erklærte arbeidsgiverne at de paa ingen maate vilde eller kunde gaa med paa en kortere varighetstid end 5 aar. Derimot

skulde de være villig til at rette de feil i tariffene, som maatte være fremkommet ved misforstaaelser samt enkelte mindre forandringer, som kunde være av betydning for arbeiderne.

Paa grund av stillingen besluttete sekretariatet at indkalde landsorganisationens hovedstyre til møte 4. januar.

Stavanger cementvarefabrik.

Ved Stavanger cementvarefabrik fremsatte arbeiderne i september et av forretningsutvalget og sekretariatet godkjendt lønskrav. Fabriken var imidlertid uvillig til forhandling, og da gjentagne henvendelser ikke førte til noget, blev arbeidet nedlagt 2. november. Den 11. november blev arbeidet gjenoptat, idet der da var opnaadd enighet om lønstarif, gjældende til 13. november 1914. Timelønnen var før 35—40 øre, og for overtid var der ingen bestemmelse om tillæg.

Der opnaaddes 3 øres lønsforhøielse og for overtidarbeide fastsattes 25, 50 og 100 % tillæg. Under streiken blev 19 arbeidere understøttet. Arbeiderantallet ved fabrikken veksler noget, men i almindelighet beskjæftiger den 35—40 mand.

Helly Hansens regnklædefabrik, Moss.

Ved denne fabrik, der beskjæftiger ca. 80 arbeidere, dannede disse paa sommeren sin forening. Dette syntes nok ikke Hansen om, og det gik ikke lang tid før han gik angrepsvis til verks. Det første han gjorde var at reducere priserne for 5 mand, som er beskjæftiget med smøringen av oljetøiet. For 3 aar siden fandt nemlig Hansen for godt at sætte en akkord paa dette arbeide, utregnet saaledes, at de skulde kunne tjene 19 à 20 kroner uken. Imidlertid hadde disse arbeidere ved øvelse kunnet drive det til at tjene kr. 23 pr. uke. I denne høie fortjeneste maatte der naturligvis en reduktion til, og saa fremla Helly Hansen et lønsregulativ, som der for fremtiden skulde lønnes efter. Dette vilde arbeiderne ikke godkjende og opsa sine pladse paa 14 dage.

Fra forbundets side blev forsøkt forhandling, idet Bjerkmann i den anledning reiste til Moss, men hr. Hansen vilde ikke forhandle med eller om arbeidere, som hadde opsagt sine pladse, men hvis de vilde ta opsigelserne tilbake, saa skulde han forhandle om akkordpriserne. Indtil enighet var opnaadd skulde de beholde hvad de hadde. Den første lønning blev ogsaa arbeiderne utlønnet efter de gamle akkordsatser, men da der ved forhandling ikke opnaaddes enighet om akkordpriserne blev disse uten videre opgjørt efter de av Hansen stillede priser.

Dette fandt arbeiderne var uriktig, da de ikke hadde faat lovlig opsigelse paa det gamle arbeidsforhold, hvorfor de negtet at ta mot lønning. Paa den maate gik det nu 3 uker.

Hr. Hansen forstod nu, at arbeiderne ikke var saa medgjørilige efterat de hadde organisert sig, og for at knække denne oprørslyst, gav han foreningens formand avsked paa staaende fot. Dette gjorde

selvfølgelig vondt værre, og paa et møte, som straks bakefter holdtes i foreningen, besluttetes at bemyndige forbundet til at opsi samtlige organiserte arbeideres pladse.

Forinden dette spørsmål kunde forelægges for forretningsutvalget, reiste imidlertid Rich. Hansen til Moss for at forsøke en ordning paa mindelig maate. Han opsøkte nu med foreningens formand fabrikkens indehaver og fremførte sit erende, men denne negtet at forhandle om saken, hvis foreningens formand skulde være tilstede, da han „ikke kunde forhandle med folk, som ikke længre var ved hans bedrift“. Vilde ikke folkene vælge en anden mand, saa blev der ingen forhandling av. Paa forespørsel om han var villig til at utbetale de 5 arbeidere efter de gamle akkordpriser, svarte han bestemt nei. I det hele optraadte denne arbeidsgiver paa en maate overfor organisationens tillidsmænd, som heldigvis er enestaaende i vore dage.

Da forhandlingerne om forholdet paa denne maate mislykkedes og de 5 arbeidere negtedes utbetaling av lønning, blev de øvrige arbeidere ved fabrikkens baade organiserte og uorganiserte, saa forbitret, at de uten videre nedla arbeidet samme dag — lørdag den 9. desember.

De 5 arbeidere indstevnet Hansen for retten for paa den maate at faa sine lønninger utbetalt; og Helly Hansen paa sin side anmeldte arbeiderne, fordi de hadde stanset arbeidet uten opsigelse.

Firmaet stod tilsluttet arbeidsgiverforeningen, men da dette ikke var nogen organisationsmessig streik, blev der ingen forhandling med forbundet.

Ved Moss byret blev der saa optat forhør i anledning den av foreningens formand anlagte sak. Til dette var foruten fabrikkens formand og kasserer ogsaa indstevnet I. Bjerkmann og Rich. Hansen.

Dommen, der faldt dagen efter forhøret, gik i arbeidernes favør og lød saaledes:

Indstevnte, firmaet Helly I. Hansen, bør til citanten Johan Henry Johansen betale løn for tidsrummet fra og med 17. novbr. til og med 30. novbr. 1911 efter de tidligere gjældende satser med kr. 43.07 — firti tre kroner og syv øre. —

Fra politiets side blev der omtrent samtidig anstillet forhør over arbeiderne enkeltvis, for at bringe paa det rene, hvem som var skyld i arbeidsnedleggelsen. Men midt under dette, nogen dage før jul, tok byens ordfører, konsul Pettersen, initiativet til at faa en forhandling istand mellem parterne, idet han tilbød sig at optræde som mægler.

Dette førte til at der den 22. december avsluttedes følgende

o v e r e n s k o m s t

indgaat ved mægling av ordfører, konsul B. B. Peterson mellem firmaet Helly I. Hansen og undertegnede arbeidere paa vegne av regnklædefabrikkens organiserte arbeidere i anledning den ved regnklædefabrikken paagaende arbeidsnedleggelse:

1. Arbeidet optages og samtlige arbeidere fremmøter paany onsdag
3. juledag om morgenen til vanlig arbeidstid. Om firmaet saa

ønsker, arbeides de 5 første hverdage i hver uke (ikke lørdag) overtid 2 timer hver aften, iberegnet $\frac{1}{4}$ times hvil. Hermed fortsettes saalænge, indtil der er arbeidet saa mange timer overtid, som arbeidsnedlæggelsen har været.

2. Samtlige arbeidere indtages straks. Systuen beskæftiges fuldt ut og smøerne saavidt mulig, idet nødvendig skoft fordeles likelig mellem samtlige til fuld produktion naaes.
3. Indestaaende ca. $1\frac{1}{2}$ dags lønning utbetales sammen med første lønning efter igangsættelsen.
4. Firmaet frafalder appel av den ved politiretten netop faldne dom og tar sin anmeldelse til politiet tilbake. Arbeiderne paa sin side erkjender at ha begaaet et reglementsbrudd og gir herved firmaet sin undskyldning og lover for fremtiden at holde sig reglementets paragraffer efterrettelig. Hermed skal disse tvistigheter firmaet og arbeiderne imellem være endelig op- og avgjort og maa ikke i fremtiden paa nogen maate av nogen av parterne benyttes.
5. For arbeiderne i den fine avdeling (ekstra og medium) betales indtil videre de gamle satsér, idet firmaet forbeholder sig ret til senere at opta disse til fornyet behandling.
6. Nærværende overenskomst er utfærdiget og underskrevet i 3 — tre — eksemplarer. Herav faar parterne hver et eksemplar og mægleren beholder et.

Moss, 22. december 1911.

Joh. N. Johannesen. Frithjof Halvorsen. Helly Hansen.

Murarbeiderne i Bergen.

Efter en streik oprettedes i august 1906 overenskomst for murarbeiderne i Bergen. Denne overenskomst gjaldt til 1. januar 1911 med 3 maaneders opsigelse. Lønnen var fastsat til 45 øre pr. time. Paa de fleste andre steder var lønnen for murarbeiderne imidlertid kommet høiere op og murarbeiderne ansøkte derfor om forbundets godkjendelse til at opsi tariffen. Forhandling blev optat i november mellem repræsentanter for murarbeiderne og murmestrene, og i februar opnaades enighet om overenskomst gjældende til 1. april 1915. Time-lønnen blev fastsat til 50 øre indtil 1. oktober 1911 og siden 55 øre. Den maksimale ukentlige arbeidstid til 1. oktober 1911 60 timer og senere 57 timer med avslutning kl. $\frac{1}{2}$ lørdag. Overtidsarbeide 63 øre pr. time for tiden 6—9 aften de 5 første arbeidsdage samt lørdag fra $\frac{1}{2}$ —6. Overtid utover dette kr. 1.00 pr. time. Efter 1. oktober 1911 henholdsvis kr. 0.70 og kr. 1.10.

Ved utenbys arbeide fri reise til og fra arbeidsstedet, og hvor natophold nødvendiggjøres en diætgodtgjørelse av kr. 1.25 pr. arbeidsdag. Diætgodtgjørelsen beregnes ogsaa under skoft.

Sævareid papfabrik.

Den i forrige beretning omhandlede konflikt om foreningsretten ved Sævareid papfabrik paagik ogsaa i lang tid i 1911. Det viste sig imidlertid, at fabrikken kunde holdes igang med streikbrytere og der viste sig ikke nogen forandring med hensyn til utsigterne. Forbundet fandt derfor at maatte hæve understøttelsen til konflikten den 24. april og opfordre de lockoutede til at søke sig arbeide andetsteds.

Meraker bruk, Hommelvik.

Den 20. januar opsa bruket den gjældende tarif for sagarbeiderne til utløp 10. juni med den begrundelse, at priserne maatte reduceres. For trællasttomten gjælder særskilt tarif. Denne blev opsagt fra arbeidernes side forat man kunde faa tariffene revidert samtidig. Likeledes blev der gjort krav paa at ogsaa høvleriarbeidernes lønninger kom med under forhandlingerne. Den 31. mai førtes forhandling mellem repræsentanter for bruket og arbeiderne i Trondhjem uten at noget resultat opnaades. Det samme blev ogsaa tilfældet under en forhandling 24. juni, hvori ogsaa Rich. Hansen deltok. Efter en tids forløp blev forhandling optat mellem arbeiderne og kontorchef Saksvik i Hommelvik og efter en række møter enedes man om forslag til tarif for alle grupperes vedkommende.

For sagens vedkommende blev det et nedslag paa 3.7 %. For høvleriet opnaades en forhøielse av 31 %. Høvleriarbeiderne hadde før den lave løn av kr. 3.00 pr. dag. For trællasttomtens vedkommende blev tariffen mer fuldstændig, idet en del priser, som ikke før stod i tariffen nu blev medtat. Overenskomsten blev undertegnet i november. Den har ingen bestemt utløpstid, men kan opsiges naarsomhelst med 3 maaneders opsigelse.

Kragersø karbidfabrik.

Ved denne karbidfabrik er lønningerne lavere end ved andre fabrikker av samme art, og foreningen fik derfor i februar forbundets og landsorganisationens godkjendelse til at fremsætte lønskrav. Den 6. juni blev forhandling optat mellem arbeidsgiverforeningen og forbundet, men førte ikke til noget resultat, idet arbeidsgiverne fremkom med tilbud, som laa saa langt under, hvad der betales ved andre karbidfabrikker, at det kunde ikke være tale om at vedta dem.

Paa grund av de mange andre store tarifforhandlinger, har saken siden været stillet i bero.

Bægnaelvens tømmerfløtere.

I februar maaned fik fløterne i Bægnaelven (Aadalen) godkjendelse til fremsættelse av lønskrav. Kravet blev indlevert til kontraktørerne i slutningen av mai, og da enighet ikke opnaades blev

arbeidet nedlagt 6. juni. Streiken varte til 21. juni, da enighet var oppnaadd om overenskomst gjældende til 21. juni 1912.

De der før hadde en dagløn av kr. 4.00, fik denne forhøiet til kr. 4.75.

De der hadde kr. 3.50, fik kr. 3.75, og de der hadde kr. 3.00, fik kr. 3.25.

Overtidsarbeide 50 % tillæg for tiden 6—9 efterm. Efter den tid og søn- og helligdagsarbeide 100 % tillæg.

Lilleborg fabrikker.

I februar fik arbeiderne ved Lilleborg fabrikker forbundets godkjendelse til fremsættelse av lønskrav. I juni og juli blev forhandlinger ført gjennom arbeidsgiverforeningen og der opprettedes overenskomst gjældende til 1. januar 1915. Timelønmen der, før varierte fra 30 øre og opover til 38 øre, forhøiedes til 35—45 øre.

Statens jernbaneanlæg.

Efter indbydelse av det stedlige styre paa Sell sammentraadte den 28. januar 1911 repræsentanter for jernbanearbeidernes foreninger til møte for at drøfte spørsmålet: forslag til overenskomst mellem statens jernbaneanlæg og Norsk arbeidsmandsforbund. Der var fremmøtt repræsentanter for 7 foreninger. Desuten var fremmøtt formanden i det stedlige styre paa Sell, P. Blystad. Rich. Hansen og Gunnar Sethil deltok ogsaa i møtets forhandlinger, der resulterte i utarbeidelse av et forslag til overenskomst. Dette forslag blev avsendt til jernbanearbeiderforeningerne til uttalelse.

Efter at saaledes være behandlet av foreningerne og forretningsutvalget blev kravet den 7. juni oversendt jernbanestyrelsen med anmodning om forhandling. Da intet svar indløp, sendtes en ny skrivelse den 28. august og den 5. september mottok forbundet følgende svarskrivelse:

Til Norsk arbeidsmandsforbund,
Folkets hus.

I anledning av forbundets skrivelse senest av 28. august sidstl. vedkommende forslag til overenskomst for arbeidere ved statens jernbaneanlæg, tillater man sig at meddele, at nævnte forslag vil bli forelagt Arbeidsdepartementet i forbindelse med en uttalelse som av departementet er begjært angaaende det i sin tid for Stortinget forelagte utkast til reglementariske bestemmelser angaaende arbeidsordningen ved de offentlige anlæg m. v.

Styrelsens nævnte uttalelse vil bli avgitt i den nærmeste fremtid.

Norges statsbaner.
Styrelsen
A. Fleischer.

Saken vil bli tatt op igjen i 1912.

A/s Sydvaranger.

Efterat overenskomsten i bergverksindustrien var opprettet kom der fra A/s Sydvaranger anmodning om, at forhandling kunde bli optat angaaende overenskomst for A/s Sydvaranger.

Forhandling blev avholdt 6., 7., 8. og 9. novbr. mellem Norsk arbeidsmandsforbund og Norsk arbeidsgiverforening. Det viste sig imidlertid, at enighet om overenskomst ikke kunde oppnaaes, idet arbeidsgiverforeningens repræsentanter foreslog de samme mindstelønssatser som indeholdes i de øvrige bergverksoverenskomster, mens forbundets forhandlere forlangte høiere satser, da disse i Sydvaranger var høiere end andre steder.

Forhandlingerne syntes saaledes ikke at føre til noget resultat, og hvad der stod tilbake, skulde saaledes være voldgift. Tilslut blev man dog enig om følgende:

„Begge parter finder at man paa nuværende tidspunkt ikke vil forlange lønssatserne ved A/s Sydvaranger fastsat ved voldgift, idet man er enig om, at fællesoverenskomstens bestemmelser er gjældende med de forandringer som parterne indbyrdes maatte vedtage.

Det staar dog enhver av parterne frit for naarsomhelst at forlange satserne bestemt ved voldgift, hvorimot der paa anden maate ikke ad organisationsmessig vei skal søkes gjennomført lønsforandringer o. l. saalænge fællesoverenskomsten gjælder.

A/s Sydvaranger vil indtil videre i det væsentligste opretholde det nuværende lønsniveau for de arbeidergrupper, hvoriblandt arbeidsmandsforbundet har medlemmer, idet man dog forbeholder sig, at foreta forandringer, som maatte findes hensigtsmessige, som f. eks. regulering av enkelte akkordsatser (produktionspræmier), indførelse av husleieordning i likhet med hvad der er almindelig ved de øvrige bergverker samt forandring i sykehjælpsordningen.

Forhandlernes forslag blev vedtatt av begge parter.

A/s Rødskog bruk og guldlistefabrik.

Den ved fabrikken gjældende overenskomst blev av begge parter opsagt til utløp 31. decbr.

Forhandling om ny overenskomst blev optatt gjennom arbeidsgiverforeningen den 13. decbr. og efter en række møter var man den 19. decbr. naadd til enighet om overenskomst.

Timelønmen der før var 38—45 øre, blev forhøiet til 40—45 og en række akkordsatser med 5—25 %.

De kvinnelige arbeidere fik sin timeløn forhøiet fra 25 øre til 27 øre, likesom de fik en del akkordpriser adskillig forhøiet.

Overenskomsten blev vedtatt av begge parter og gjælder til 31. decbr. 1915.

Værdalsbruket.

Ved Værdalsbruket, tilhørende Værdalens kommune, blev i decbr. ved forhandling mellem parterne opprettet overenskomst gjældende til

31. decbr. 1912. Der opnaaddes gjennemgaaende en forhøielse av 25—30 øre pr. dag og akkordpriserné ved sagbruket fastsat som tarif.

Foruten de forannævnte forhandlinger om opprettelse av overenskomster, har der i aarets løp været en række forhandlinger angaaende mindre konflikter og opstaaede tvistespoersmaal angaaende overenskomsternes forstaaelse. Derimot har i aarets løp ingen voldgiftsret været nedsat til paadømmelse av tvistespoersmaal. Den eneste voldgiftskjendelse, som er avsaagt i forbundets anligggender er mæglernes voldgiftskjendelse angaaende mindstelønnen ved bergverkerne.

En sak av stor interesse for vort forbund har i aarets løp fundet sin avgjørelse, nemlig:

Høiesteretsdom i Embretsfossaken.

Et efterspil fra papir- og celluloselockouten i 1907.

Det vil vistnok endnu være i frisk erindring, hvorledes arbeidsgiverforeningens ledere fik laget istand den store konflikt i 1907. Det var dengang om at gjøre for arbeidsgiverforeningen at slaa et slag mot vort forbund for at hindre dets raske vekst og sette en stopper for den livlige lønsbevægelse, som dengang var i fuld gang inden vore avdelinger.

Ved Borregaard og Hafslund samt ved Skotfos var de første tariffier opprettet i 1906 uten at arbeidsgiverforeningen hadde hat nogen befatning hermed. Disse tariffier opsagdes i 1907 av arbeiderne og dette har antagelig git støtet til at disse bedrifter indmeldtes i arbeidsgiverforeningen, som nu skulde vise, at den kunde ta arbeiderne paa en anden maate. Og saa blev der lagt planer i arbeidsgivernes hovedkvarter.

Disse planer gik, saavidt vi har kunnet forstaa, ut paa at gjøre konflikten saa omfattende som mulig. Ved fabrikker, hvor der før ingen overenskomst var, blev arbeiderne av sine arbeidsgivere provocert til at fremkomme med forslag til saadan, og naar de efterkom anmodningen, blev dette benyttet som paaskud til at opsi samtlige arbeidere.

Denne genistrek, som sikkerlig var instruert av arbeidsgiverforeningens ledelse, mislykkedes imidlertid i et par tilfælde, idet fabrikkerne paa trods av ordren fra hovedkvarteret forhandlet sig til enighet med arbeiderne og underskrev overenskomst med forbundet før lockouten kom til utbrud. —

Ved Embretsfos fabrikker kunde ikke dette eksperiment forsøkes. Der var nemlig ved disse fabrikker aaret i forveien opprettet overenskomst, som varte til sommeren 1908. Men det var om at gjøre for de krigerske arbeidsgivere at faa disse fabrikker med i lockouten, da det jo bekjæftiget ca. 250 arbeidere, saa det vilde være en god hjælp til at trykke paa streikekassen.

Den som absolut vil ha krig, finder altid et paaskud. Det saa vi iaar og det samme fik vi se den gang. Paaskuddet her blev 1. maide-monstrationen. Arbeidernes fagforening gjorde i god betids henvendelse til fabrikkerne om at faa fri 1. mai, hvilket fra først av uten forbehold blev lovet. Der var nogen dissens mellem foreningen og fabrikkerne om tiden, men det blev man tilslut ogsaa enig om, men saa kom fabrikkerne med en splinterny betingelse: De forlangte av arbeiderne, at hver enkelt skulde skrive under en ansøknings om at være fri, og vilde saaledes ikke respektere foreningen som organ for arbeiderne. Dette tiltrods for at de før hadde forhandlet med foreningens formand om denne sak.

Dette forlangende om at skrive sig paa lister — hvilket ganske sikkert var instruert fra lockoutledelsen, negtet arbeiderne at gaa med paa, da de fandt det stridende mot foreningprincippet, og som følge av denne negtelse, blev tilladelsen til at være fri 1. mai tat tilbake.

Foreningen hadde imidlertid besluttet at ta sig fri i tilfælde de blev negtet og hadde faat forbundets medhold i denne fremgangsmaate.

Demonstrationsdagen kom, arbeiderne forlot da i flok og følge fabrikkerne kl. 2 middag. Et bevis for at der var fuld enighet om det reiste krav, saa enhver maatte forstaa at enkeltmandsunderskrifter var helt overflødig. Kl. 11 om aftenen møtte natskiftet op for at begynde sit arbeide, men fandt portene stengt og fik av bestyreren den besked, at driften var stanset og at de alle hadde faat avsked.

Dette var altsaa første led i arbeidsgivernes krigstaktik; siden gik det slag i slag med stansninger ved Borregaard, Hafslund, Union og Skotfos. Og tilslut, da arbeidsgiverne ved disse fabrikker forstod, at lockoutledelsens beregninger slog feil, fremtvang de en 14 dages stans ved alle papir- og cellulosefabrikker, som var tilsluttet arbeidsgiverforeningen, hvorefter de saa begyndte tilbaketog, der endte med fredsslutningen den 20. august. Da blev portene ved Embretsfos fabrikker atter aapnet for de arbeidere, der utestængtes den 1. mai, og alle indtok sine tidligere pladse.

Nu opstod det spoersmaal, om ikke arbeiderne ved Embretsfos hadde krav paa 14 dages løn, naar de var blit avskediget uten opsigelse. Kravet blev fremsat, men avvist av fabrikkerne, som hævdet, at arbeiderne hadde begaaet et saa alvorlig brudd mot reglementet, at det berettiget fabrikkerne til at gi dem avsked uten opsigelse.

Saken blev saa indbragt for domstolene. Ved politirettens dom den 23. august 1907 blev fabrikkerne frifundet for at betale arbeiderne løn for 14 dage.

Saken blev nu indbragt for Kristiania overret, der i oktober 1908 kom til samme resultat som politiretten og desuten idømte klageren 120 kroner i saksomkostninger.

Trods denne motgang ved underretterne besluttet dog forbundet at bistaa arbeiderne med at faa saken ind for høiesteret og overlot til overretsakfører Puntervold at træffe de nødvendige foranstaltninger hertil.

Saken var efter avtale mellom parterne kun anlagt av én arbeider, foreningens daværende formand Karl Engstrøm, idet man var enig om, at det utfald saken fik, skulde gjælde samtlige arbeidere, som blev utestængt den 1. mai 1907.

Den 12. oktober d. a. optokes saken til behandling i høiesteret. For arbeiderne møtte overretssakfører Puntervold (for første gang i høiesteret som prøveadvokat) og for fabrikkene møtte advokat Karl Lund.

Dommen avsagdes den 17. oktober og er saalydende:

„Embretsfos fabrikk bør til Karl Konrad Engstrøm betale kr. 54.50 med 4 % rente fra 1. august 1907 til betaling sker.

Processens omkostninger for over- og høiesteret ophæves.“

For dette domsresultat stemte 4 av høiesterets medlemmer, mens 3 stemte for at opretholde overrettens dom.

Det blir ingen liten sum fabrikkene efter denne dom faar at utbetale. Regner vi med, at der var 237 arbeidere, hvis gjennomsnittlige løn var 25 kroner pr. uke, hvilket vi tror ikke er for høit, vil det med 4 % rente fra 1. august 1907 utgjøre temmelig nær 14 000 kroner.

Det er imidlertid ikke bare den økonomiske side ved saken, som har betydning, men i langt høiere grad den moralske og principielle.

Dette at vort lands høieste domstol autoriserer fagforeningernes ret til at optræde paa samtlige medlemmers vegne og at arbeidsgiverne ikke har nogen ret til at stille betingelser, som strider mot dette princip, vil for fremtiden ha stor betydning.

Høiesterets præmisser.

Førstvoterende i høiesteretssaken C. K. Engstrøm mot Embretsfos fabrikk var assessor Roll, til hvem rettens flertal sluttet sig.

Efter først at ha gjennomgaat sakens faktiske historie uttalte assessor Roll:

Forat en arbeider skal kunne avskediges uten opsigelse kræver fabrikktilsynsloven, at arbeideren maa „ha gjort sig skyldig i en alvorlig krænkelse av fabrikkreglementet eller forøvrig i en alvorlig forgaelse.“

Alvorlig blir en forgaelse enten paa grund av de ydre følger den har eller paa grund av dens indre væsen, altsaa dens subjektive side.

Handlingens ydre følge bestod i det foreliggende tilfælde deri, at Embretsfos fabrikk delvis stanset i 9 timer, men derpaa var fabrikk forberedt, ja hadde endog erklært sig forberedt paa stansning i 12 timer, undtagen for fyrhus, syrehus og kokeri, og disse 3 virksomheter gik uforstyrret 1. mai overensstemmende med fagforeningens beslutning — disse kemiske avdelingens arbeidere forblev paa sin post. Man kan derfor efter mit skjøn neppe kalde forgaelsen efter sine ydre følger for alvorlig.

Hvad den subjektive side angaar, maa man holde sig for øie begivenheternes gang i sin sammenheng. Fagforeningen begyndte med en ansøking av 3. april om fri 1. mai fra klokken 2, og det endte med, at foreningen, efterat enighet var opnaadd om tiden og andet,

negtet at etterkomme fabrikkstyrets forlangende om ved lister at konstatere $\frac{2}{3}$ flertal inden hver avdeling av fabrikk for ønsket om fri, og da forlangendet fastholdtes tilkjendegav fabrikk, at fagforeningens medlemmer allikevel tok sig fri. — Som det herav sees, hithørt konflikten ene og alene ved listespørsmålet. Nu er det paa det rene, at der kun var ganske faa av fabrikkens arbeidere, som ikke stod i foreningen, og da sa det sig omtrent av sig selv, at foreningens medlemmer vilde respektere den paa et foreningsmøte fattede beslutning om at feire 1. mai. Der var altsaa $\frac{2}{3}$ pluralitet for at der skulde være fritid. Og dette vidste ogsaa fabrikkens bestyrer. Under det avholdte tingsvidne har han forklart for det første, at han ikke var bekjendt med nogen omstændighet, som skulde gjøre det tvilsomt, at ikke alle de organiserte arbeidere ønsket fri 1. mai, og dernæst, at han gaar ut fra, at der ikke ved nogen avdeling var saa mange uorganiserte, at ikke det forlangte $\frac{2}{3}$ flertal overalt fandtes.

Under disse omstændigheter synes det mig at ha været litet nødvendig for fabrikkens vedkommende at søke forholdet konstatert ved lister, og paa den anden side har fagforeningen for sin vægring mot at præstere lister angit grunde, som ialfald for foreningen maa erkjendes at ha hat sin vegt.

Hertil kommer, at fagforeningens formand Engstrøm, efter eget sigende, som bestyrkes ved Richard Hansens erklæring, hadde oppfattet fabrikkbestyreren saa, at endelig tilladelse var git ved de ovennævnte forhandlingens avslutning. Engstrøm har for politiretten forklart, at bestyreren den 24. april meddelte, at „arbeiderne skulde faa den forønskede frihet og tillå, at dette nu fik være en bestemmelse.“ Hertil har bestyreren for politiretten erklært, at han erindrer, at han sa, at arbeiderne skulde faa den forønskede fritid, uten at han kan erindre, at der blev gjort saadan tilføielse som nævnt av Engstrøm.

Vistnok er det saa, at i fabrikkbestyrerens uttalelse, selvom den faldt saaledes som Engstrøm oppgir, ikke laa nogen indrømmelse av at vilkaaret om $\frac{2}{3}$ pluralitet var frafalt. Men det er let forklarlig, at Engstrøm har kunnet opfatte den saa, og det blir da ogsaa let forklarlig, at Engstrøm og med ham de øvrige organiserte arbeidere betragtet bestyrerens senere krav paa lister, som ialfald i formen var et nyt krav, for at være et brudd paa avtale og at de har kunnet tro at være i sin ret, naar de tok sig fri.

Naar jeg i en sum samler begivenheterne, kan jeg som sagt ikke karakterisere den stedfundne forgaelse som alvorlig. Den ligger klarlig i betydelighet langt under de i paragraf 10 i fabrikkreglementet for Embretsfos særlig omhandlede „grovere forgaelser,“ som naar de skyldes „frit forsæt“ efter reglementets paragraf 11 gir ret til at avskedige den skyldige arbeider uten opsigelse.

Det er den omstændighet, at saagodtsom den hele arbeidsstok paa én gang og efter samraad skoffet, der skulde gjøre krænkelser alvorlig. Men denne omstændighet kan i og for sig ikke føre krænkelser (av reglementet) over i en strengere kategori. Naar som her følgerne ikke har været alvorlige og undskyldende momenter har været tilstede, maa dette komme i betragtning likesaa vel overfor

masseskøftning som overfor enkeltmandsskøft. Og jeg kan ikke finde det tvilsomt, at hvis det blot gjaldt en enkeltskøft, vilde forgaelsen ikke kunne henføres under kategorien „alvorlig krænkelse“.

Førstvoterende, der saaledes var kommet til det resultat, at Embretsfos fabrikk maatte tilpligtes at betale Engstrøm det paa-staaede beløb — løn for 14 dage — paa grund av uberetriget opsigelse, formet følgende

domskonklusion.

Aktieselskapet Embretsfos fabrikk bør til Carl Konrad Engstrøm betale 54 — fire og femti — kroner med 4 procent aarlige renter derav fra 1. august 1907 til betaling sker. Processens omkostninger ved overret og høiesteret ophæves.

Assessorerne Birkeland og Hoff erklærte sig i det væsentlige og i resultatet enig med førstvoterende. Assessor Meidel: Likesaa. — Saaledes som ogsaa fremhævet av førstvoterende er i virkeligheten det spørsmål, som i nærværende sak baade fra arbeidernes og arbeidsgivernes side er sat paa spidsen, væsentlig et etikettespørsmål. Realiteten er den som er fremhævet av førstvoterende, at fabrikkens vedkommende i det foreliggende tilfælde intet hadde imot, at arbeidet paa fabrikk nedlagdes i den paagjældende tid. Men fabrikkens vedkommende fandt at ville føre en kontrol med arbeidernes stemmegivning. Det er fra appellants side oplyst, at det er et forretningsprincip inden fagforeninger, at foreningens anliggender avgjøres i dens møter og at dens medlemmer ved at undlate at avgi møte *eo ipso* anses som dem, der er enig i møtets beslutninger. Det er tillike et forretningsprincip, at man ikke til utenforstaaende oppgir hvem som er medlem. Foreningens organ utadtil er dens bestyrelse. Vil utenforstaaende forhandle med foreningen, maa han forhandle med foreningens repræsentant i bestyrelsen. Ti foreningens interne (indre) anliggender har ingen utenforstaaende beføielse til at blande sig ind i. — Det krav, som saaledes som situationen blev opfattet, stiledes fra fabrikkens side, var at foreningen skulde uanset de i foreningsmøtet fattede beslutninger henvende sig til hvert enkelt av sine medlemmer og faa hvert enkelt medlems approbation paa foreningsbeslutningen. Dette vilde fra foreningsstandpunkt betragtet ikke være en korrekt optræden.

Jeg maa med førstvoterende gaa ut fra, at fagforeningens formand, appellanten, ikke oprindelig opfattet fabrikkens meddelelse av 15. april 1907 derhen, at der stilles et saadant krav fra fabrikkens side til foreningen som av mig ovenfor nævnt. Jeg maa efter alt hvad der er oplyst gaa ut fra, at hvis dette hadde staat klart under konferansen med bestyreren, vilde han allerede da nødvendigvis ha protestert mot at etterkomme saadant krav. Som fremhævet av førstvoterende uttalte ikke fabrikkens vedkommende sig saa utvetydig, at ikke misforstaaelse lettelig kunde opstaa.

Der kan selvfølgelig altid være forskjellige meninger om, hvad der skal sies at være konduitemæssig optræden. Men jeg synes det

til foreningens fordel bør nævnes, at fagforeningens bestyrelse, da den fik endelig besked om fabrikkens standpunkt, bestemte sig til at la to mænd reise hen for at konferere med Rich. Hansen, formand i Norsk arbeidsmandsforbund, hvorav fagforeningen ved Embretsfos er en underavdeling. Det var efter konferanse med denne arbeidsmandsforbundets formand, at bestyrelsen besluttet sig til at handle som skedd. Dette maa saa meget mere undskylde foreningens optræden.

Som fremhævet av førstvoterende kræves der et grovt delikt fra foreningens medlemmers side for at det skal kunne paadra en saa alvorlig følge, som det her under saken er tale om. Ethvert undskyldende moment maa her komme i betragtning. Fra foreningens medlemmers side har det stillet sig saa — om med rette eller urette er for nærværende saks utfald likegyldig — at det for foreningens værdighet skyld var nødvendig at motsætte sig kravet paa individuel avstemning. Fra fabrikkens side stillet foreningens optræden sig som en subordinationsforseelse, men fandt av disiplinære grunde fra sin side at maatte holde paa arbeidsgivernes værdighet. Men naar hele tvisten i virkeligheten blot indskrænker sig til et rangsspørsmål, mener jeg med førstvoterende, at det vilde være en altfor haardhændt behandling, om arbeiderne av den grund skulde miste sin stilling, om de maaske objektivt set har tat feil i sin opfatning av situationen. Jeg kan ikke undlate at lægge en viss vekt paa, at det forekommer mig, at fabrikkens vedkommende meget let kunde arrangert sig paa en saadan maate, at hele dette etikettespørsmål ikke var kommet op. — Det vilde intet være at si paa, om fabrikken istedetfor at stille kravet til fagforeningen om at den skulde sørge for listerne, hadde kundgjort for sine arbeidere, uten speciel henvendelse til fagforeningen, at de av fabrikkens arbeidere, som ønsket fri 1. mai, kunde tegne sig paa en av fabrikkens utlagte liste. Denne utvei ses ogsaa fabrikkens bestyrer at ha været inde paa.

Assessor Motzfeldt var mindretallets ordfører. Han sluttet sig helt til de underordnede retters begrundelse og voterte for fabrikkens frifindelse og for at appellanten skulde ilægges saksomkostninger. Hverken efter lov eller kontrakt hadde arbeiderne ret til at ta sig fri for at feire 1. mai, og tilladelsen var git alene under en betingelse, som foreningen ikke hadde opfyldt. Der var ingen grund for arbeiderne til at lægge noget fornærmende eller støtende i listekravet. Ogsaa foregaaende aar var der forhandlet med en forening (det politiske Modums arbeiderparti) og listekravet da opfyldt. Dertil kommer, at fabrikkens bestyrer ikke uten disponentens ordre hadde hat ret til ensidig at frafalde betingelser, opstillet av fabrikkens. Det var ikke 1. mai 1907 bekjendt for fabrikkens, at 237 av fabrikkens ca. 250 arbeidere stod i fagforeningen, hvilket bestyrerkes derved, at man var saa angstelig for at være sig bekjendt, at man var medlem av fagforeningen. Med god vilje kunde fagforeningen fundet en anden utvei, om det bare var listekravet, man hadde imot. Arbeiderne har ikke handlet i overilelse — allerede 21. april vedtok foreningen, at man skulde ta sig fri, selvom fabrikkens ikke gik med paa en ændring av fritiden. Arbeidernes standpunkt er for mig derved git. En

arbeider blir vistnok ialmindelighet ikke fjernet uten opsigelse, bare for en gangs skoft, men anderledes hvor som her alle eller mange samtidig skofter og fremtvinger hele fabrikkens stans. Dette er en saa stor forseelse, at man maa kunne negte at ha mere med disse arbeidere at gjøre. Konsekvensen av flertallets holdning er meget farlig og stor. Denne gang gjaldt det deltagelse i demonstrationstog, en anden gang kan det gjælde en anden begivenhet! Nu tvang man fabrikkens til at stanse i 9 timer, en anden gang kan man tvinge fabrikkens til lengere stans. Jeg voterer for stadfæstelse av overrettens dom og at appellanten ilægges saksomkostninger.

Assessorerne Skattebøl og Reimers erklærte sig i resultatet enig med Motzfeldt og i alt væsentlig enig i hans begrundelse.

ARBEIDERBEVEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK

50242261